

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİ VE
MATEMATİK DERS BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİ ERKİLİÇ

DANIŞMAN

DOÇ. DR. MUSTAFA BAYRAKCI

HAZİRAN 2019

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI**

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİ VE
MATEMATİK DERS BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİ ERKİLİÇ

DANIŞMAN

DOÇ. DR. MUSTAFA BAYRAKCI

HAZİRAN 2019

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer verilen tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu,
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.



22.07.2019

Ali ERKİLİÇ

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

“Lise Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Ve Matematik Ders Başarıları Arasındaki İlişki” başlıklı bu yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

Başkan

Doç.Dr. Kaya YILDIZ



Üye (Danışman)

Doç. Dr. Mustafa BAYRAKCI



Üye

Dr.Öğr. Üyesi Mehmet Ali HAMEDOĞLU



Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

21/07/2019

(İmza)

Prof. Dr. Ömer Faruk TUTKUN

Enstitü Müdürü



İTHAF

Sevgili Eşim "Faden Ferkilic"

&

Kızım "Beril Ferkilic"a

ÖNSÖZ

Geleceğin büyükleri olarak çalışma hayatına katılacak olan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması aktif çalışan bir piyasa için önem önemlidir. Bunu başarmanın yolu finansal eğitim-öğretim programları geliştirerek okul müfredatlarında ekonomi ve finans derslerine yer vermek, devlet politikası olarak finansal okuryazarlığı tüm toplumda yükseltme çalışmaları yapmaktır. Bu sayede bireyler finansal sistemin içinde yer alarak finansal ürün ve uygulamaları daha fazla kullanabilir.

Her zaman yanımda olan, tezimin hazırlanmasında her türlü desteği sunan, her türlü problemimde yanımda olan, deneyimleriyle, tavsiyeleri ile bana katkı sunan danışmanım Doç. Dr. Mustafa BAYRAKCI'ya çok teşekkür ederim.

Çalışmalarım sırasında bana her türlü desteği sağlayan ve desteğini hiçbir zaman eksik etmeyen hayat arkadaşım olan eşim Faden ERKILIÇ'a ve varlığı ile huzur veren kızım Beril ERKILIÇ'a çok teşekkür ederim.

Ali ERKILIÇ

ÖZET

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİ VE MATEMATİK DERS BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Ali ERKİLİÇ, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Mustafa BAYRAKCI

Sakarya Üniversitesi, 2019

Bu araştırmanın amacı; lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek ve finansal okuryazarlık düzeyleri ve matematik dersi başarıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. İstanbul İli Bağcılar İlçesindeki farklı okul türlerinde 2017-2018 Eğitim Öğretim yılında öğrenim gören 14-19 yaşlarındaki 540 lise öğrencisi üzerinde yürütülen bu çalışmada; öğrencilerin finansal okuryazarlık, para yönetim özyeterlik algıları, para davranış algıları, finansal bilgi düzeyleri ve matematik ders başarıları belirlenmiş ve konu öğrencilerin farklı sosyo-ekonomik, demografik ve tanımlayıcı özellikleri açısından incelenmiştir. Öğrencilerin finansal okuryazarlık, para yönetim özyeterlik algıları, para davranış algıları ve matematik ders başarıları iyi düzeyde, finansal bilgileri orta düzeyde çıkmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak, Güvenç (2016) tarafından geliştirilmiş olan “Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Algısı Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler, SPSS 23.00 Programı ile t-test, ANOVA ve Post Hoc testlerinden Bonferroni Test kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, lise öğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet, sınıf, yaş okul türü, aylık toplam gelir haftalık harçlık miktarları değişkenlerine göre pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanırken; anne ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Buna göre, çalışmanın örneklemini oluşturan lise öğrencilerinin finansal okuryazarlığının bireylerin sosyodemografik özelliklerine ve ailelerinin finansal rehberliğine göre farklılık gösterdiği söylenebilir. Lise öğrencilerinin eğitim yönetiminde, eğitim programı ve ekonomisi planı yapılırken bulunan verilerin önemli katkı sağlayacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Finansal okuryazarlık, para yönetim özyeterlik algısı, finansal bilgi, matematik ders başarıları

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN HIGH SCHOOL STUDENTS' FINANCIAL LITERACY LEVELS AND MATHEMATICS COURSE SUCCESS

Ali ERKILIÇ, Master Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Mustafa BAYRAKCI

Sakarya University, 2019

The aim of this study is to determine the financial literacy levels of high school students and to determine the relationship between financial literacy levels and mathematics course success. In this study, 540 high school students aged 14-19 were educated in the 2017-2018 academic year in the different school types in Bağcılar District of Istanbul province; students' financial literacy, money management self-efficacy perceptions, monetary behavior perceptions, Financial Information levels and mathematical course achievements were determined and the subjects were examined in terms of the socio-economic, demographic and descriptive characteristics of the students. Students' financial literacy, money management self-efficacy perceptions, money behavior perceptions, and mathematics course success is good, financial information is medium level. As a data collection tool, the “financial literacy and money management perception scale” developed by Güvenç (2016) was used in the study. Study were analyzed using the SPSS 23.00 program and the Bonferroni test from T-test, ANOVA and post hoc tests. According to the results obtained from the research, high school students sampling the study were found to have a significant correlation between the mathematical grade and the gender, class, age, school type, monthly total weekly allowance amounts, while there was no positive significant correlation between the mother and father education level variables. It can be said that the financial literacy of high school students, which is the sample of the study, varies according to the sociodemographic characteristics of individuals and their families' financial guidance. It can be said that the data found in high school students' education management, education program and economy plan will contribute significantly.

Keywords: Financial literacy, money management self-efficacy perception, financial information, mathematics course success

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	ii
ÖZET	v
LİSE ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİ VE MATEMATİK DERS BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ	v
ABSTRACT	vi
THE RELATIONSHIP BETWEEN HIGH SCHOOL STUDENTS' FINANCIAL LITERACY LEVELS AND MATHEMATICS COURSE SUCCESS	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR	x
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem durumu.....	1
1.2. Araştırmanın amacı ve önemi	3
1.3. Problem cümlesi.....	3
1.4. Alt problemler.....	4
1.5. Varsayımlar	4
1.6. Sınırlılıklar.....	5
1.7. Tanımlar	5
BÖLÜM II.....	6
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1. Finansal okuryazarlık	6
2.1.1. Finansal okuryazarlığın tanımı	6

2.1.2. Finansal okuryazarlığa ihtiyaç duyulma nedenleri	9
2.1.3. Finansal okuryazarlığın önemi.....	14
2.1.4. Finansal okuryazar olabilme koşulları	15
2.1.5. Finansal okuryazarlığın geliştirilmesi	18
2.2. İlgili araştırmalar.....	25
BÖLÜM III.....	46
YÖNTEM.....	46
3.1. Araştırmanın yöntemi.....	46
3.2. Araştırmanın evreni ve örneklemi.....	46
3.3. Veri toplama araçları ve veri toplama süreçleri.....	50
3.4. Verilerin analizi	51
BÖLÜM IV	53
BULGULAR	53
4.1. Alt probleme ilişkin bulgular.....	53
4.2. Birinci alt probleme ilişkin bulgular	54
4.3. İkinci alt problemlere ilişkin bulgular.....	56
BÖLÜM V.....	76
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	76
5.1. Sonuç ve tartışma.....	76
5.2. Öneriler	80
5.2.1. Araştırma sonuçlarına dayalı öneriler.....	80
5.2.2. Gelecek araştırmalara yönelik öneriler	81
KAYNAKLAR.....	82
EKLER.....	98
ÖZGEÇMİŞ VE ESERLER LİSTESİ.....	106

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Finansal bilgi sorunlarına verilen doğru cevap oranları	33
Tablo 2. Yıllar itibariyle hane halkı tasarruf oranları	36
Tablo 3. Yıllar itibariyle tüketici kredileri miktarı	37
Tablo 4. İlgili alanyazında seçilmiş ülkelerle yapılmış çalışmaların sonuçlarının özeti	57
Tablo 5. Normallik test sonuçları	60
Tablo 6. Örnekleme ilişkin bulgular	61
Tablo 7. Araştırma ölçeklerinin betimleyici istatistik tablosu	65
Tablo 8. Pearson korelasyon analizi tablosu	67
Tablo 9. Finansal okuryazarlık düzeyinin matematik ders notu üzerine etkisine ilişkin regresyon analizi sonucu	69
Tablo 10. Finansal okuryazarlık düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmasına ilişkin t-test tablosu	70
Tablo 11. Matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeyinin sınıfa göre farklılaşmasına ilişkin ANOVA tablosu	71
Tablo 12. Matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeyinin yaşa göre farklılaşmasına ilişkin ANOVA tablosu	73
Tablo 13. Matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeyinin okul türüne göre farklılaşmasına ilişkin ANOVA tablosu	75
Tablo 14. Matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeyinin annenin eğitim düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin ANOVA tablosu.....	78
Tablo 15. Matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeyinin babanın eğitim düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin ANOVA tablosu.....	81
Tablo 16. Matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeyinin ailenin toplam aylık gelirine göre farklılaşmasına ilişkin ANOVA tablosu.....	83
Tablo 17. Matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeyinin haftalık harçlığa göre farklılaşmasına ilişkin ANOVA tablosu.....	85

SİMGELER VE KISALTMALAR

d: Olayın Görülüş Sıklığına Göre Kabul Edilen +/- Örneklem Hatası

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ANZ: Australian & New Zealand Bank

Avusturalya ve Yeni Zelanda Bankası

FODER: Finansal Okuryazarlık Derneği

FSA: Finansal Hizmetler Kurumu

INFE: International Network on Financial Education

Finansal Eğitime Yönelik Uluslararası İşbirliği

N: Hedef Kitledeki Birey Sayısı

n: Örneklem Alınacak Birey Sayısı

t: Belirli Bir Anlamlılık Düzeyinde, t Tablosuna Göre Bulunan Teorik Değeri

NIACE: Ulusal Sürekli Yetişkin Eğitim Enstitüsü

NCREL: North Central Regional Educational Laboratory

Orta Kuzey Bölgesi Eğitim Laboratuvarı

OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

p: İncelenen Olayın Görülüş Sıklığı

PISA: Programme for International Student Assessment

Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı

q: İncelenen Olayın Görülme Sıklığı

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem durumu

Finansal okuryazarlık (bilgi), hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ekonomilerde popüler bir konudur (Miller, M., Godfrey, N., Levesque, B. & Stark, E. 2009). Son yıllarda, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ve ekonomiler, vatandaşlarının finansal okuryazarlık düzeyleriyle ilgili endişe duymaya başlamıştır. Bu endişe özellikle daraltılan kamu ve özel destek sistemleri, nüfusun yaşlanması da dâhil olmak üzere toplumların değişen nüfus profilleri ve finansal piyasalarda meydana gelen çeşitli gelişmelerden kaynaklanmaktadır. Finansal bilgi eksikliğinin yanlış finansal kararlara sebep olan önemli faktörlerden biri olduğunun ve bu kararların zamanla büyük ve önemli taşma etkilerinin olabileceğinin fark edilmesiyle, duyulan kaygılar daha da çok artmıştır (OECD, 2009a, 2009b). Bu sebeple, finansal okuryazarlık şu an küresel bazda finansal istikrar ve finansal gelişmenin önemli bir bileşeni olarak görülmektedir (OECD ve INFE, 2012).

Hogarth (2002) finansal açıdan bilgili, iyi eğitilmiş tüketicilerin kendileri ve aileleri için daha iyi kararlar verdikleri, yüksek ekonomik güvenlik ve refaha sahip oldukları, güçlü toplumların oluşumuna katkı sağladıkları ve toplumsal ve ekonomik gelişimi destekledikleri için finansal okuryazarlığın önemli olduğunu belirtmektedir (Aktaran; Johnson ve Lewis, 2009). Diğer taraftan, günümüzde finansal piyasalar daha sofistike bir hale gelmiş ve yeni ve karmaşık finansal ürünler tüketiciye ilk elden sunulur hale gelmiştir. Bilgi teknolojileri ve telekomünikasyonlarındaki gelişmeler, finansal piyasaların serbestleştirilmesi ve spesifik pazar ihtiyaçlarını karşılamak için sunulan yeni finansal ürünlerin yayılmasıyla sonuçlanmıştır. Tasarruf hesapları gibi basit ürünler bile tüketiciye artık çok çeşitli kanallarla ve farklı özelliklerde sunulmaktadır. Ürünlerin ve sunulan fırsatların sofistikeliğindeki bu artış, nispeten daha basit olan borç vadesi, faiz, ödeme seçenekleri gibi konuları ve diğer finansal araçları ortalama tüketiciler için karmaşıklaştırmakta ve anlamayı zorlaştırmaktadır. Diğer taraftan gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerde, kredi seçeneklerine gerek resmi gerekse resmi olmayan kurumlar tarafından sağlanan kolay erişim, nüfusun bazı kesimlerinin borçluluk düzeylerinin artmasına ve dolayısıyla yüksek kredi borçlarının geri ödenmesi konusunda kaygılara yol açmıştır (Russia's G20 ve OECD, 2013). Finansal

piyasaları anlamak, yönetmek, sunulan ürünleri karşılaştırmak ve sağladığı fayda ve taşıdığı riskleri anlamak zorlaşmıştır. Finansal ürün ve hizmetlerin sayı ve karmaşıklığının artmasıyla birlikte, bireyler örneğin; emeklilikleri için yatırım yapma, bireysel emeklilik planı oluşturma gibi finansal konularda daha fazla kişisel sorumluluk alma durumunda kalmıştır (Miller vd., 2009; EBF, 2009).

Finansal bilgi eksikliği, birey ya da ailenin günlük para yönetimi gibi konularda olduğu kadar; ev satın alma, eğitim ya da emeklilik planlaması gibi uzun vadeli hedefler için de planlama ve tasarruf yetilerini etkileyebilmektedir. Para yönetimi konusunda bilgi eksikliği ayrıca tüketicilerin zorlu finansal krizlere karşı dayanıklılığını azaltabilmektedir (Mason ve Wilson, 2000). Gelişmekte olan ekonomilerde yeni orta sınıf, sıklıkla yatırımcılar olarak ilk deneyimlerini yaşamakta, finansal piyasa ve ürünleri yönetmede bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar (Russia's G20 ve OECD, 2013). Çünkü gelişmekte olan ülkelerde hem gelirin artması, hem de yeni teknolojiler ve şubesiz bankacılık gibi yeni finansal hizmetlerin tüketicilerin finans piyasalarına katılımlarını kolaylaştırması sebebiyle çok sayıda yeni tüketici finansal piyasalara girmiştir (Miller vd, 2009; EBF, 2009). Bu nedenle finansal bilgi ihtiyacı, finansal ürünlerin özellikleri ve kullanımı ile ilgili temel kavramlarla başlayıp; kısa ve uzun vadede kişisel finans yönetimi için beceri ve tutumların geliştirilmesi ile ilgili finansal kavramlarla daha ileri düzeye varabilmektedir (Russia's G20 ve OECD, 2013).

Finansal karar alma ve alınan kararları uygulama çocukluktan itibaren başlayan ve bir ömür boyu devam eden bir süreçtir. Harcama, tasarruf, yatırım, kredi kullanımı ve risk yönetimi vb. konulardaki bilgi tüm yaşam dönemlerindeki bireyler için önemlidir. Finans, sadece konunun uzmanlarını ilgilendiren bir konu değil, çocuklar ve gençler de dahil olmak üzere toplumun her kesimini ilgilendiren bir konudur. Hatta özellikle çocuklar ve gençleri ilgilendirdiği söylenebilir. Çünkü erken yaşta edinilen finansal bilgi, davranış ve tutumun önemi yaşamın ileriki dönemlerinde etkili rol oynamaktadır. Bu nedenle, gençler arasında finansal okuryazarlık becerilerinin gelişimi, politika yapıcılar tarafından da çok önemli olarak görülmektedir (Gökmen, 2012). Matematik ile finans alanlarının ortak yanları bulunduğu için finansal bağlamları ile matematik dersleri öğrenme ortamları için uygun durum oluşturulmalıdır. Matematiğin gerçek hayatta kullanım alanlarının birinin de finansal durumlar olduğunu öğrencilere göstermek matematik eğitiminin en temel amaçlarından biri olmalıdır. Öğrenci matematik kazanımlarını ne seviyede kazanırsa finansal konulara da o kadar yatkın olacaktır.

1.2. Araştırmanın amacı ve önemi

Lise öğrencilerinin geleceğin yetişkinleri olarak daha kaliteli bir yaşam sürdürmek ve daha iyi yaşam standartlarına ulaşabilmek için doğru ve etkin finansal kararlar vermeleri gerekmektedir. Finansal piyasaları ve işleyişini anlamak, finansal ürünleri tanımak, doğru finansal ürün tercihinde bulunabilmek, finansal ürün ve hizmetleri etkin bir şekilde kullanabilmek, finansal okuryazarlık düzeyinin yüksek olmasını gerektirmektedir. Finansal bilgi düzeyi yüksek olan öğrenciler geleceğin yetişkinleri olarak, finansal konularda daha bilinçli davranacak, sınırlı kaynakları daha rasyonel kullanacak, böylece kaynakların kullanımından duyulan memnuniyetleri daha yüksek olacaktır. Bu durum hem bireysel refahlarının artmasına hem de finansal piyasaların ve genel ekonomik sistemin işleyişine katkıda bulunacaktır. Ancak, günümüzde önemli bir konu olarak görülen ve gerek araştırmacılar gerekse resmi otoriteler tarafından üzerinde önemle durulan finansal okuryazarlık; bireylere pek çok konuda bilgi, beceri, tutum ve davranış kazandırılması ve geliştirilmesini sağlayacak fırsatların sunulmasını gerekli kılmaktadır.

Türkiye’de finansal okuryazarlık ve matematik ders başarısı arasındaki ilişkiyi belirlemeye dönük olarak böyle bir çalışmaya rastlanılmaması, bu çalışmanın önemini ifade etmektedir. Diğer taraftan ise böyle bir çalışmanın sonuçları öğrencilerin finansal eğitim konusunda bir programa ihtiyaç duyup duymayacaklarını ortaya koyacaktır. İhtiyaç duyulan finansal eğitimi hangi alanlara, kavramlara, davranışlara ilişkin olarak yapılandırılacağı ve hangi araçlar kullanılarak toplumda yaygınlaştırılacağı belirlenmiş olacaktır. Finansal okuryazarlık ve matematik ders başarısı ilişkisi konusunda bir pilot çalışma olarak değerlendirilebilecek bu çalışmayla, bundan sonra yapılacak araştırmalara bir yol gösterici olacaktır. Yakın bir gelecekte lise öğrencilik dönemi sona ererek kendi ayakları üstünde durması gereken üniversite hayatına başlayacak olan lise öğrencilerinin matematik dersinde kazandıkları finansal konuları öğrenip öğrenemedikleri önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra, ilköğretimden yüksek eğitime, ders programlarında finansal okuryazarlıkla ilgili derslerin geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3. Problem cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi, aşağıdaki şekildedir:

- Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ve matematik ders başarıları arasında ilişki var mıdır?

1.4. Alt problemler

- Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ve matematik ders başarıları ne düzeydedir?
- Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ve matematik ders başarıları;
 - Sınıf
 - Cinsiyet
 - Yaş
 - Okul türü
 - Anne eğitim düzeyi
 - Baba eğitim düzeyi
 - Aylık gelir
 - Haftalık harçlık arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Lise öğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Lise öğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeylerine etkisi nedir?

1.5. Varsayımlar

Araştırmanın amacı kapsamında belirlenen bazı varsayımlar aşağıdaki şekildedir:

- Anket sorularının katılımcılar tarafından doğru bir şekilde anlaşılacak şekilde güvenilir şekilde cevaplanacağı varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Araştırmanın amacı kapsamında belirlenen sınırlılıklar aşağıdaki şekildedir:

- Araştırmanın örnekleme İstanbul İli Bağcılar İlçesi 2017-2018 Eğitim Öğretim yılında öğrenim gören 540 lise öğrencisi ile sınırlıdır.
- Araştırmanın veri toplama araçları, “Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Algısı Ölçeği” ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Finansal Okuryazarlık: Finansal eğitim ve öğretim, tüketici ve yatırımcı için objektif tavsiyeler, olası finansal riskleri ve şansını hesaba katmak, finansal kararlar almak için bireylerin beceri ve güvenini daha güçlü hale getirmek, finansal yardım istemek için nereye gideceğini bilmek ve finansal refahı için ilerleme gösteren tüm faktörlerin farkında olmak için finansal ürün ve kavramları algılamak olarak belirtilmiştir (OECD, 2015:13).

Öğrenci: Öğrenim görmek amacıyla ilk, orta, lise, üniversite gibi herhangi bir öğretim kurumunda okuyan kimse.

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Finansal okuryazarlık

2.1.1. Finansal okuryazarlığın tanımı

Finansal okuryazarlık kavramı, finans literatüründe gelişme aşamasında olan ve yeni bir kavramdır ve bilimsel çevreler, bu kavram üzerinde fikir birliğine varılan bir tanım yapamamıştır. Terim olarak kullanılması bile araştırmacıdan araştırmacıya, ülkeden ülkeye değişmektedir. Kanada ve İngiltere’de financial capability (finansal yeterlilik) olarak kullanılırken, Avustralya, ABD ve bazı ülkelerde financial literacy (finansal okuryazarlık) olarak kullanılmaktadır. Bazı kurum ve yazarlar financial awareness (finansal farkındalık) kavramını tercih etmişken, economic literacy (ekonomi okuryazarlığı) kavramı da finansal okuryazarlık kavramı yerine kullanılabilir (Kaderli, Y., Gümüş, U.T. ve Eskici, Y. 2016).

Finansal okuryazarlık oldukça yeni bir kavram olduğu için bilimsel tek bir tanımından söz etmek mümkün görülmemektedir. Bu sebeple çeşitli araştırmacılar ve kuruluşlar finansal okuryazarlık ile ilgili farklı tanımlara yer vermiştir. Bazı araştırmacıların ve kuruluşların finansal okuryazarlık ile ilgili yapmış olduğu tanımlamalar literatürde yaygın bir şekilde görülmektedir. Bu tanımlamalardan bazıları aşağıdaki gibidir.

Noctor, M., Stoney, S., & Stradling, R. (1992) tarafından yapılan tanım, finansal okuryazarlığın en eski tanımları arasındadır. Onlara göre finansal okuryazarlık kavramı, insanların para yönetimi yaparken efektif kararlar alabilmeleri ve bilinçli değerlendirme yapabilmesidir (Goel ve Khanna, 2013:338). Bu tanımı Avustralya’daki yetişkin okuryazarlık konseyi, İngiltere’deki ANZ Bankası, Ulusal Sürekli Yetişkin Eğitim Enstitüsü (NIACE) ve Finansal Hizmetler Kurumu (FSA) gibi pek çok araştırma kuruluşu yaygın bir şekilde kullanmaktadır (Ergün, B., Şahin, A., Ergin, E. 2014: 848)

Finansal okuryazarlık, genel anlamıyla insanların finansal ürün ve hizmetlerle alakalı bilgi sahibi olmasını, bu bilgileri kullanarak etkili kararlar verebilmesi anlamına gelmektedir. Kavram olarak bakıldığında ise içinde öğrenme, bilme, seçim yapma, anlama, karşılaştırma yapma, yorum yapma ve sonuç alma gibi alt başlıklara sahiptir. İnsanlar finansal davranış

ve kararları ile ilgili bilgiye sahip olursa, bu bilgi davranış ve kararlarına olumlu yönde katkı yapabilmektedir (Bayram,2010 :12).

Vitt, L. A., Anderson, C., Kent, J., Lyter, D. M., Siegenthaler, J. K. ve Ward, J. (2000) finansal okuryazarlığı, finansal refahı etkileyen finansal konular ve olaylar hakkında bilgi edinebilme, bilgiyi analiz edebilme kabiliyeti olarak tanımlamıştır. Bu, finansal ürünleri anlama ve seçme, para ve finansal konuları rahatça tartışma, ileriye yönelik planlama yapabilme ve genel ekonomik olaylar da dahil olmak üzere günlük finansal kararları etkileyen yaşam olaylarına doğru bir şekilde karşılık verme yetilerini kapsamaktadır.

Lusardi (2008)'ye göre, finansal okuryazarlık, temel finansal okuryazarlık ve gelişmiş finansal okuryazarlık olmak üzere iki açıdan değerlendirilmektedir. Gelişmiş finansal okuryazarlık; hisse senedi piyasası, fonlar, bono fiyatları ve faiz oranları ile ilgili hesaplamaları ve işlemleri yapabilme ile değerlendirilirken, temel finansal okuryazarlık faiz oranları hakkında yorum yapabilme, enflasyonun etkilerini algılayabilme, risk kavramını ve çeşitliliğini algılayabilme ve yorumlayabilme düzeyi ile değerlendirilmektedir.

Miller ve diğerleri (2009) finansal okuryazarlığı, tüketiciler ve yatırımcıların bilgiye dayalı tercihler yapabilmeleri, ihtiyaç duyduklarında yardım için nereye başvuracaklarını bilmeleri, finansal refahlarını geliştirebilmeleri ve finansal alanda etkin adımlar atabilmeleri için finansal kavram ve ürünleri kavrama ve finansal riskleri anlamaya ilişkin kabiliyet ve yeterliliklerinin bir kombinasyonu şeklinde tanımlamıştır.

Remund (2010)'a göre, finansal okuryazarlık, yaşamda meydana gelebilecek olayları ve değişen ekonomik koşulları da göz önünde bulundurarak, bireyin anahtar finansal kavramları doğru anlama ve yorumlama, etkin kısa vadeli kararlar alabilme ve uzun vadeli finansal planlama yapabilme yoluyla kişisel finansal durumunu en rasyonel şekilde idare etme kabiliyetidir.

PISA (2012) gençler için finansal okuryazarlığı, çeşitli finansal konularda etkili kararlar vermek, kişisel, toplumsal ve ekonomik refahı iyileştirmek ve finansal yaşama etkin katılımı sağlamak amacıyla finansal kavram ve becerilerle ilgili bilgi ve kavrayış, bu bilgi ve kavrayışı uygulamaya yönelik motivasyon ve güven olarak tanımlamaktadır.

Bir diğer tanıma göre; finansal okuryazarlık, bilgiyi, beceriyi ve bilgiye erişim yollarını etkin kullanarak finansal kaynakları en rasyonel biçimde yönetebilme yeteneğidir (PACFC, 2012).

Dvorakova (2012)'ya göre finansal okuryazarlık, çağdaş toplumda bireylerin kendilerini ve ailelerini finansal açıdan koruyabilmeleri için sahip olmaları gereken bilgi, beceri ve tutumlardan oluşan bir kavramdır (Aktaran; Tomaskova vd., 2011).

Gökmen (2012)'e göre finansal okuryazarlık, kişisel finansal sağlığı sağlamak ve korumak için gereken finansal bilgi, beceri, tutum ve davranışlardan oluşan bileşendir.

Finansal okuryazarlık; gelir-gider eşleştirmesi, çeşitlendirme, sigortalama, ödünç alma/verme, yatırım, tasarruf ve bütçelemeye alakalı uygulamalar gibi finans müşterilerinin finansal hizmet/ürün ve kavramlarla ilgili beceri ve bilgilerini geliştirmelerine, finansal fırsat ve riskleri daha iyi görmelerine, tercihlerini daha bilinçli bir şekilde yapmalarına, yardım için nereye gitmeleri gerektiğine ve finansal refahlarını arttırmak için bunların dışında kalan tüm faaliyetleri etkili bir biçimde yapmalarına yardımcı olan bir süreçtir (Gutnu ve Cihangir, 2015:416).

Finansal okuryazarlık, finansal uygulama ve ürünlerle alakalı temel düzeyde bir bilgi birikimine sahip olmak ve finansal kararlar alırken bu bilgileri kullanabilmektir (Fettahoğlu, 2015:102).

Sosyo-Finansal Araştırmalar Enstitüsü'nün (ISFS) yaptığı bir araştırmada finansal okuryazarlık kavramı, maddi refaha etki eden kişisel finansal durumlarla ilgili bağlantı kurma, yönetme, analiz ve okuma yapma becerisi şeklinde tanımlanmıştır (Ergün vd, 2014: 848).

Finansal okuryazarlık; bireylerin bütün hayatları boyunca süren ve finansal kaynakları etkin bir şekilde yönetebilmek için beceri ve bilgilerini kullanabilme yeteneği olarak tanımlanmıştır (Gutnu ve Cihangir, 2015:416).

Finansal okuryazarlık; insanların hayatlarını verimli, üretken ve sağlıklı bir biçimde yürütmesi için gereken hayat becerileri arasında olan ekonomi yeterliliğinin alt bir alanı şeklinde düşünülebilecek ekonomi okuryazarlığı için yapılabilecek en geniş tanım, ekonomik gelişmeler ve bunların etkilerini yorumlayabilmedir (Mercan vd, 2012: 110).

Yaşam boyu finansal güvenlik için etkin finansal kararlar vermede; gerekli olan finansal kavramlar (enflasyon, mevduat, sigorta gibi) ve finansal ürünler (hisse senedi, tahvil, kredi gibi) hakkında bilgiye sahip olmak ve aritmetik ve finansal planlama yapabilmek için matematiksel beceriye sahip olmak finansal okuryazarlığın tanımları arasındadır (Onur ve Nazik, 2014: 91).

Finansal okuryazarlık; bireylere, bütün yönleri ile onların tasarruf, harcama, bütçeleme, finansal hizmet ve ürünlerin kullanımı, bankalar aracılığıyla günlük borçlanma, gelecekleri için planlama ve yatırım hakkında güvenli ve bilinçli kararlar verme olarak tanımlanmıştır (Ergün vd, 2014: 848).

Finansal okuryazarlık, bireyin finansal kavramların farkında olarak, karar verme sürecinde gerekli olan bilgileri elde etme, anlama ve değerlendirmekte finansal okuryazarlığın tanımları arasındadır (Bayram, 2010: 12).

Finansal okuryazarlığı daha etkili bir biçimde anlamak için açıklanan çeşitli kavramlara göre finansal okuryazarlık; bilinçli seçimlerin yapılması amacı ile finansal kararlar alma yeteneğidir. Bu açıdan bakıldığında zaman finansal okuryazarlık, ilk olarak insanların genel refahının artması için etkin önlemler almalarının sağlanması ve finans ile alakalı konularda problem yaşamalarının önlenmesi için geliştirilen bireysel finansla alakalı bir konu şeklinde tanımlanmıştır (Öztürk ve Demir, 2015: 116).

Yukarıda ki tanımlardan yola çıkarak finansal okuryazarlığı; bireylerin finansal kavramlar ve ürünler hakkında bilgi sahibi olması, finansal konular hakkında plan yapabilmesi, finansal kararlar alabilmesi, finansal yatırımların risk- getiri ilişkisini iyi değerlendirebilmesi, tasarruf, tüketim, borçlanma gibi konularda tutarlı ve kararlı hareket edebilmesi olarak tanımlayabiliriz.

2.1.2. Finansal okuryazarlığa ihtiyaç duyulma nedenleri

Finansal okuryazarlık düzeyinin toplumda istenilen seviyede olmaması birçok farklı nedenle açıklanmaktadır. Bu nedenlerden bazılarını şöyle sıralayabiliriz (Mason ve Wilson, 2000: 7):

- Finansal hizmet ve ürünlerle alakalı bilgilerin nasıl ve nereden edinileceği konusunda yeterli bilgiye sahip olmama,
- Farklı finansal ürünlerin varlığı ve performansı hakkında yeterince bilgi sahibi olmama,
- Finansal ihtiyaçlara ilişkin genel farkındalığın az olmasıdır.

Ülkelerin gelişmişlik seviyelerine bakıldığında gelişmekte olan ülkelerde finansal okuryazarlık seviyelerinin oldukça düşük olduğu hatta çoğu bireyin finansal ürünleri hiç

bilmediği bu sebeple de yatırım yapma kararını almakta zorlandığı hatta hiç yapmadığı görülmüştür (Bönte ve Filipiak, 2012).

Bu durum gelişmiş ülkeler açısından da neredeyse farklılık arz etmemektedir. Gelişmiş ülkelerde de bireylerin finansal uygulamalar ve finansal ürünler hakkında istenilenden çok daha düşük bir seviyede finansal okuryazar oldukları bilinmektedir. Bu seviyenin düşük olmasından kaynaklanan problem, kendini en çok emeklilik döneminde mali planlamalar yaparken göstermektedir. Gelişmiş ülkeler grubunda başı çeken ABD de finansal okuryazarlık seviyesinin genelde düşük gelirli, düşük eğitilmiş, azınlıklar ve kadınlar arasında daha yaygın bir şekilde görülen bir sorun olduğu bilinmektedir (Lusardive Mitchell,2007).

Finansal piyasalardaki gelişmeler bireylere yeni fırsatlar sunduğu kadar aynı zaman da finansal ürün ve hizmetlerin şartlarını anlamakta güçlük çekilmesine neden olmuş bu sebeple de finansal tüketiciye yüksek risklerde yüklemiştir. Bu gerçeği, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde çeşitli finansal okuryazarlık çalışmalarında da görmek mümkündür (Temizel ve Bayram, 2011).

Buna benzer çalışmaların sonuçları değerlendirildiğinde bir takım ortak sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir Bunlar (Kaderli vd, 2016:91):

- Tüketiciler genelde düşük finansal okuryazarlık seviyesine sahiptir.
- Finansal ürünleri iyi anlamamaktadırlar.
- Tüketicilerin sahip oldukları finansal beceri düzeyi, mevcut durumdan yüksek varsayılmaktadır.
- Özellikle mortgage kredileri söz konusu olduğu zaman, bilgisizce veya kötü bir şekilde alınan kredi kararları, yıkıcı sonuçlara neden olmaktadır.

Finansal okuryazarlık seviyesi düşük bireylerin karar alırken daha çok çevrelerindeki insanların tavsiyelerini dikkate aldıkları tespit edilirken finansal okuryazarlık seviyesi yüksek bireylerin uzun dönemli sermaye piyasası araçlarından olan hisse senedine yatırım yaptıkları bilinmektedir (Rooij vd, 2007:2).

Bireylerin uzun dönemli(emeklilik gibi) ve kısa dönemli planları için (pahalı eşyalar, hayat sigortası, araba kredisi, ev peşinatı, tatil için kredi gibi) finansal kararları iyi bir şekilde yönetmeleri gerekmektedir. Ayrıca bireylerin çocuklarının eğitimi ve onların geleceği için

de finansal kararları en etkin şekilde vermek zorunda kalabilmektedir (Chen ve Volpe, 1998:107). Tüm bunlar da finansal okuryazarlığa ihtiyaç duyulması için önemli sebeplerdir.

Teknolojik gelişmelerin hızlanması ile bireylerin finansal ürün ve hizmetlere erişiminin kolaylaşması bireylere büyük bir kolaylık sağlarken, bireyin bu finansal ürün ve hizmetlerin ne anlam ifade ettiğini anlamaması da bireylerin işlerini bir o kadar zorlaştırmıştır. Çekilen kredini faizinin yıllık bazda hangi tutarlara denk geldiğinden farklı kredi seçenekleri arasında karşılaştırma yapmaya kadar neredeyse tüm finansal konularda bireyler ancak finansal okuryazarlık düzeyinin gelişmesi ile finansal kararları alabilirler (Ercan, 2011).

Finansal yetkinlikler ve beceriler finansal yetenek kavramını oluşturan bir diğer kavramdır. Bireylerin hem kendi kontrolü altında olan hem de kontrolü dışında gelişen durumları içeren finansal konular hakkında bilgi sahibi olması ve bu konuları anlaması bireyin finansal becerilerinin ne oranda olduğuna bağlıdır. Bundan yola çıkarak finansal beceri sahibi olmak ancak finansal alanda bilgi donanımına sahip olmak ve bu bilgiyi kullanmakla mümkün olmaktadır. Finansal konularda yeterli bilgi düzeyine sahip bireyler, finansal sorunların ne olduğunu kavrayabilir ve bu sorunların üstesinden nasıl geleceği, etkin ve verimli çözümlerin ne olabileceği konusunda çözümler geliştirebilirler (Mason, 2003: 57).

Eşitsizlik ve yoksullukla ilgilenen ekonomistler ve sosyologlar da finansal okuryazarlık ile ilgili yapılmış olan çalışmaları dikkatlice takip etmekte ve değerlendirmektedirler. Bu akademisyenler finansal okuryazarlığı, düşük gelirli bireyleri ana akım finansal piyasalara dahil eden ve alternatif finansal piyasalardan uzaklaştıran bir araç olarak görmektedirler. Bu sebeple finansal okuryazarlık sadece düşük gelirli bireyler için değil ekonomik sistem içinde yer alan tüm bireyler adına için son derece önemli bir konudur (Temizel ve Bayram, 2011: 79).

Günümüzde finans alanında eğitim almış kişilerin bile finansal planlama yapmakta ve finansal kararlar almakta zorlandıkları görülmektedir. Özellikle nüfus ile ilgili değişimler, idari ve ekonomik değişiklikler ve finansal piyasalarda meydana gelen değişimler finansal okuryazar olmanın önemini ortaya koymaktadır. ABD başta olmak üzere ülkelerin çoğunda bireylerin neredeyse tamamı maalesef hiç tasarruf yapmamaktadır. Doğal kaynaklarda yaşanan yetersizlikler tüm ülkeleri ilgilendiren önemli bir konu olmakta ve ülkeler sosyal ve ekonomik politikalarını hazırlarken bireylerin finansal bilgi seviyelerini ve tasarruf bilincini arttırmaya ön sıralarda yer vermektedirler Ergün, B., Şahin, A., Ergin, E. (2014).

Finansal sorumluluksa, kişinin finans hedeflerine ulaşmak için tasarruflarını, harcamalarını, gelirini planlamasıdır. Finansal sorumluluğa sahip olan kişi, kendi ihtiyaç ve isteklerini karşılayabilen, öngörülemeyen ve öngörülebilir durumlar için para biriktiren ve sahip olduğu kaynakları etkin bir şekilde değerlendiren kişidir (Ryan, 2009).

Finansal sorumluluğu olan kişiler, finansal kararlar alırken sadece bireysel anlamda değil toplumsal ve ulusal anlamda da muhasebesini yapabilen kişilerdir. Plan yapılmadan alınan kararlar hatalı sonuçlara sebep olmakta, bu da hem bireye hem ailesine hem de topluma oldukça zarar veren neticelerle karşı karşıya kalınmasına sebep olmaktadır.

İşçilerin motivasyonu arttırarak işverenlerin kar mayınının arttırılması da yine finansal okuryazar olabilmekle mümkün olmaktadır. Finansal okuryazarlık seviyesi yüksek olan bireylerin iş hayatlarında daha verimli çalıştıkları görülmüştür. Finansal okuryazarlık seviyesi düşük olan bireylerin finansal sorunlar yaşadığı, iş hayatında motivasyon eksikliği yaşadıkları, sık sık telefonla görüştükleri, işe gelmeme ve izin almaların arttığı hatta hırsızlık bile yaptıkları görülmüştür (David ve Carnes,2005).

Para yönetimi insanların paralarının nasıl yönetecekleri, faturalarını nasıl ödeyeceği, bütçelerini yaparken nelere dikkat edecekleri ve bütçe planlamasını nasıl yapacaklarını tanımlayan bir kavramdır. Para yönetimini yapabilmekte finansal okuryazar olabilmekten geçmektedir (Öztürk ve Demir, 2015: 119).

Genel olarak bakıldığında finansal tüketicilerin finansal okuryazarlık düzeyleri düşüktür. Bu sebeple finansal ürün ve hizmetler iyi kavranmamaktadır. Finansal beceriler gerçekte olduğundan çok daha yüksek gösterilmektedir. Özellikle ev sahibi olmak için kredi kullanan finansal alanda yetersiz olan birey, kredi ödemelerinde zorlanmakta bu sebeple yıkıcı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Eğer bireylere finansal okuryazarlık eğitimi verilirse kredi kullanımını konusunda daha çok farkındalık yaratılmış olunacak ve bu yıkıcı sonuçların üstesinden gelinebilecektir. Bu sayede bireylerin refah düzeyleri artacak, sosyo-ekonomik seviyesi yükselecek ve rekabetçi kredi piyasaları oluşturularak piyasalara etkiye bulunmuş olacaktır. Bu sebeple hem finansal tüketicinin korunması hem de finansal piyasalarda rekabet gücü yaratmak finansal okuryazarlık seviyesinin yükseltilmesiyle mümkündür (OECD, 2009: 11).

Günümüzde çeşitli bireyler bütçelerinden fazla harcama yolunu (borçlanmayı) tercih ederler. Bunların çoğu gelir yetersizliğinden kaynaklanırken bir kısmı da finansal okuryazarlık seviyesinin düşük kalmasından kaynaklanmaktadır. Bireyler borçlanma yolunu tercih

etmekten kaçınmalı, borçlanmaya gitmişlerse bile borç yönetimini iyi idare etmelidirler. Finansal eğitimler verilerek bireylerde finansal farkındalık yaratılmalı ve borçların yaratacağı yıkıcı etkinin de önüne geçilmelidir. Bu sayede yeterli finansal bilgiye sahip bireyler borçları yatırıma dönüştürerek daha faydalı bir şekilde kullanmaya başlayabilirler (Özgüler, 2013: 33).

Finansal bilgi düzeyi alt seviyede olan ve bu sebeple finansal problemler yaşayan bireylerde stres yaşandığı ve bu strese bağlı olarak çeşitli hastalıkların oluştuğu görülmüştür (Sporakowski, 1979: 75). Buradan da anlaşılacağı üzere finansal bilgi düzeyinin düşük kalması sadece finansal problemlere değil, bireylerin sağlıklarında da çok büyük problemlere yol açmaktadır.

Finansal problemler aile içinde huzursuzluk ve geçimsizliğe neden olduğu hatta boşanmalara bile yol açtığı görülmektedir (Amato ve Prevti, 2003: 604).

Çeşitlenen ve karmaşıklaşan sigortacılık sektörü bireylerin ne tür sigorta poliçesi seçeceği konusunda kararsız kalmalarına neden olmuştur. Bireyler finansal okuryazarlık seviyelerini yükselterek çeşitlenen ve karmaşıklaşan sigortacılık sektöründe kararlarını daha rahat verebilecek ve kendileri için en uygun olan sigorta poliçesini seçebileceklerdir (Altıntaş, 2008: 32).

Finansal okuryazarlık hem bireysel hem de toplumsal anlamda tüm dünyada gereksinim duyulan bir konu olduğu kabul görmektedir. Soyut ve karmaşık durumda bulunan finansal okuryazarlık, sadeleştirilerek bireylerin daha rahat anlaması sağlanabilir. Bu sayede finansal okuryazar bireyler var olan finansal bilgilerini günlük yaşamda da kullanabilirler. Finansal okuryazarlık ile ilgili yapılmış olan çalışmalardan bazı sonuçlar çıkarmak mümkündür (Temizel ve Bayram, 2011: 79). Bunlar;

- Finansal okuryazarlık, çeşitli finans kurumları ve bankalar tarafından müşterilere sunulmakta olan ürünlerin bir bileşeni şeklinde olmalıdır.
- Tüketici çıkarlarının korunması için karar alma aşamasında finansal okuryazarlığın gelişmesini sağlayan müdahaleler oldukça önemlidir.
- Yetişkinler, somut katkıları görmeden bu tarz programlara katılım göstermemektedir.
- Başarıya ulaşması istenen programlar, hedef kitleye uygun, zamanlı, erişilebilir ve eğlenceli bir şekilde hazırlanmalıdır.

- Eğitimler temel düzeydeki okuryazarlığa sahip kişilere de uygun olmalı, eğitim malzemeleri yazılı olmalı; eğitim küçük yaşlarda alınmaya başlamalıdır.

2.1.3. Finansal okuryazarlığın önemi

Yaşanan finansal krizlerin küresel boyutta olması, sermaye piyasasının insanla için karışık olması ve doğal kaynakların kıt olması gibi sebepler, finansal farkındalığı önemli hale getirmektedir. OECD üyesi olan ve olmayan ülkelerde yapılan çalışmalarda, insanların finansal kararlar verirken sahip oldukları finansal bilginin yetersiz olduğu ve bu bilgi düzeylerinin farkında olmadıkları görülmüştür. 2010'da ABD bakanlar kurulunun iki önemli üyesi, Amerikan gençlerde finansal okuryazarlığın düşük olduğunu, müdahale edilmezse ülkenin geleceği açısından krize neden olabileceğini söylemiştir (Kılıç vd, 2015: 130-131).

Her geçen gün gelişen teknoloji ve hızla yayılan küreselleşme, bireylerin yatırım, tüketim, tasarruf vb. konularda davranış değişikliklerine yol açmıştır. Bu sebeple tasarruf, yatırım vb. Konuları klasik anlamda değerlendirmek anlamını kaybetmiştir.

Toplum yapısında görülen politik ve sosyo ekonomik gelişimler, finansal piyasalarda gelişim görülmesi gibi sebepler, finansal okuryazarlığın öneminin artmasına yol açmıştır. Aile ve bireyler, aracı kurumlardan ve bankalardan kamu kurumlarına kadar pek çok yol ile, çeşitli kredi çeşitlerine ve yatırım araçlarına internet üzerinde ulaşma imkanına sahiptirler. Ortalama hayat süresinin artmasıyla beraber insanlar, emeklilik döneminde daha uzun süreler boyunca yetecek birikimlere sahip olmayı arzulamaktadırlar. Bütün bu gelişmeler, yatırım veya tasarruf yapan, bankacılık sistemine dahil olan ya da kredi kullanan kişiler için önemli sonuçlara yol açmaktadır. OECD ülkelerinde gittikçe artan miktarda tüketici, bu gelişmelerin bir sonucu olarak finans piyasalarına katılmaktadır. Bu insanları pek çoğu karşılaştıkları finansal sorumluluklara yeteri kadar hazırlıklı olmamaktadır (Temizel,2010).

Tüm bireyler için finansal okuryazarlık finansal sistemi anlamada ve yorumlamada hayati denilebilecek bir önem arz eder. Bireyler finansal güvenliklerini ve finansal refahlarını sağlayabilmek için temel anlamda da olsa finansal okuryazarlık seviyelerini yükseltmelidirler. Yakın tarihte yaşanan bazı değişikliklerle finansal okuryazarlığın önemi artmaktadır. Bu değişiklikleri şöyle sıralamak mümkündür:

- Finansal araçların gittikçe daha karmaşık bir yapı haline gelmesi,
- Finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olmasının yol açtığı olumsuz etki,

- Tüketicilerin hatalı finansal davranışları,
- Demografik özelliklerde görülen değişiklikler,
- Emeklilik sisteminde görülen değişiklikler,
- Teknolojik yenilikler ve gelişmeler,
- Bireylerin finansal kararlardaki sorumluluklarının artması,
- Finansal dolandırıcılığın yaygınlık kazanması,
- Bireylerin finansal hizmetlerden yeterince veya hiç yararlanamamalarıdır.

Bireylerin finansal anlamda sergiledikleri davranışlar da onların ne ölçüde finansal okuryazar olup olmadıklarını ortaya çıkarmaktadır. Finansal davranış temel anlamıyla, insanların bireysel maddi durumunun takibi, uzun ve kısa vadede yatırımlarını değerlendirebilmeleri, yatırım ve tasarruflarını, bireysel kredi ve borçlarını yönetebilmeleri, alışverişlerini daha dikkatli yapmalarıdır (Hayta,2011).

2.1.4. Finansal okuryazar olabilme koşulları

Gündelik yaşamımızı idame ettirirken çeşitli finansal kararlar alma gereksinimi ortaya çıkmaktadır. Bunu yaparken de karmaşık finansal araçları kullanma mecburiyeti ortaya çıkacaktır. Nasıl tasarruf yapılacağı, tasarrufun yatırıma nasıl dönüştürüleceği, en uygun kredinin nereden alınabileceği, kredi kartını kullanma seçeneklerini kıyaslama, krediyi en iyi ödeme yöntemini seçme gibi pek çok konuda finansal karar alabilmek için, bireyin finansal okuryazarlık yetisine sahip olması oldukça önemlidir (Lusardi, 2008: 14).

Dünya çapında daha önce yaşanmış ve yaşamaya devam eden ekonomik çalkantılar ve krizlerin sonucunda finansal açıdan güvensizlik hisseden kişiler için, finansal güvenliğin en üst seviyede olması çok önemlidir. Finans piyasalarının hızlı bir şekilde gelişmesi ve finansal ürünlerin pek çoğunun karmaşıklaşmasıyla beraber etkin kararlar alıp refah seviyelerini en üst düzeye çıkarmak ya da yanlış kararlar alarak tüm varlıklarını kaybetmekle karşılaşan insanlar, finansal okuryazarlıklarını geliştirerek ekonomik çıkarlarına göre hareket edebilirler. İnsanların, sahip oldukları riski fark edememeleri yüzünden risk yönetimi de zorlaşmış, bu sebeple risklerin başarılı bir şekilde yönetilmesi önem kazanmıştır. Buradan yola çıkarak, toplumun her kesimi için finansal okuryazarlığın önemli olduğunu söylemek mümkündür (Temizel, 2010).

Finansal okuryazarlık sadece finans alanında bir bilgiye sahip olmak değildir; aynı zamanda mevcut bilgileri uygulayabilmektir. Finansal okuryazarlığa sahip bireyler, nasıl tasarruf yapacağını bilmeli, finans hizmetleri veren satıcı ile fikir paylaşımında bulunmalı veya bütçe yapabilmelidir.

Finansal okuryazarlık seviyesi düşük kalan bireyler yalnızca kendine sorun yaratmazlar, aynı zamanda finansal sorunlara da sebebiyet verirler. Toplum açısından bakıldığı zaman oldukça önemli olan tasarruf yapma alışkanlığının insanlarda bulunmaması, haciz ve iflasla karşı karşıya kalmanın sıklaşması gibi problemler finans sektörünü sekteye uğrayacaktır (Reyes, 2006: 82).

ABD’de finansal okuryazarlık konusunda rapor hazırlayan ve ABD Başkanına sunan bir komite, kişilerin finansal okuryazar olabilmesi için şu kavramlar hakkında bilgi sahibi olması ve bazı yetenekleri taşıması gerektiğini belirtmiştir (Bayram, 2010: 14):

- Finansal kurumlar ve sermaye piyasası sistemi,
- Sakatlık ve ölüm gibi beklenmedik durumlar ile alakalı sigorta ve plan,
- Emeklilik planlama ve bireysel emeklilik,
- Finansal sahtekarlık veya hırsızlık gibi durumlardan korunma,
- Çeşitli finansal riskleri tanımlama ve tanıma,
- Ev kiralama ve ev sahibi olma konusunda karar verme süreci,
- Acil durumlar için fon oluşturma ve sebepleri,
- Kaynaklar ve öncelikleri göz önünde bulundurularak planı oluşturma,
- Nakit akım yönetimi ve sürekliliği sağlamadır.

Yukarıda belirtilenler dışında finansal okuryazar, borç yönetimini bilecek, gelecek dönemler için tasarruf yapabilecek, bütçe hazırlamayla alakalı bilgi sahibi olacak, banka hesaplarını dengede tutabilecek ve en az borçlanmanın nasıl sağlanacağı konusunda kararları etkin bir biçimde alacaktır (Marcolinve Abraham, 2006).

Yapılan araştırmalara bakıldığında finansal okuryazar bireylerin birçok ortak noktasının olduğu gözlemlenmiştir (Hilgert ve Hogarth, 2002: 48). Bunlar;

- Finansal okuryazar olan birey tasarruf, yatırım, vergi, tüketim, sigorta ve kredi alanında bilgi sahibidir.

- Varlık ve para yönetimine oldukça hakimdir.
- Finansal okuryazar finansal karar alan ve bu kararlar çerçevesinde planlar yapan kişidir.

Bunun yanında finansal okuryazarlığa sahip kişiler (Gerek ve Kurt, 2011: 61);

- Kişinin davranışlarına etki eden ekonomik güdüleri tanımlayabilirler.
- Ticari engellerin, rekabetin, aşırılık ve kıtlıkla tüketici arasında bulunan etkileşimi fiyatları nasıl etkilediğini anlayabilirler.
- Özel ve kamu ekonomik kuramlarının rollerini tanımlayabilirler.
- Gelirin dağılımı ve temellerinin yanında faiz, enflasyon, işsizlik, yatırım, risk oranlarını anlayabilirler.
- Alternatif olabilecek kamu politikalarının zarar ve yararlarını değerlendirip tanımlayabilirler.
- Ekonomi içerisinde büyük ve küçük ölçekli işletmelerin rollerini ve girişimciliğin değerini anlayabilirler.

Finansal okuryazar olan birey, parasını ve varlıklarını kullanırken uzun vadeli düşünüp, ona göre hareket edecek; kısa vadeli hareketlerden uzak duracaktır. Bu kişiler iktisadi ve finansal sistemde yaşanan değişikliklere ayak uydurmalı ve değişen yapılara göre kendisini güncellemeyi ve geliştirmeyi sürdürmelidir (Gökmen, 2012).

Finansal okuryazarlığa sahip bireyler vergi konusunda eğitilmiş, haberdar ve bilgilidir. Bu kişiler, varlık ve para yönetimiyle ilgili temel düzeyde olan konuları bilmektedir. Bunun yanında bu kişiler, finans kararlarını planlayan ve uygulayabilen kişilerdir (Cude vd, 2006:103).

Yüksek finansal okuryazarlık seviyesine sahip olan kişiler, finans alanında uzman değillerdir. Finansal okuryazar olmak, kişinin ailesinin ve kendisinin gereksinimlerini karşılayacak kadar finansal beceri ve bilgiye sahip olmasıdır. Örneğin finansal okuryazar olan bir kişi, hisse senedinin değerlemesini bilmek durumunda değildir fakat hisse senetlerinin ne olduğunu ve bunları bono ve tahvilden ayıran farkın ne olduğunu bilmelidir (Gökmen,2012:23).

Finansal okuryazarların belli başlı davranış, bilgi ve yeteneklere sahip olması gerekmektedir. Bu özellikler (Gökmen, 2012:21):

- Finansal planlar uygulayabilmelidir.
- Kişilerle iyi iletişim içinde olabilmelidir.
- Finansal piyasanın işleyişini kavrayabilmelidir.
- Paranın idaresini iyi yapmalıdır.

İnsanların finansal anlamda kendilerini güçlü ve hazır bir şekilde hissetmelerini sağlayan finansal okuryazarlık, kişinin sosyal hayat içerisindeki katılımını da arttırmaktadır. Çalışmalara bakıldığında zaman finansal okuryazarlığa sahip olan kişilerin çeşitli davranışlar sergileme ihtimali, finansal okuryazarlığı olmayanlara göre daha fazladır. Bunlar (Capuano ve Ramsay, 2011):

- Finansal planlama ve bütçeleme yapmak,
- Tüketici haklarını bilmek,
- İhtiyacına uygun ürünleri daha doğru seçmek,
- Finansal olarak kendine güven duymak,
- Finansal piyasalarda daha aktif olmak,
- Yeteneklerini abartmamak,
- Finansal hedefler hususunda daha gerçekçi olmak,
- Akıllıca borç almak,
- Borçları iyi yönetmek,
- Emeklilik için daha fazla birikim yapmak,
- Daha fazla tasarruf etmek,
- Daha fazla gelire sahip olmaktır.

2.1.5. Finansal okuryazarlığın geliştirilmesi

Finansal okuryazarlık; bireyin refahı, finans alanında istikrarı sağlama ve finansal piyasalarda işlerinin yönetimi gibi konular açısından oldukça önem arz etmektedir (Taylor ve Wagland, 2013: 70).

Finansal okuryazarlık, sadece bireylerin refah düzeyini değil aynı zaman da bireyin finans güvenliğini de etkilemektedir. Bu nedenle finansal okuryazarlık daima üzerinde durulması gereken önemli bir konudur (Temizel ve Bayram, 2011: 75).

Gelecek dönemlerde yaşanabilecek finansal problemler temel olarak finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Bu problem de devletlerin göz ardı edemeyeceği ve muhakkak üzerinde durması gereken bir konudur. Çünkü finansal okuryazarlığın düşük kalmasının yarattığı problem bireysel olarak kalmayıp makro düzeyde bir sorun yaşanmasına neden olacaktır. Bundan dolayı finansal okuryazarlık seviyesinin geliştirilmesi finansal piyasaları olumlu yönde etkilerken firmaların yönetimine de katkıda bulunur Bay, C., Catasús, B. ve Johed, G. (2014).

Finansal kavramları algılama, finansal planlar yapma ve finansal karar alma gibi konularda bireyler için olmazsa olmaz konu finansal okuryazarlıktır. Tablo 2.'de sekiz soru sorulan ve bu sorulara doğru yanıt veren on beş ülkenin yüzdeleri gösterilmiştir. Sorulara verilen cevapların oluşturduğu yüzdeleri dilimler, bu ülkelerin finansal okuryazarlık seviyesinin görülmesinde yardımcı olacaktır.

Tablo 1.

Finansal Bilgi Sorunlarına Verilen Doğru Cevap Oranları

Bölme	Paranın bzaman değeri	Ödenen faiz	Basit faiz	Basit ve bileşik faiz	Risk ve getiri	Enflasyon	Çeşitlendirme
-------	-----------------------------	----------------	------------	-----------------------------	-------------------	-----------	---------------

Macaristan	96%	78%	95%	61%	46%	86%	91%	61%
Estonya	93%	86%	84%	64%	31%	72%	85%	57%
Almanya	84%	61%	88%	64%	47%	79%	87%	60%
İrlanda	93%	58%	88%	76%	29%	84%	88%	47%
Çek Cumhuriyeti	93%	80%	88%	60%	32%	81%	70%	54%
İngiltere	76%	61%	90%	61%	37%	77%	94%	55%
Malezya	93%	62%	93%	54%	30%	82%	74%	43%
Polonya	91%	77%	85%	60%	27%	48%	80%	55%
İngiliz Virgin Adaları	84%	74%	60%	63%	20%	83%	87%	41%
Ermenistan	86%	83%	87%	53%	18%	67%	57%	59%
Türkiye	87%	37%	84%	43%	19%	87%	77%	69%
Arnavutluk	89%	61%		40%	10%	77%	81%	63%
Peru	90%	63%		40%	14%	69%	86%	51%
Norveç	61%	87%	61%	75%	54%	18%	68%	51%
Güney Afrika	79%	49%	65%	44%	21%	73%	78%	48%

Kaynak: TEB, 2015: 4

Tablo 1.'e göre, ülkelerin genelinde “bölme” ve “ödenen faiz” sorularına doğru cevap verme oranının yüksek olduğu görülmektedir. Özellikle Macaristan (%96), İrlanda (%93) ve Çek Cumhuriyeti (%93) gibi ülkelerde “bölme” ve “faiz oranlarına” verilen sorularda doğru cevap oranının yüksek olduğu görülmektedir. “Paranın zaman değeri” sorusuna verilen doğru cevap oranlarına bakıldığında ise Norveç (%87) ve Estonya (%86) da bu oranın yüksek olduğu görülmektedir. Burada Türkiye (%37) ve Güney Afrika (%49) ülkelerinin “paranın zaman değeri” konusunda verilen sorulara doğru cevap verme oranının düşük olduğu önemli bir ayrıntıdır. “Basit faiz hesaplama” birçok ülkede %50 üzerinde bir orana ulaşırken, Türkiye (%43), Arnavutluk (%40) ve Peru (%40) da bu oranın %50'nin altında kaldığı görülmektedir. “Enflasyon” hakkındaki soruya doğru yanıt verme oranının en yüksek olduğu ülke İngiltere (%94) olurken en düşük oran Ermenistan (%57) olarak görülmektedir. Ayrıca Norveç (%54) dışında diğer ülkelerin “birleşik faiz” konusunda verilen sorulara doğru cevap verme oranının oldukça düşük olduğu görülmektedir.

Bireylere bazı temel özellikler kazandırılarak finansal okuryazarlığı geliştirmek gerekmektedir. Bunlar (Mason ve Wilson, 2000: 6);

- Bilgi teknolojilerini kullanabilme ve sayılara yakın olma,
- Çeşitli para formu olan borç ve kredi kartlarının mantığını anlama ve kullanma,
- Finansal bilgi ve önerileri değerlendirebilme, sorgulayabilme, anlayabilme,
- Tüketici sorumlulukları ve haklarıyla ilgili bilgi sahibi olma,
- Finansal ihtiyaçları çözerken uygun kanalların getiri ve risklerini hesaplayabilmedir.

Bireylerin emeklilik döneminde rahat bir yaşam sürdürebilmesi için finansal okuryazarlığın geliştirilmesi oldukça önemlidir. Ayrıca bireysel tasarrufların artması da finansal okuryazarlığın geliştirilmesiyle doğrudan alakalıdır (Altıntaş, 2009: 152).

Özellikle Türkiye gibi genç nüfusu fazla olan ülkelerde finansal okuryazarlığın geliştirilmesi, finansal eğitimin genç yaşta verilmesi gelecek dönemlerde bireylerin daha rahat bir yaşam sürmesine yardımcı olacaktır. Bu yüzden finansal okuryazarlığın geliştirilmesi bütün ülkeler için önem arz eden bir konudur. Yani finansal okuryazarlık hem kısa dönemde hem uzun dönemde bireyler için oldukça önemlidir. Uzun dönemde finansal eğitimin yaygınlaştırılması ve genç kuşaklara bu eğitimin verilmesi, genç kuşağı geleceğe hazırlamak için son derece önemlidir. Türkiye de bu eğitim genelde üniversite dönemine kadar verilmemektedir. Üniversitelerde de sadece iktisadi alanda eğitim veren fakülteler de finansal eğitim verildiği görülmektedir. Ülkemiz için de bu yanlışlığın giderilmesi ve bireylere ilkökul eğitiminden hemen sonra finans alanında temel bilgiler verilerek finansal okuryazarlığın geliştirilmesi ülke ekonomisi için oldukça önemlidir.

Finansal okuryazarlık seviyesini yükseltmek için verilecek olan finansal eğitim ülkeden ülkeye değişiklik gösterebilecektir. Bunun nedeni ülkelerin ihtiyaçları, hangi kitlenin finansal eğitime ihtiyaç duyacağı ve eğitim sonucunda bu eğitimden nasıl bir verim alınacağıdır. Finansal okuryazarlığı geliştirmek sadece eğitim kuruluşları aracılığıyla değil çeşitli kuruluşlarla da yapılabilir. Bunların en önemlisi medya ve internet sistemidir. Teknolojinin hızla gelişmesi ile bireylerin tv, bilgisayar ve akıllı telefon kullanımları hızla artmaktadır. Bu artışı ulusal veya uluslararası kuruluşlar kendi lehlerine çevirebilmek için yayınlar yapabilir veya internet üzerinden finansal eğitim verebilirler. Ülkeler gazete veya dergi gibi kanallarla bireylere finansal eğitimi nereden ve nasıl alacakları yönünde bilgilendirmede bulunabilirler. Teknoloji sayesinde finansal okuryazarlığın istenilen süreden önce geliştirilmesi gerçekleştirilebilir.

Finansal okuryazarlık düzeyinde artış oldukça insanlar daha fazla bilgi talebinde bulunacağı için, piyasadaki şeffaflıkta da artış olacaktır. Bir toplum içerisinde insanlara tasarruf alışkanlığı kazandırmayla ilgili bir eğitim olmaması, 1 ülkenin finans piyasalarının istenilen düzeyde gelişmemesine yol açar. Ülkemizde finansal sistem dışında olan yetişkin birey oranı %51'ken, bu oran İngiltere'de %9, Almanya'da %3 ve Hollanda'da %0'dır. Bu yüzden ekonomik anlamda büyümek için, sistem dışında kalan fonların da sisteme kazandırılması gerekmektedir. Bu rakamlara bakıldığında Türkiye için finansal eğitim almak ve bireylerin finansal okuryazarlık seviyesini yükselterek bir farkındalık yaratmak gerekmektedir (Fettahoğlu, 2015: 102).

Finansal okuryazarlığın geliştirilmesi ile bireylere tasarruf bilinci aşılanabilir. Bireylerin gelir durumları tasarrufa elverişli olsa bile finansal okuryazar olmayan bireylerde tasarruf yapma alışkanlığı olmadığı için tasarruf düzeyleri düşük kalabilmektedir. Finansal okuryazar olan kişi harcama ve tasarruf arasındaki dengeyi kurabilecek, böylelikle bütçe yapma konusunda daha yeterli bir davranış sergileyebilecektir. Özellikle ülkemizde tasarruf oranının giderek azalması bireyleri daha çok borçlanmaya yöneltmiş ve nüfusun yarısından fazlası borçlu duruma gelmiştir.

Finansal ürün ve hizmetlere talebin olabilmesi için bireylerin bu finansal ürün ve hizmetleri bilmesi ve tanınması gereklidir. Bu sebeple finansal ürün ve hizmetlerin neler olduğunu ne nasıl kullanılabileceği konularında finansal bilginin geliştirilmesi ve bireyleri finansal okuryazar olması oldukça önemlidir. Toplumun tüm kesimleri yerine belirli bir kesime verilecek finansal okuryazarlık eğitiminin daha verimli olacağını savunan görüşlerde bulunmaktadır (Cole vd, 2009:3).

Tablo 2. de yıllar itibariyle hane halkı tasarruf oranları gösterilmiştir. Hane halkı tasarruf oranlarında da 2010-2017 yılları arasında düşüş yaşadığı Tablo 2.'de görülmektedir.

Tablo 2.

Yıllar İtibariyle Hane Halkı Tasarruf Oranları

Yıllar	Hane Halkı Tasarruf Oranları (%)
2010	12,7

2011	12,8
2012	6,4
2013	6,4
2014	8,7
2015	4,5
2016	6,8
2017	4,0

Kaynak: Güler, 2015:21

Bireylerin finansal okuryazarlık seviyesinin geliştirilmesi ile özellikle ülkemizde bireylere tasarruf alışkanlıkları kazandırılabilir ve bireylerin daha az kredi ihtiyacı duyması sağlanabilir. Ayrıca tasarrufla pozitif yönlü ilişkisi olan yatırımların da tasarruf alışkanlığı kazandırıldığında artacağı da bir gerçektir. Böylelikle ülkemizin en büyük ekonomik sorunlarından olan tasarruf sorununa bir nebze de olsa çözüm getirilecek ve yapılan yatırımlar ile ülke ekonomisinde büyüme ve kalkınma sorunu minimum seviyeye indirilecektir.

Tablo 3.

Yıllar İtibariyle Tüketici Kredileri Miktarı

Yıllar	Tüketici Kredisi (Milyar TL)
2011	142,786

2012	186,549
2013	204,741
2014	236,471
2015	293,819
2016	299,800
2017	345,5

Kaynak: TCMB, 2018

Tablo 3.'te 2011-2017 yılları arasında tüketici kredisi kullanım tutarları gösterilmiştir. Tasarruf oranlarının giderek azalması bireyleri krediye yöneltmiş ve 2017 yılsonu itibariyle kullanılan tüketici kredi tutarı 345 milyar TL'nin üzerine çıkmıştır. Borçluluk oranlarının hızla artmaya başladığı ve borçlanan kişi sayısının ülke nüfusunun yarısından fazla olduğu bilinirken bireylerin finansal okuryazar olması şart görünmektedir. Finansal okuryazarlığın geliştirilmesi ile borçlanmanın nasıl yapılacağı ve ödemenin nasıl gerçekleştirileceği konusunda bireyler finansal bilgiye sahip olacaklardır. Bu sayede borcu borçla kapatma alışkanlığından vazgeçeceklerdir.

Tasarruf oranlarının hızla azaldığı ve borçlanma tutarlarının hızla arttığı ülkemizde muhtemel bir ekonomik kriz yaşanması kaçınılmaz gözükmektedir. Bireylerin neredeyse tüm konularda kredi çekme alışkanlıklarının olması ve geri ödeme konusunda sıkıntılar yaşamasının en önemli sebeplerinden biride finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olmasıdır.

Ülkemizde 2008 ve 2017 yılları arasında borcunu geri ödemeyen kişi sayısının arttığı bilinmektedir (TSMB, 2018). Bireylerin finansal bilgi düzeylerinin düşük olmasından kaynaklanan bu durum hızla artmakta ve bireyler kredi kullanma ve ödeme konusunda bilinçsizce davrandığı görülmektedir.

Olağan borçlanmanın gelir azlığından kaynaklandığı bilinirken, olağan olmayan borçlanmanın finansal okuryazarlık veya finansal eğitim yetersizliğinden kaynaklandığı öne sürülmüştür (Mavrinac ve Ping, 2004: 146).

2.2. İlgili araştırmalar

Yapılan birçok araştırmada göstermektedir ki finansal okuryazarlık seviyesinin dşuk kalması yalnızca gelişmemiş ülkelerde değil gelişmiş ülkelerde de çok büyük sorunlar yaratmaktadır.

Karmaşıklaşan finans dünyasında bireylerin sağlıklı finansal kararlar verebilmesi finansal okuryazarlık seviyesinin yükselmesiyle sağlanabilir. Bu sebeple farklı ülkelerde bireylerin finansal okuryazarlık seviyesinin ölçülmesi için çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

Daha önce de bahsedildiği üzere finansal okuryazarlığın son derece önemli bir konu olması onu çeşitli araştırmacılar tarafından bir araştırma konusu haline getirmiştir. Bu kısımda dünyada ve Türkiye de konu ile alakalı yapılmış olan bazı çalışmalara ve bunların bulgularına yer verilecektir. Genel anlamda çalışmaların bulguları değerlendirildiğinde ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin öneminin olmadığını, neredeyse tüm ülkelerde finansal okuryazarlık seviyesinin dşuk olduğu görülmektedir.

ABD’de 1800 öğrenciyle 14 ayrı kampüste yapılan bir anketin sonuçlarına göre, niversite öğrencileri, bireysel finans bilgisi açısından yetersizdir ve bilgileri geliştirilmelidir. Sigorta, yatırım, kredi ve tasarruf başlıkları altındaki soruları doğru bir Şekilde cevaplama oranı %53’tür. Bu sonuçlara göre öğrenciler, finansal okuryazarlık açısından düşüktür, kendileriyle alakalı finansal kararlar alma konusunda yetersizdir ve öğrenciler, bireysel finans hakkında bilgi sahibi değildir. Bu bilginin yetersiz olması, finans kararları alma konusunda yeteneği sınırlandırmaktadır. Son 30 senede yapılan araştırmalarda da görüldüğü üzere, eğitim sisteminde finans eğitimi eksik kalmaktadır. Bu eksiklik, Amerika’da ciddi bir finansal bilgisizliğe yol açmıştır. Bu bilgisizliğin sonucu yüksek maliyetli olmuştur. İnsanlar, finans gelecekleri karşısında endişelenmeye başlamış ve bu durum, iş hayatlarındaki üretkenliği olumsuz yönde etkilemiştir. İnsanların kendi finansal durumlarını yönetme konusunda başarısız olması, genel olarak toplum için bir sorun haline gelmiştir.

Akhan (2010)’da ortaokul ğretmenlerinin finansal okuryazarlık seviyelerini ortaya koymaya çalışmıştır. Ortaokul ğretmenlerinin finansal okuryazarlık düzeylerini ve bunların demografik özelliklere göre nasıl bir değişiklik gösterdiğini ortaya konulmuştur. Bu sayede ilerde iyi bir yatırımcı, üretici ve tüketicisi olması arzulanan bireyleri yetiştiren ğretmenlerinde finansal okuryazarlık açığı ortaya çıkarılacak ve iyi bir finansal eğitim aldıktan sonra finansal okuryazarlık seviyeleri yükseltilebilecektir. Öğretmenler bu eğitim

sayesinde hem kendileri hem de gelecekte finansal piyasaya etkin olarak yer alacak bireylerin finansal kararlar almasına yardımcı olacaklardır.

Akin, G. G., Aysan, A. F., Gollu, G. ve Yıldiran, L. (2009) tarafından yapılan çalışmada kredi kartı kullanıcıların harcamalarında ne sıklıkla kredi kartı kullandığı ve kredi kartı borçlarını ödemeyen bireylerin memnuniyet derecesini ölçülmüşlerdir. Tüketicilerin finansal okuryazarlık düzeyleri yükseldikçe daha rasyonel davrandıkları ve daha az sorunla karşı karşıya kaldığı gözlemlenmiştir.

Akyol (2010) finansal okuryazarlık çalışmasını Özel Bankacılık çalışanları üzerine yapmıştır. Tasarruf sahibi bireylere nitelikli hizmetler sunmayı hedefleyen bir bankacılık faaliyeti olan Özel Bankacılık, aynı zamanda bireylere finansal danışmanlık hizmeti de sunmaktadır. Banka çalışanlarının bu hizmetleri sunabilmesi için de yeterli düzeyde finansal okuryazar olabilmeleri şarttır. Akyol (2010) tarafından yapılan çalışmada ulusal ve uluslararası finansal sistemi bilen ve bunların müşteriler için avantaja dönüştüren profesyonellere yönelik bir anket uygulanmıştır. Anket sonuçları bu profesyonellerin finansal okuryazarlık konusunda beklentileri karşılamadığını ortaya koymuştur.

Almenberg ve Widmark'ın (2011) finansal okuryazarlığın hisse senedi sahipliği ile korelasyonu varken, ev sahibi olma ile korelasyonu olmadığını İsveç vatandaşları üzerinde yaptığı bir çalışmada belirtmişlerdir.

Altıntaş'ın (2008) yaptığı bir araştırmada, ülkemizdeki ortaöğretim, ilköğretim ve bazı vakıf ve kamu üniversitelerinin eğitim müfredatları incelenmiş, dikkat çeken bulgulara ulaşılmıştır. Bu konuyla alakalı eğitim kuramları, müfredatta ayrı bir ders olarak bulunmamaktadır. Ayrıca başka derslerin içerisinde de finansal okuryazarlık konularına rastlanmamaktadır. Ona göre, üniversite mezunu bir mühendis, öğretmen veya hukukçu bir genç, mesleki açıdan donanımlı olsa da, gündelik hayatın gerektirdiği finansal hizmet alımları kararında işine yarayacak bilgiden yoksundur.

Altındaş (2009) yılında belirlenmiş katkı esaslı emeklilik planı başlığı altında Ankara'da vakıf üniversitelerinde çalışan bazı personeller üzerinde çalışma yapmıştır. Araştırmanın sonucunda araştırmaya konu olan çalışanların neredeyse tamamının emeklilik fonlarının çeşitlerini, içeriklerini veya yatırım fonlarının kuruluş amaçlarına ilişkin bilgi düzeylerinin oldukça düşük olduğu ortaya konulmuştur. Son derece sınırlı bilgilerle finansal kararlar alınması bu sınırlı bilgilerin emeklilik konusunda yapılan planların da sübjektif kalmasına neden olmuştur.

Ansong ve Gyensare (2012), üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini, çeşitli demografik özelliklere göre incelemiştir. Gana'da okuyan ve hem çalışıp hem okuyan 250 lisans ve master öğrencisiyle anket yapmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre annenin eğitim durumu, iş deneyimi ve yaş ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. fakat eğitim seviyesi, çalışma yeri ve babanın eğitim durumuyla finansal okuryazarlık arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Arano vd. (2010) evli çiftler üzerinde risk alma konusunda bir birlerini nasıl etkilediği konusunda bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmaya göre kadınların erkekleri risk almaya yönlendirmesi karşısında erkeklerin riskten kaçınmadığı ve daha fazla risk aldığı ortaya konulurken, erkeklerin kadınları risk almaya yönlendirmesi karşısında kadınların daha az risk almayı tercih ettiği ve riskten kaçındığını ortaya koymuşlardır.

Araz, T. ve Yıldırım, L. (2012) finansal okuryazarlığın kredi kartı kullanma davranışı üzerindeki etkisini araştırdıkları çalışmalarında, tüketiciler anket verilerini kullanarak incelemiştir. Araştırmada, finansal zorluklar yaşama olarak belirtilen değişken, tüketicilerin son bir senede ikiden fazla asgari ödemenin altında ödeme yapması şeklinde tanımlanmıştır. Bireyin finansal okuryazarlık seviyesi ne kadar fazla olursa olsun, birey likidite sorunu yaşıyorsa, beklenmeyen bir gider şoku ile karşılaşmışsa veya iş kaybı gibi uzun süreli bir gelir kaybına uğramışsa, finansal zorluklar yaşamakta ve son bir senede ikiden fazla defa asgari ödeme tutarının altında ödeme yapmaktadır. Çalışmada sürekli yapılan analizlerde finansal okuryazarlığın, finansal zorluk yaşayan kişilerin takibe düşmesini önleme konusunda olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür. Finans bilgisi ve bu bilginin derinlik düzeyi değişkenleriyle takibe düşme arasında negatif bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Finans bilgisi ve derinliği fazla olan kişiler, takibe daha az düşmektedir. Finansal zorluk yaşamayı önlemeyen finansal okuryazarlık, finans problemi yaşayan kişilerin takibe düşmesine engel olabilmektedir. Bunun yanında bireyler, anket sorularında borç ödeyememe davranışına yol açan neden olarak gelirlerin, gideri karşılayamamasını göstermişlerdir. Araştırmada, irrasyonel harcama davranışı şeklinde isimlendirilen bu değişkenin etkisi, finansal okuryazarlık ile azaltılabilir tezi savunulmuştur.

Australian & New Zealand Bank (ANZ) bankası tarafından 2003 ve 2010 yılları arasında Avustralya da finansal okuryazarlık düzeyini ölçmek için bir anket çalışması yapmışlardır. Araştırma sonucuna göre Avustralya nüfusunun finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olduğu ortaya konmuştur.

Bacova M., Conkova M. ve Bricova Z. (2013) tarafından Slovakya da 695 üniversite öğrencisi üzerine yapılan anket çalışmasında öğrencilerin finansal bilgi düzeyleri ve finansal okuryazarlık seviyeleri ölçülmüştür. Ankete katılan öğrencilerin %54'ü sorulara doğru yanıt vermiştir. Erkeklerin kadınlara göre finansal okuryazarlık seviyesinin daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca iktisat öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerine göre finansal bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu ifade edilmektedir.

Barak (2008) bir çalışmasında, demografik özelliklerin yatırımcı özelliklerini büyük oranda etkilediğini söylemiş; getiri ve risk tercihlerinde yaşın önemli bir gösterge olabileceğini belirtmiştir. Barak, insanların hayatlarını dört bölüme ayırmıştır. Bunlar biriktirme, serveti sağlama alma, harcama yapma ve ödül dönemidir. Birey, bu dönemlerde sırasıyla riskli yatırımları tercih etmekte, daha sonra zamanla daha az riskli yatırımları tercih etmekte, ilerleyen zamanlarda da sahip olduklarını korumak istemektedir.

Bayram (2010) Anadolu Üniversitesi öğrencileriyle yaptığı bir çalışmada, finansal okuryazarlık kavramını algılama şekliyle ilgili dikkat çekici sonuçlara ulaşmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre öğrenciler, finansal kayıtları saklama, faturaları zamanında ödeme ve düzenli para biriktirme alışkanlıklarıyla sınırlandırılan bir finansal okuryazarlık algılamasına sahiptir. Çalışmanın bir diğer sonucu, uluslararası alan yazınla uyumludur. Öğrenciler, finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olmasına rağmen, bu durumun farkında değildir. Bu sonuç da, kavram ile alakalı yanlış algıların olması konusunda etkiye sahiptir.

Bayer, P. J., Bernheim, B. D ve Scholz J. K. (1996) tarafından yapılan çalışmada emeklilik hakkında düzenlenen seminerlere katılan bireylerin gönüllü birikim planlarına katıldığını belirtmişlerdir. Bu sebeple emeklilik üzerine verilen seminerler ile emeklilik planı yapma ve katılma arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğunu söylemek mümkündür.

Bernheim, D. B., Daniel, M. G. ve Dean M. M. (July, 1997) Merrill-Lynch adlı yatırım bankasının orta yaştaki yatırımcılarının hesap hareketlerini kullanarak yapılan çalışmada tasarruf ile finansal okuryazarlık arasında oldukça güçlü bir bağın olduğu ortaya konulmuştur. Finansal okuryazarlık arttıkça bireylerin daha fazla tasarruf ettikleri gözlemlenmiştir. Finansal okuryazarlık seviyesinin yükselmesi, bireylerin finansal kararları üzerinde doğrudan etki etmesi bakımından oldukça önemli olduğunun tespit edilmesi çalışmanın diğer bir önemli noktasıdır.

Murphy (2013) finansal okuryazarlık ile umutsuzluk kavramını ilk defa bir araştırma konusu yapmış ve bu araştırmasında finansal okuryazarlık seviyesi yüksek olan bireylerin finansal ilerlemelerinin daha kolay olduğu tam tersine finansal okuryazarlık düzeyi düşük olan bireylerin finansal ilerlemelerinin daha zor olduğuna değinmiştir. Finansal ilerlemesi zor olan bireylerinde umutsuzluğa düştüğü bu sebeple de finansal durumlarının negatif yönlü etkilendiği ifade edilmiştir.

Brown (2011) umutsuzluk ve depresyon duygusu ile emeklilik arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için bir çalışma yapmıştır. Buna göre umutsuzluk ve depresyon bireyleri daha fazla borçlanmaya ittiği bu sebeple de bireylerin emeklilik dönemlerinde daha az servete sahip olduğu belirtilmiştir. Bu sebeple bireylerin finansal eğitim alması onları emeklilik döneminde daha rahat bir yaşam süreceği vurgusu yapılmıştır.

Bucher-Koenen ve Ziegelmeyer'in (2013) 2007-2008 küresel krizinde Alman hane halkının finansal kayıplarını inceledikleri çalışmalarında, finansal okuryazarlık seviyesi düşük olanların riskli varlıklar edinmemeleri sebebiyle, kayıplarının daha az olduğu; buna karşılık değerini kaybeden varlıkları ellerinden çıkarma konusunda daha eğilimli oldukları ve bu yüzden de kayıplarının kalıcı olduğu, piyasa canlandığında, katılımcı olmadıkları görülmektedir.

Cameron vd. (2014) tarafından finansal okuryazarlık ile ilgili faktörlerin incelenmesi amacıyla Yeni Zelandalı üniversite öğrencilerine üzerine bir çalışma yapmışlardır. Çalışmanın sonucunda Yeni Zelandalı üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerinin oldukça düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca çalışmada finansal okuryazarlıkla ilgili nedensel faktörlerde ortaya konulmuştur. Yapılmış olan çalışmada bireylere uygun finansal okuryazarlık eğitimi verilerek bireylerin finansal karar almaları kolaylaştırılabilir vurgusu yapılmıştır.

Camgöz vd. (2011) fon yöneticilerinin demografik ve kişilik özelliklerinin, finansal performansı belirleme konusunda etkisi olduğunu belirtmiştir. Çalışmaya göre yaş arttıkça, yüksek finansal performans sergileme ihtimali azalmıştır. Bunun yanında genç fon yöneticileri, hedefe doğru daha güçlü bir yönelime sahiptir ve bu durum, büyük başarılarla ulaşma konusunda önemli etkenlerden biridir. Clark ve Strauss (2008) tarafından yapılan çalışmadaysa yaşlı insanlar, orta yaşlılara göre riskten daha az kaçmaktadır.

Chen-Volpe (2002) tarafından finansal okuryazarlık ve öğrencilerin karakteri ve finansal okuryazarlığının öğrencilerin düşünce ve kararları arasındaki ilişkiyi analiz etmek amacıyla

ABD’de 924 üniversite öğrencisi üzerine bir çalışma yapmışlardır. Katılımcıların %53 ankette bulunan sorulara doğru cevap vermiştir. Çalışmada kadınlar, az bilgili öğrenciler, yeni girişli öğrenciler, iş deneyimi az olanlar ve otuz yaş altı kişilerin finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olduğu ortaya konulmuştur. Sonuç olarak üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Civan ve Cenger (2010) ülkemizde yaptıkları bir çalışmada, rastgele seçilen 8 fakültede İşletme bölümünde okuyan ve finansal yönetim dersi alan öğrencilerle anket yapmış ve göze çarpan sonuçlara ulaşmıştır. Finansal yönetim dersinin yalnızca teorik bilgidен oluşmayıp, ayrıca günlük hayatta da işine yarayacağını düşünen öğrenci oranı %47; alınan eğitimin teknolojiye ayak uyduracak düzeyde olduğunu söyleyen öğrenci oranıysa %68 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin %25,7’si vaka metoduna ağırlık verilmesini isterken; %56,5’lik kısım stajı tercih etmiştir. Bu durum, uygulama ve teori beraber verildiği zaman, öğrencilerin dersten daha fazla verim alacağını göstermektedir. Çalışmanın bir diğer sonucuna göreyse öğrencilerin %80’lik bir kısmı, bölümlerinde zorunlu olan finansal yönetim dersini, seçmeli de olsa alacaklarını belirtmiştir.

Clark ve Strauss (2008) tarafından yapılan çalışmada demografik faktörlerin finansal okuryazarlık üzerinde etkili olduğu özellikle sosyo-demografik özelliklerin yatırım tercihlerinde risk algısına etki ettiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca erkeklerin kadınlara oranla daha fazla risk aldıklarını ifade etmişlerdir.

Collins’in (2012) tarafından ABD’de yapılan bir çalışmada finansal okuryazarlık seviyesi yüksek olan bireylerin vergi ve yatırım sigortası gibi konularda daha fazla finansal tavsiye alma eğiliminde olurken kredi veya borç ile alakalı konularda tavsiye almadıkları ortaya konulmuştur.

Cude vd. (2006) tarafından üniversite öğrencilerinin finansal bilgi düzeylerini ölçmek için bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olduğu ve finansal sosyalleşmede anne-babanın oldukça önemli bir katkıda bulunduğu ortaya konmuştur.

Cleek ve Pearson (1985) tarafından ABD’de yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre; erkeklerin %28,7’sinin, kadınların ise %32,9’unun boşanma nedeninin finansal problemlerden kaynaklandığını ortaya koymuşlardır.

Crain (2013) 435 üniversite ders kataloğunu incelemiş, 308 üniversitenin çeşitli fakültelerinde finansal okuryazarlık ile alakalı bir dersin katalog üzerinde bulunduğunu fakat

yalnızca 37 üniversitede, öğrencilerin tümünün alabileceği bir seçmeli finansal okuryazarlık dersi olduğunu ifade etmiştir.

Delavande vd. (2008) finans bilgisi edinmeyi inceleyen, finansal okuryazarlık edinimiyle zenginlik arasında bir bağ kuran ve sermaye yatırımının bir çeşidi olan basit bir teori ortaya atmışlardır. Bu teoriye göre finans bilgisi, ortalama varyans sınırında olan en yüksek risk seviyesinde yatırımcıların varlığının getirisini, beklenen randan daha yüksek seviyede olmasını sağlamaktadır. Bu şekilde yatırımcılar, finansal varlıklarıyla alakalı yüksek riske göre ayarlanan indirimden faydalanarak, herhangi bir çaba, zaman ve maliyet kaybı yaşamadan, finansal bilgi edinme yolu ile yatırım kararı almaktadır.

Deuflhard vd. (2013) tarafından finansal okuryazarlığın yatırımların getirileri üzerindeki etkilerinin incelendiği çalışmada, Hollanda’da finansal okuryazarlık seviyesindeki bir standart sapmalık artınca, hane halkının finansal varlığının en önemlisini oluşturan tasarruf mevduatı faiz oranlarında medyan faiz oranına göre (33 baz puan) %13’lük bir artışın eşlik ettiği görülmüştür.

Disney ve Gathergood (2013) tarafından Birleşik Krallık ’ta yapılan çalışmada tüketici kredisi ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre tüketici kredisi kullanan bireylerin finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olduğu ve düşük finansal okuryazarlığa sahip bireylerin ise finansal konularda güven eksikliği hissettiği belirtmişlerdir.

Dulebohn (2002) tarafından yapılan çalışmada bireylerin yaşlandıkça daha az riskli yatırım seçeneklerini tercih ettiği ve emeklilik yatırımlarının büyük bir kısmını da daha az riskli yatırım seçeneklerine yönlendirdiği ifade edilmiştir.

Dünya Bankası ve SPK işbirliği ile “Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması” yapılmıştır (2012). Dünya Bankası tarafından yürütülmekte olan bu araştırma ile ülkelerin karşılaştırılmasına katkıda bulunulması amaçlanmıştır. Ayrıca araştırma da Türk halkının finansal okuryazarlık, bütçe yönetimi ve borçlanma, finansal planlama, finansal ürün seçimi, finansal tutum, davranış ve eğilimler, katılımcıların sosyoekonomik durumu ve finansal bilgi edinimi ve ihtiyacı gibi finansal yeterlilikleri incelenmiştir. SPK tarafından da desteklenen bu araştırma Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) belirlemiş olduğu 12 farklı bölge, 40 il ve 142 ilçe olmak üzere, 3009 yetişkin üzerinde yüz yüze mülakat tekniği uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar, sorulara doğru cevap verme ile gelir düzeyi arasında doğru bir orantı olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır (SPK, 2012: 1-3).

Dvorak ve Handley (2010) zayıf bir şekilde yapılandırılan portföylere katkı esaslı emeklilik planındaki özel yönlerin ne olduğunu ve katılımcıların, bu planlara ait yatırım tercihlerini anlamamalarının yol açabileceğini belirtmiş ve katılımcılara buna göre bilgi aktarımı yapılarak, portföylerdeki yatırımların daha iyi bir şekilde yapılabileceğini belirtmiştir.

Er vd (2014) tarafından yapılan çalışmada, finansal okuryazarlığın etkisini araştırmak amacıyla İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Mühendislik Fakültesi öğrencilerini karşılaştırmışlardır. Yapılan araştırmanın sonuçlarına bakılınca, öğrencilerin %16'sının düşük, %30,1'inin orta ve %31,7'sinin ise yüksek seviyede finansal okuryazarlığa sahip oldukları ortaya konulmuştur.

Gaudecker'ın (2013) çalışmasında finansal okuryazarlıkta yüksek skor elde eden hane halkı, yatırımlarından kar elde ederken; medyanın altında kalan ve kendi kararlarına güvenen hane halkının ortalamada yaklaşık 50 baz puan kaybettikleri saptanmıştır.

Gerek ve Kurt'un (2008) Ulusal Ekonomi Eğitimi Kurumu tarafından hazırlanan Ekonomik Araştırmanın Standartları isimli çoktan seçmeli testi kullanarak yaptıkları çalışmada öğrencilerin bulunduğu fakülte ve okudukları bölümün doğru cevap verme oranlarında en önemli faktör olduğu ifade edilmiştir. Bunun nedeni ise bölümleri gereği ekonomi dersi alanların uzman olarak yetişiyor olmaları olabilir. Bu sebeple ekonomi içerikli derslerin bireylerin finansal okuryazarlığını arttıracığı ortaya konulmuştur.

Gibson vd. (2013) tarafından yapılan çalışmada erkeklerin kadınlara göre daha yüksek düzeyde finansal bilgi düzeyine sahip olduğu ayrıca erkeklerinde kadınların da yatırım bilgisi konusunda yüksek finansal risk toleransı ile ilişkisi olduğunu gözlemlemişlerdir.

Gökmen (2012), bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile kaynaklarını daha tasarruflu ve etkin kullanarak ekonomik büyümeye katkı sağlayan tüketiciler olması arasında bir paralellik kurmuştur.

Grable ve Roszkowski (2007) tarafından yapılan çalışmada erkeklerin kadınlara göre daha fazla finansal risk aldığını ifade etmiştir.

Guiso ve Viviano (2013) tarafından yapılan bir çalışmada, 2007-2008 Küresel Finansal Kriz'inde yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip büyük İtalyan bankalarının müşterilerini içeren yatırımcıların piyasa zamanlamasında daha iyi oldukları; Lehman Brothers'ın batmasını takip eden çöküşten önce piyasadan çıktıkları görülmüştür. Aynı zamanda, bu kişilerin, normatif modellerin prensiplerine göre ticaret yaptıkları ve aracılardan potansiyel çıkar çatışmalarını belirleyebildikleri tespit edilmiştir.

Guiso ve Japelli (2008) tarafından yapılan çalışmada portföy çeşitlendirmesi ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişki incelenmiştir. Sonuçlar değerlendirildiğinde İtalyan yatırımcıların finansal okuryazarlık seviyesinin düşük kalmasının, portföy çeşitlendirmesine negatif yönlü bir etki yarattığı ortaya çıkarılmıştır.

Hathaway ve Khatiwada (2008) tarafından yapılan çalışmada tüketicilere sunulan finansal eğitim programlarının ne oranda başarılı olduğu üzerinde durulmuştur. Finansal kararlar alınırken finansal eğitimin hangi oranda etki ettiği ifade edilmeye çalışılmıştır. Araştırmacılara göre gelecekteki finansal eğitim programlarının tasarlanmasında dikkate alınması gereken noktalar bulunmaktadır. Bunlardan ilki finansal eğitim verilecek kitlenin dar tutulması yani sayının az tutulması bu sebeple de eğitimin başarı şansının daha iyi ölçüleceği düşünülmektedir. İkincisi ise finansal eğitimin verilecek olan finansal karara yakın bir tarihte verilmesi gerektiğidir. Örneğin bireyin ev alma kararı vereceği bir dönemden önce verilen finansal eğitim bireye daha fazla katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

ING Bank Ekonomik Araştırmalar Bölümü (2015) tarafından uluslararası boyutta yapılan çalışmada finansal yetkinlik ve tasarruf konularında iki önemli araştırma gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmada katılımcılara finansal okuryazarlık seviyesinin ölçülebilmesi için; faiz oranları, enflasyon, bono-faiz- fiyat ilişkisi, risk-getiri ilişkisi ve konut kredilerinde; vade-faiz ilişkisi ile alakalı beş soru sorulmuştur. Yapılan çalışmanın sonuçlarına bakıldığında; Türkiye, 11 tane Avrupa ülkesi içerisinde sorulan sorulara en çok doğru cevabı veren, aynı zamanda da hiçbir soruya doğru cevap veremeyenlerin en yüksek orana sahip olduğu ülke olarak ilk sırada yerini almıştır.

Jorgensen ve Savla (2010) ailenin, gençlerin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerindeki etkisini araştırmış, 420 üniversite öğrencisiyle anket yapmıştır. Hipotezlerini Yapısal Eşitlik Modellemesiyle test eden araştırmacılar, çalışmanın sonucunda öğrencilerin finans davranışları ve tutumları üstünde ailenin etkisi olduğunu fakat finansal bilgi düzeyi üzerinde etkisi olmadığını belirtmişlerdir.

Kılıç vd (2015) tarafından Gaziantep Üniversitesinde yapılan çalışmada 12 farklı fakültenin toplam 480 öğrenci üzerine bir anket çalışması yapılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre; öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı düzeyinin %48 olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin en başarısız olduğu bölüm yatırım ile alakalı sorular olurken, en başarılı olduğu bölümse bankacılık alanında sorulan sorular olmuştur.

Kieschnick (2006) tarafından Bermuda'daki öğrenciler üzerine yapılan çalışmada tasarruf davranışları ve finansal bilgi arasındaki ilişki ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre; Bermuda'daki öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerinin oldukça düşük olduğu ortaya çıkarılmıştır. Öğrencilerin paranın zaman değeri ve hisse senedi konularından haberdar olmadıkları ortaya çıkarılmıştır.

Kimball ve Shumway (2006), işveren hisse senedi muamması, çeşitlendirme, yerellik yanılması ve piyasa katılımı ile yatırımcı entelektüelliği arasında bulunan ilişkiyi incelemiştir. Çalışmaya göre yatırımcı entelektüelliğinde artış oldukça; çeşitlendirme, uluslararası hisselerle yatırım, piyasa katılımında da artış olmakta fakat işveren hisselerine olan eğilimde azalma görülmektedir.

Klapper vd. (2013) tarafından yapılan çalışmada bireylerin finansal okuryazarlık seviyesinin düşük kalmasının Rusya'da ki finansal krizi ne ölçüde etkilediği ifade edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre; borçlanma oranlarının hızla arttığı Rusya da bireylerin %46'sının enflasyonla ilgili basit bir soruyu cevaplandırabilirken sadece %41'inin bileşik faiz kavramından haberdar oldukları veya bildikleri ifade edilmiştir. Ayrıca 2009'daki negatif gelir şokundan finansal okuryazarlık düzeyi yüksek bireylerin en az zararlı kurtuldukları ortaya çıkarılmıştır.

Loibl ve Hira (2005) tarafından yapılan çalışmada, bireylerin sadece kendi çabalarıyla finansal uygulamaları öğrenebileceği ve bu sayede finansal okuryazarlık seviyelerini yükselteceklerini iddia etmişlerdir. Bu sayede finansal okuryazarlık seviyesi yükselen bireyler kariyerinde pozitif bir etki yaratmış olacaktır.

Louw vd. (2013) tarafından Güney Afrika'da üçüncü sınıf olan 424 üniversite öğrencisi üzerine bir anket çalışması yapılmıştır. Bu çalışmayla öğrencilerin finansal okuryazarlığa ne ölçüde ihtiyaç duyulduğu saptanmak istenmiştir. Öğrencilerin çoğunluğunun finansal konularda ebeveynlerinden destek aldıkları ve finansal konularda ki sorumluluklarını da ebeveynlerine yüklediği gözlemlenmiştir. Öğrencilerin temel finans kavramlar konusunda bilgi düzeylerinin yüksek olduğu görülürken yatırım, finansal planlama, vergi mevzuatı, bankacılık ve hukuki konularda ise finansal bilgi düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeple öğrencilerin mevcut finansal bilgilerinin gelecekteki yaşamları için yeterli düzeyde olmadığı sonucuna varılmıştır.

Lusardi (2005) tarafından yapılan çalışmada finansal seminerler ve tasarruf motivasyonu arasındaki ilişki incelenmiş ve finansal seminerlerin bireylerin tasarruf motivasyonunu

arttırdığını ifade etmiştir. Hatta finansal eğitim seminerleri alan bireylerin sadece tasarruf motivasyonu değil emeklilik planlaması konusunda da ciddi finansal değişimler yaşadığı bulgularına varılmıştır. (Clark vd., 2006).

Lusardi ve Tufano (2008) finansal okuryazarlık düzeyinin az olduğunu belirttikleri bir araştırmada, çalışmaya konu olan gençlerin 1/3'ünden daha azının risk çeşitlendirme, enflasyon ve faiz oranları konusunda bilgisi olduğunu, bunun yanında finansal okuryazarlık ile sosyodemografik faktörler ve aile bilgi seviyesi arasında bir ilişki olduğu ifade edilmiştir. Özellikle ailesinde emeklilik yatırımı yapan ya da hisse senedi sahibi kişiler olan üniversite eğitilmiş bir erkek; lise eğitimi almış, ailesi orta düzeyde olan bir kadına göre %45 oranında daha fazla bilgiye sahiptir. Araştırmada, genç yetişkinlerde finansal okuryazarlığın önemli oranda eksik olduğu görülmüştür. Bunun yanında, kadınların finansal okuryazarlığının minimum olduğu ve kadın-erkek arasında görülen bu farkın çeşitli demografik unsurlar, akran karakteristik özellikleri ve aile yapısı göz önüne alındığı zaman, aynı kaldığı görülmüştür.

Lusardi vd. (2010) tarafından yapılan çalışmada finansal okuryazarlığın sadece sosyo-demografik ve bilişsel yetenekten etkilenmediğini ayrıca aile geçmişinin de finansal okuryazarlık üzerinde etkisinin olduğunu vurgulamıştır. Bu araştırmaya göre, finansal okuryazarlık seviyesi, ailenin servet düzeyine (emeklilik veya özel servet) ve özellikle annenin eğitim düzeyine bağlı olarak değişiklik gösterdiği ifade edilmiştir.

Lusardi ve Tufano (2009) tarafından ABD' de yapılan ve bireylerin borç okuryazarlığı, finansal deneyimler ve bireyin borçluluk düzeyleri analiz edilmiştir. Araştırmada katılımcılara, bileşik faiz, kredi kartının işleyişi ve ödeme yöntemlerinde avantajlarının seçimi hakkında sorular sorulmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre; nüfusun sadece %33'ünün kredi kartı işleyiş sistemini bildiği ve borç okuryazarlığı düşük olan bireylerin daha fazla borçlandığı ya da borç yüklerinin daha fazla olduğu bulgusuna varılmıştır.

Lusardi ve Mitchell (2007) önemli bir finansal okuryazarlık unsuru olan emekliliğe hazırlık ile alakalı yaptıkları bir araştırmada, düşük gelirli ve daha az eğitilmiş, Latin Amerikalı ve Afro-Amerikan insanların, emekliliğe en az hazırlanan grup olduklarını belirtmiştir.

Lusardi (2008) tarafından yapılan çalışmada ABD'de düşük finansal okuryazarlığın toplumda yaygın olarak görüldüğü ifade edilmiştir. Özellikle bazı toplumsal gruplar arasında finansal okuryazarlığın eksikliği daha çok hissedilmektedir. Kadınlar, düşük eğitim düzeyine sahip bireyler ve azınlıklar finansal okuryazarlığın eksikliğinin daha da belirgin

olarak görüldüğü gruplardır. Bu eksikliğin giderilmesi ve finansal eğitimlerin verilmesiyle bireylerin finansal alanda daha planlı ve etkin kararlar alacağı da çalışmada ortaya konulmuştur.

Lusardi ve Mitchell (2008), ABD’de kadınlar ile yaptıkları bir çalışmada, yaşlı kadınlardaki finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olduğunu ve kadınların çoğunun, emeklilik konusunda bir plana sahip olmadıklarını belirtmiştir. Araştırmada, finansal planlama ve bilgi arasında belli bir ilişki olduğu görülmüş; finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan kadınların büyük ihtimalle başarılı bir planlayıcı olduğu ifade edilmiştir.

Lusardi ve Mitchell (2009) tarafından ABD’ de 50 yaş üzeri bireyler üzerinde bir anket çalışması yapılmıştır. Çalışmaya katılan katılımcıların %60’ı risk almamayı tercih ettiklerini ifade etmiştir. Ayrıca 50 yaş ve üzeri bireylerde finansal okuryazarlık düzeyinin oldukça düşük olduğu bulgusuna varılmıştır.

Lusardi ve Mitchell (2011) tarafından yapılan çalışmada, tüm dünyada orta yaşlıların gençlere ve yaşlılara göre, yüksek eğitimlilerin düşük eğitimlilere göre ve erkeklerin kadınlara göre finansal okuryazarlık seviyelerinin yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Lusardi vd. (2012) tarafından yapılan çalışmada 55 yaş ve üzeri gruplarda finansal okuryazarlık düzeyinin oldukça düşük olduğu belirlenmiştir.

Mandell ve Klein (2009) tarafından lise öğrencilerini üzerinde bir çalışma yapılmış ve öğrencilerin finansal davranış ve finansal okuryazarlık eğitimi arasındaki ilişkinin etkisi incelenmiştir. Araştırmada finansal alanda dersi olan öğrencilerle finansal alanda dersi olmayan öğrenciler kıyaslanmış ve finans alanında dersi olan öğrencilerin finansal davranışlarının daha iyi olduğu tespit edilmiştir.

Meier ve Sprenger (2008), 870’i aşkın kişiye kısa dönemli, ücretsiz kredi bilgilendirme ve danışmanlık hizmeti vermek istemiştir. Bu kişilerden %55’i, bu hizmeti almak istemiştir. Araştırmacılar, bağımsız bir biçimde programa seçilen ve seçilmeyen insanlar için, bu hizmeti alıp almayacaklarıyla ilgili seçimleri teşvik ederek, tasarruf artırma eğilimlerini belirlemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre kredi danışmanlık hizmeti alan kişiler, bu hizmeti almayanlara oranla, gelecekte daha az finans bilgisine sahip olmayı istemiştir. Bu yüzden kişisel tasarrufların artırılması eğilimi, gelecekte kimin finansal okuryazarlığa sahip olup kimin olmayacağını ortaya koyabilmektedir.

Millar ve Devonish (2009), çalışmalarında katılımcıların pek çoğunun emeklilik ve planlaması ile alakalı tavsiye aldıklarını söylemesine rağmen, emeklilik planlarına ilişkin

kararlara etki eden temel bilgileri bile bilmediklerini görmüştür. Bunun yanında çalışanların, iş arkadaşlarından gelen tavsiyelere daha fazla uydukları ancak kültürel farklılıkların ve toplumun kolektif veya bireyci bilince sahip olmasının, bu durumu etkileyebileceği; bireyci toplumlardansa kolektif toplumlarda bilginin meslektaşlar, arkadaşlar ve aile arasında daha fazla paylaşıldığını ifade etmişlerdir. Çalışmanın başka bir sonucuna göreyse çalışanların büyük bir kısmı, özellikle de düşük gelire sahip olanlar, emeklilik için ihtiyaçları olan birikim miktarını bilmemektedir.

Mendes ve Abreu'nun (2010) tarafından Portekiz de yapılan çalışmada yatırımcıların portföy çeşitlendirmesinin bireyin finansal bilgi ve eğitim düzeyi ile pozitif bir ilişkiye sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Modigliani ve Brumberg (1954) tarafından yapılan çalışmada tasarruf ve tüketim kararlarının bireyin hayatları boyunca elde ettiği gelirle orantılı olduğu ifade edilmiştir. Özellikle gelirleri değişkenlik gösteren küçük esnaf ve çiftçilerin gelirle bağlantılı olarak tasarruflarının da neden daha hızlı bir şekilde arttığını göstermiştir.

Monticone (2011) tarafından yapılan çalışmada eğitim seviyesi yüksek bireylerin kredi puanlarını iyi analiz etme, kredi raporlarını iyi anlama ve finansal alanda daha fazla bilgi düzeyine sahip olduğu ileri sürülmüştür.

Moore (2003) tarafından Washington State Üniversitesi'nde 1423 öğrenci üzerine yapılan ve öğrencilerin finansal davranış, finansal deneyim, finansal bilgi ve borç yönetimi konusunda finansal okuryazarlık seviyeleri ölçülmeye çalışılmıştır.

Nicolini vd. (2013) tarafından dört adet sorudan oluşan bir anket çalışması uygulanmış ve bu anket çalışması dört farklı ülkede (Kanada, İtalya, İngiltere ve ABD) uygulanmıştır. Çalışmanın amacı finansal okuryazarlığın ülke içinde ve ülkeden ülkeye nasıl değişiklik gösterdiğini ortaya çıkarmaktır. Bu sayede bir ülkeyi etkileyen finansal okuryazarlığın diğer ülkelerde de genellenip genellenemeyeceği ortaya çıkarılmış olacaktır. Sonuçlar, ülkeler arasında ulusal ve kültürel önemli farklılıkların, hane halkının bildikleri ve bilmesi gerekenleri kişisel finans açısından önemli olduğunu göstermiştir. Siyasetçilere ülkelerde yaşanan bu farklılıklara göz önüne almaları ve buna göre politika üretmeleri önerilmiştir.

NCEE (2005) tarafından ABD'de yapılan çalışmada gençlerin tasarruf, yatırım ve borç yönetimi konularında finansal okuryazarlık düzeylerinin hangi oranda olduğu ortaya konulmuştur.

OECD tarafından kurulan Finansal Eğitime Yönelik Uluslararası İşbirliği (International Network on Financial Education, INFE) (2012), pek çok ülkeden farklı altyapısı olan insanların finansal okuryazarlıklarını ölçme amacıyla bir anket hazırlamıştır. Ankette finansal ürün seçimi, uzun ve kısa vadeli finans kararları, fon yönetimi ve bütçelemeye alakalı sorular bulunmaktadır. Bunun yanında ankette okuryazarlık, tutum, davranış ve bilgi başlıklarına ayrılmıştır. Anket 12 ülkede uygulanmış, bütün ülkeler için finansal bilgi skorları oluşturulmuştur. Yapılan analizin sonuçlarına göre ülkelerin bir kısmında finansal okuryazarlığı yüksek olan insanların sayısı %50 oranını geçememiştir. Bunun yanında, bu 14 ülkenin hiçbirinde finansal okuryazarlık oranı %70'in üzerine çıkmamıştır. Bütün ülkeler için bu finansal tutum puanı ortalaması %53, finansal davranış ortalaması %51 ve finansal bilgi ortalamasıyla %51 oranında bulunmuştur (Atkinson ve Messy, 2012: 6-12).

OECD'nin yaptığı bu araştırmada Türkiye yoktur. Fakat Boğaziçi Üniversitesi ve Türk Ekonomi Bankası'nın işbirliğiyle, OECD çalışmasından yola çıkılarak bir Finansal Okuryazarlık ve Erişim Endeksi geliştirilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda Türkiye'nin verileriyle diğer 14 ülkenin verilerini karşılaştırma şansı olmuştur. Bu ülkelerle karşılaştırıldığı zaman Türkiye, finansal davranış ve finansal bilgi açısından 14. ve 12. sıralarda kalmış; finansal tutumdaysa 7. olmuştur.

OECD (2005) tarafından İngiltere, Amerika, Japonya, Avustralya ve Avrupa ülkelerinin de aralarında bulunduğu toplam 20 ülkede bir finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçülmesi için bir çalışma yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda katılımcıların çoğunun finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

OECD'nin (2005) ekonomi okuryazarlığı hakkında yaptığı araştırmanın sonuçları aşağıdadır:

- Avustralya'daki anketin sonuçlarına göre katılımcıların %67'si bileşik faizi bildiğini belirtmiş ancak yalnızca %28'i bileşik faiz ile alakalı soruları anlamıştır.
- İngiltere'de yapılan anketin sonuçlarına göre bireyler, yatırım kararları alırken yeterince tavsiye almamakta veya araştırma yapmamaktadırlar. Sahip olunan finansal bilgiye bankacılarıyla konuşarak, banka broşürü okuyarak veya şans eseri öğrenilmektedir.
- Kanada'da yapılan ankete göre yatırımcılar için doğru yatırım ürünü seçmek, dışarıya gitmekten daha streslidir.

- Kore’de bulunan bir lisede yapılmış anketin sonuçlarına göre öğrenciler, finansal okuryazarlıkla alakalı soruların %60’lık bir kısmını cevaplayabilmiştir. Sorular sigortayı kullanarak riskten nasıl korunabileceği, risk kavramı, emeklilik için yatırım ve tasarruf kararlarının nasıl verileceği ve doğru kredi kartının nasıl seçilip kullanılacağı gibi konuları kapsamıştır.
- ABD’de yapılan ankete göreyse her 10 çalışanın 4’ü, bireysel emeklilik birikimine veya hesabına sahip değildir.

Peegs (2000) tarafından emeklilik tasarrufları üzerine yapılan çalışmada kadınların, emeklilik planı için tasarruf yapmayı zorunlu olarak gördüğü hatta az gelirlilerin bile birikim yapabilecekleri görülmüştür. Kadınların tasarruf yaparken de çevresinin yönlendirmesi değil kendi ihtiyaçları doğrultusunda tasarruf yaptığı ifade edilmiştir. Ayrıca toplumun kadınlar üzerindeki değer yargısı da kadınların ücretli işe ve emekliliğe büyük oranda etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Rana vd. (2014) tarafından yapılan çalışmada eğitim seviyesi ve gelir durumunun yatırımcı kararlarını etkilediği, eğitim seviyesi ve bilgi araştırma davranışı arttıkça bireylerin daha fazla riskli yatırım yapma eğiliminin arttığı bulgusuna varılmıştır.

Rooij vd. (2011) tarafından yapılan çalışmada bireylerin çoğunun temel düzeyde finansal bilgiye sahip olduğu ancak çok az bir kısmının temel finansal bilgiden fazlasına sahip olduğu ortaya çıkarılmıştır. Katılımcıların birçoğunun bono ve hisse senedi arasındaki farkı bilmediği ifade edilmiştir. Bu çalışmada finansal okuryazarlık seviyesi düşük bireylerin hisse senedi konusunda daha az yatırımı tercih ettiği gözlemlenmiştir. Ayrıca bireylerin borsaya yatırım yapmaktan çekinmelerinin sebebi ise borsa ve çalışma sistemi hakkında çok az bilgiye sahip olmasından kaynaklandığı olarak ifade edilmiştir.

Rooij vd. (2012) tarafından yapılan çalışmada bireyin yaş, gelir durumu, eğitim seviyesi, risk toleransı, aile yapısı ve tasarruf konusundaki yaklaşımını göz önüne almış ve mal varlığı biriktirme ve finansal okuryazarlık arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğunu ifade etmiştir.

Rosacker vd. (2009), işletme okuyan birinci sınıf öğrencileriyle yaptıkları bir çalışmada, bir dönem boyunca üst düzey muhasebe uzmanlarının öğrencilere vereceği seminerin, öğrencilerin finansal okuryazarlıkları üzerinde yapacağı etkiyi incelemiştir. İlk dönem 41, ikinci dönemse 60 öğrenci, bu analize konu olmuştur. Bağımsız örneklemli t testi kullanarak, seminer öncesinde ve sonrasında öğrencilerin finansal okuryazarlıklarını ölçmüşlerdir.

Analizin sonuçlarına göre bu seminerler, her iki grubun da finansal okuryazarlıklarını arttırmıştır. Bu artış, istatistiksel olarak anlamlıdır.

Sabri ve Macdonald (2010) tarafından Malezya da üniversite öğrencileri üzerine yapılan çalışmada, üniversite öğrencilerinin finansal sorunlar ve tasarruf davranışlarının finansal okuryazarlık ile ilişkisini incelemişlerdir. Çalışmanın sonucuna göre finansal okuryazarlık seviyesi yüksek bireylerin daha az finansal sorunlar yaşadığı ve tasarruf eğilimlerinin de diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sarıgül (2014) tarafından Konya da üç üniversitenin öğrencileri örneklem alanı olarak seçilmiş ve öğrenci karakteristikleri ile finansal okuryazarlık seviyesi arasındaki ilişki ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre; öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesi oldukça düşük olduğu ifade edilmiş ve öğrencilerin finansal bilgilerini geliştirmeleri tavsiye edilmiştir.

Sermaye Piyasası Kurulu ve Dünya Bankası tarafından 2012’de Türkiye’de yapılan finansal yeterlilik anketine göre Türklerin %16’sı, basit bölme işlemlerini dahi yapamamaktadır. Yine aynı çalışmada basit faiz hesabı yapabilenlerin oranı %36 olarak bulunmuşken; yalnızca %26’lık bir kısmın bileşik faiz hesaplaması yapabildiği görülmüştür.

Sevim N., Temizel F. ve Sayılır Ö. (2012) tarafından yapılan çalışmada ihtiyaç fazlası borç almanın en büyük nedenini finansal bilgi yetersizliğinden kaynaklandığı ifade edilmiştir. Finansal okuryazarlık seviyesi yüksek bireylerin daha az borçlanmayı tercih ettiği, ihtiyaç fazlası borçlanmadan kaçındığı ve borçlansalar bile borç yönetimini iyi yapabildikleri vurgulanmıştır.

Shambare ve Rugimbana (2012) Güney Afrika’da öğrencilerin ve eğitimli bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir çalışma yapmış, insanların basit finans terimleri konusunda bilgilerinin iyi olduğu ancak genel anlamda ülkedeki insanların finansal okuryazarlık açısından eğitime ihtiyacı olduğu görülmüştür.

Sohn vd. (2012) tarafından Güney Kore de ergenlik çağındaki bireylere yapılan ve bu bireylerin finansal tecrübelerinin, finansal sosyalleşme araçlarının ve parasal konulardaki tutumlarının finansal okuryazarlık ile bağlantılı olup olmadığını araştırmışlardır. Banka hesapları olan ve sosyalleşme aracı olarak medyayı seçen bireylerin finansal okuryazarlık seviyesinin yüksek olduğu ifade edilirken bunun yanında orta düzeyde bir harçlık alan ve parayı bir ödül olarak gören ergenlerin de finansal okuryazarlık seviyelerinin yüksek olduğu bulgusuna varılmıştır.

Speelman vd. (2013), bazı kadınların düşük riskleri olan yatırımlar yapmaya eğilimli olduğunu ve bu eğilimler eğitim ile değiştirilemezse, emekliliklerinde yeterince tasarruf yapamama sonucuyla karşılaşabileceklerini ifade etmiştir.

Steen ve MacKenzie (2013) tarafından Avustralya'da yapılan çalışmada, finansal okuryazarlık seviyesi ile evsiz kalma olasılığı arasında negatif bir yönlü ilişkinin olduğu ifade edilmiştir.

Şahin vd. (2010) insanların aktif çalışma dönemlerinde sisteme yaptıkları bireysel katılımlarla emeklilik maaşları arasında direk bir ilişki bulunduğunu ve erkeklere göre kadınların daha az gelire sahip olmasının muhtemel olduğunu ifade etmişlerdir. Kadınların genelde daha düşük gelire sahip olma nedenlerini açıklarken, daha çok yarı zamanlı işlerde çalışmaları, kadınların işgücüne katılımının daha düşük olması, çocuk sahibi oldukları ve yetiştirdikleri için erkeklere oranla daha az süre çalıştıkları, erkekler ile aynı işte çalışsalar dahi daha az ücret aldıkları gibi unsurlardan bahsetmiştir. Bütün bu etmenlerin sebebiyle sisteme katılımı daha az olan kadınlar aynı zamanda riskten kaçmaya da eğilimli oldukları için, birikimlerini pek fazla arttıramamaktadırlar.

Şahin (2014) tarafından 127 meslek yüksek okul öğrencisi üzerine bir anket çalışması yapılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre; öğrencilerin sadece %28,3'nün finansal okuryazar olduğu ortaya çıkarılmıştır. Öğrenciler faiz, tahvil ve hisse senedi kavramlarını iyi bildiği saptanırken, aynı öğrencilerin yatırım tercihleri sırasıyla döviz, hisse senedi ve mevduat gibi yatırım araçları olduğu ifade edilmiştir.

Tamimi ve Kalli (2009) tarafından Birleşik Arap Emirliklerinde 600 bireysel yatırımcı üzerine bir anket çalışması uygulanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre yatırımcıların finansal okuryazarlık seviyesi oldukça düşük çıkmıştır. Finansal okuryazarlık seviyesinin eğitim seviyesi, gelir düzeyi ve iş ortamı aktivitelerinden etkilendiği bulgularına varılmıştır. İleri düzey eğitime sahip, gelir düzeyi yüksek olan, yatırım ve bankacılık alanında çalışan bireylerin diğer bireylere göre finansal okuryazarlık seviyelerinin yüksek olduğu ifade edilmiştir. Çalışmanın bir diğer sonucu da finansal okuryazarlık ile yaş arasında bir ilişkinin olmadığı yönündedir. Çalışmada finansal okuryazarlık ve cinsiyet arasında bir ilişkinin var olduğu da tespit edilmiştir. Erkeklerin kadınlara oranla finansal okuryazarlık seviyelerinin yüksek olduğu çalışmanın bulguları arasındadır. Ayrıca yatırım kararlarının bireyin finansal okuryazarlık seviyesinden etkilendiği yani bireyin yatırım kararları alırken finansal bilgi

düzeyinin oldukça önemli olduğu ifade edilmiştir. Son olarak çalışmada önemli bir konu da dini bulguların da yatırım kararlarını etkilediği yönünde bulgulara ulaşılmasıdır.

Temizel (2010) Türkiye'deki mavi yakalı çalışanların finansal okuryazarlıklarını belirleme amacıyla bir çalışma yapmıştır. Bu çalışan tipi, olaylara oldukça gerçekçi bir şekilde yaklaşmaktadırlar. Gündelik hayatlarını kolay hale getirecek, hayat kalitelerini arttıracak uygulama ve bilgilere karşı duyarlı olmaktadır. Bunun yanında kendilerine bu konuda yardım edecek kurumsal düzenlemelere erişme konusunda yetersizdirler. Erişimi ticari organizasyonlara bırakmak, bilgilerin tek yönlü olması riskine neden olmaktadır. Bu konuda kamu gözetimi ve liderliğinde sadece özel sektör kuruluşları, tercihen de finans endüstrisinde olan kurumlar aracılığıyla yürütülen finansal okuryazarlık programlarına katılan kişilerin elde edeceği başarıların, bu tarz programları teşvik edecek en önemli etmen olduğu öngörülmektedir.

Temizel ve Bayram (2011) tarafından Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde 433 öğrenci üzerinin finansal okuryazarlık seviyesini belirlemek üzere bir anket çalışması uygulanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre; bireylerin finansal durumlarını yönetmede kendilerini olduğundan daha başarılı gördükleri gözlemlenmiştir. Öğrencilerin finansal gelişmeleri medya ve internet aracılığıyla takip ettikleri gözlemlenmiştir. Öğrencilerin temel finansal bilgi eğitimini aileden aldığı ifade edilmiştir. Sonuçlar değerlendirildiği de üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olduğu ve biran önce finansal eğitim alarak finansal okuryazarlık seviyelerini yükseltme gerekliliği ifade edilmiştir. Bu sebeple araştırmacılar, bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerini geliştirebilecekleri proje ve eğitim önerilerine değinmişlerdir.

The Economist'te (2008) belirtildiği üzere küresel ekonomik krizin ardından ABD'de mortgage kredisizle ev sahibi olanların pek çoğunun, faiz artışı durumunda ödemelerinin de artacağı konusu hakkında bilgiye sahip değildir. Bu durum, finansal okuryazarlığın gelişmiş ülkeler için de bir problem teşkil ettiğini ortaya koymaktadır.

Mercan, N., Oyur, E., Altınay, A. Ve Aksanyar Y. (2012) tarafından Ulaştırma Bakanlığı'nın bir şubesinde çalışanlarla yapılan bir çalışmada, ankete katılan kişilerin bireysel ekonomi kullanma konusunda ekonomi okuryazarlıklarının yüksek olduğu görülmüştür.

Uygur (2012) tarafından ülkemizde tasarruflar üzerine yapılan çalışmada, tasarrufların oldukça önemli olduğu vurgulanmış. Yatırım kararları ve ekonomik büyümenin üzerinde tasarrufların oldukça önemli bir etkisinin olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca çalışmada Türkiye

de ki cari açığın nedenini tasarruf yetersizliğinden kaynaklandığı ve özellikle artan özel tasarruf açığına değişmiştir.

Van Rooij vd. (2011) tarafından Hollanda da yapılan çalışmada bireylerin piyasaya katılımı ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında; hane halklarının faiz ve enflasyon gibi temel finansal bilgilere hakim olduğu ancak faiz oranı ve tahvil arasındaki ilişkiyi, tahvil ve hisse senedi arasındaki farkı ve risk çeşitlendirmesine ilişkin temel düzeyde bilgilerinin dahi olmadığı gözlemlenmiştir.

Watson ve McNaughton (2007) tarafından yapılan çalışmada erkeklerin kadınlara göre daha fazla risk aldığı gözlemlenmiştir. Gelir seviyesi, yaş ve eğitim durumu göz önünde bulundurularak yapılan çalışmada kadınların erkeklere göre yatırım kararlarını alırken daha tutucu olduğu gözlemlenmiştir.

William (2007), finansal okuryazarlığa sahip tüketicilerin, daha etkin bir piyasa araştırması yaptığını, tedarikçileri daha verimli bir şekilde seçtiğini, firmaları daha dikkatli bir şekilde gözlemlediğini ve piyasada bulunan kabiliyetsiz, sahtekar ve tüketici ihtiyaçlarını karşılamayan firmaları, piyasa dışına çıkarma konusunda daha başarılı olduklarını ifade etmiştir.

Yılmaz ve Lyons (2010) cinsiyetin finansal okuryazarlık üzerine etkilerini incelemek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada evli kadınların risk almayı sevmedikleri ve emeklilik planı yaparken de daha az riskli yatırımları tercih ettiği gözlemlenmiştir. Bir diğer risk sevmeyenler grubunun ise yaşlı erkekler olduğu sonucuna varılmıştır. Evli kadınlarının karakterlerinin eşlerinin yatırım kararlarına etki ettiğini gösteren çok fazla kanıt rastlanmadığı da ifade edilmiştir.

Yoong (2010) tarafından bireylerin hisse senedi bilgisinin hisse senedini elde tutma eğilimi üzerinde ne oranda etkili olduğunu araştırmış ve bireylerin hisse senedi yatırımının düşük olmasının sebebinin hisse senedi yatırım bilgisinin eksik olduğundan kaynaklandığı ifade edilmiştir.

Freddie Mac firmasının 12.000 erişkinle yaptığı bir çalışmada finansal bilgi birikimiyle finansal tercihler/davranışlar arasında bulunan ilişkiler değerlendirilmiş ve sorumlu olan finansal davranışların tek ve en büyük göstergesinin, kişinin sahip olduğu finansal bilgi birikimi olduğu belirtilmiştir (Courchrane ve Zorn, 2005).

Yapılan çalışmalarda genel olarak finansal okuryazarlığın düşük olmasının nedeni, insanların eğitim hayatlarında finans konusunda yeteri kadar eğitim alamamaları olarak belirtilmiştir (Crain, 2013: 2)

Tablo 4.

İlgili Alanyazında Seçilmiş Ülkelerle Yapılmış Çalışmaların Sonuçlarının Özeti

Seçilmiş Ülkeler	Bu Ülkelerle İlgili Yapılan Çalışmaların Sonuçlarının Özeti
Avustralya	Yapılan araştırmalar ülkede finansal okuryazarlık düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.
ABD	Yapılan araştırmalar ülkede finansal okuryazarlık düzeyinin genel olarak düşük olduğunu göstermektedir.
Türkiye	Yapılan araştırmalar ülkede finansal okuryazarlık düzeyinin çok düşük olduğunu göstermektedir.
Avusturya	Yapılan araştırmalar ülkede finansal okuryazarlık düzeyinin genel olarak yüksek olduğunu göstermektedir.
Kanada	Yapılan araştırmalar ülkede finansal okuryazarlık düzeyinin genel olarak yüksek olduğunu göstermektedir.
İngiltere	Yapılan araştırmalar ülkede finansal okuryazarlık düzeyinin genel olarak düşük olduğunu göstermektedir.
Hollanda	Yapılan araştırmalar ülkede finansal okuryazarlık düzeyinin genel olarak yüksek olduğunu göstermektedir.
Yeni Zelanda	Yapılan araştırmalar ülkede finansal okuryazarlık düzeyinin genel olarak yüksek olduğunu göstermektedir.
Malezya	Yapılan araştırmalar ülkede finansal okuryazarlık düzeyinin genel olarak yüksek olduğunu göstermektedir.
İtalya	Yapılan araştırmalar ülkede finansal okuryazarlık düzeyinin genel olarak düşük olduğunu göstermektedir.
Rusya	Yapılan araştırmalar ülkede finansal okuryazarlık düzeyinin genel olarak düşük olduğunu göstermektedir.
İrlanda	Yapılan araştırmalar ülkede finansal okuryazarlık düzeyinin genel olarak yüksek olduğunu göstermektedir.
Almanya	Yapılan araştırmalar ülkede finansal okuryazarlık düzeyinin genel olarak yüksek olduğunu göstermektedir.
Çek Cumhuriyeti	Yapılan araştırmalar ülkede finansal okuryazarlık düzeyinin genel olarak düşük olduğunu göstermektedir.
Japonya	Yapılan araştırmalar ülkede finansal okuryazarlık düzeyinin genel olarak düşük olduğunu göstermektedir.

Singapur

Yapılan araştırmalar ÷lkede finansal okuryazarlık düzeyinin gene olarak **yüksek** olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.'te yapılan çalışmaları özetlemek amacıyla bazı ÷lkelerin finansal okuryazarlık düzeyleri gösterilmiştir.

Yapılan literatür taramaları incelendiğinde Türkiye'de finansal okuryazarlık düzeyi ile ilgili yapılan çalışma yok denecek kadar azdır. Buda ÷lkemizde finansal bilgi düzeyinin ölçülmesi ve bir an evvel finansal eğitim programları düzelenlenerek bireylerin finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesinin oldukça önemli olduğunu göstermektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın yöntemi

Bu araştırmada mevcut durumu tespit etme amaçlandığından ilişkisel tarama modeline başvurulmuştur. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan şey, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışmaktadır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası göstermemektedir (Karasar, 2016).

3.2. Araştırmanın evreni ve örneklemi

Araştırmanın evrenini 2017-2018 öğretim yılında İstanbul İli Bağcılar İlçe'sinde eğitim gören 14-19 yaş aralığındaki lise öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın evreninin İstanbul İli Bağcılar İlçe'sinin seçilme kriterleri aşağıda verilmiştir:

- Sosyo-ekonomik ve demografik olarak farklı özelliklerde yeterli sayıda öğrencinin bulunması,
- Farklı türde ortaöğretim okullarının olması,
- Araştırmacının çalışmasını rahat yapabileceği bir bölge olmasıdır.

Araştırmanın geniş alanı kapsamaması ve alanın tümüne ulaşmada maliyet ve zaman sorununu ortaya çıkarması nedeniyle araştırmada bu evren üzerinden örneklem alım yoluna gidilmiştir (Karasar, 2016). Bu bağlamda, araştırmanın örneklemini İstanbul İli Bağcılar İlçe'sinde yer alan aşağıdaki farklı türdeki okullar oluşturmuştur.

Tablo 5.

Araştırma Yapılan Okullar

Okul İsmi	Evrendaki Öğrenci Sayısı	Örneklemdaki Öğrenci Sayısı
Barbaros Anadolu Lisesi	1134	100
Hazar Koleji	324	116
Hayrettin Karaman Anadolu Kız İmamhatip Lisesi	2126	65
Niyazi Altuğ Anadolu Lisesi (Proje Okul)	1203	120
Safir Koleji	29	23
Münir Tınaztepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	320	116
Toplam	5136	540

Bu okullar; Barbaros Anadolu Lisesi (1134 öğrenci), Hazar Koleji (324 öğrenci), Hayrettin Karaman Anadolu Kız İmamhatip Lisesi (2126 öğrenci), Niyazi Altuğ Anadolu Lisesi (Proje Okul) (1203 öğrenci), Safir Koleji (29 öğrenci), Münir Tınaztepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (320 öğrenci)'dir. Araştırmanın örneklemini oluşturan farklı türdeki okullarda, araştırmanın örneklem seçim kriterlerine uygun 2017-2018 eğitim-öğretim yılında toplam 5136 öğrenci bulunmaktadır.

Araştırmanın örneklem seçiminde basit rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Söz konusu ana kitleyi temsil edecek örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde aşağıdaki formül kullanılmıştır (Karasar, 2016):

$$n = Nt^2pq / d^2 (N-1) + t^2pq$$

N: Hedef kitledeki birey sayısı (5136 Öğrenci),

n: Örnekleme alınacak birey sayısı (540 Öğrenci)

p: İncelenen olayın görülüş sıklığı (0,9),

q: İncelenen olayın görülmeyiş sıklığı (0,1),

t: Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değeri, (Örnekleme hatası %5 ve güven düzeyi %95 için tablodan 1,96 okunmuştur),

d: Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen +/- örnekleme hatasını gösterir (0,05).

Formülü kullanılarak çalışmanın evreni için % 95 güven aralığında, \pm % 5 örnekleme hatası ile gerekli örneklem büyüklüğü $n = 384$ kişi olarak hesaplanmıştır. Ana kütleli temsil edebilecek minimum sayıya ulaşmak üzere toplam 550 anket formu dağıtılmıştır. Anket formlarından doldurulmuş olarak geri dönen ve analizler için uygun 540 katılımcı örneklem olarak seçilmiştir..

Araştırmanın örnekleme ilişkin bulgular Tablo 6.'da verilmiştir.

Tablo 6.

Örnekleme İlişkin Bulgular

	Frekans	Yüzde
Cinsiyet		
Erkek	226	41,9
Kadın	314	58,1
Sınıf		
9. sınıf	259	48
10. sınıf	131	24,3
11. sınıf	81	15
12. sınıf	69	12,8
Yaş		
14-15 yaş	287	53,1

16 yaş	117	21,7
17 yaş	94	17,4
18-19 yaş	42	7,8
Okul türü		
Özel okul	139	25,7
Kız imam hatip lisesi	65	12
Proje okul	120	22,2
Anadolu Lisesi	100	18,5
Meslek lisesi	116	21,5
Anne eğitim düzeyi		
İlköğretim	351	65
Lise	145	26,9
Üniversite	44	8,1
Baba eğitim düzeyi		
İlköğretim	286	53
Lise	187	34,6
Üniversite	67	12,4
Ailenin aylık toplam geliri		
3000 TL ve altı	251	46,5
3001-5000 TL	201	37,2
5001-7500 TL	55	10,2

7501 TL ve üzeri	33	6,1
Haftalık harçlık		
25 TL ve altı	180	33,3
26-50 TL	254	47
51 TL ve üzeri	106	19,6

Tablo 6.'ya göre, araştırmanın örnekleminin %58,1'i kadın, %41,9'u erkektir. Sınıfta, katılımcıların %48'i 9. sınıf, %24,3'ü 10. sınıf, %15'i 11. sınıf, %12,8'i 12. sınıf öğrencisidir. Yaşta, %53,1'i 14-15, %21,7'si 16, %17,4'ü 17, %7,8'i 18-19 yaşındadır. Ayrıca katılımcıların %25,7'si özel okulda, %12'si kız imam hatip lisesinde, %22,2'si proje okulda, %18,5'i anadolu lisesinde, %21,5'i meslek lisesinde okumaktadır. Katılımcıların annelerinin %65'i ilköğretim, %26,9'u lise, %8,1'i üniversite eğitim düzeyine sahiptir. Katılımcıların babalarının %53'ü ilköğretim, %34,6'sı lise, %12,4'ü üniversite eğitim düzeyine sahiptir. Ailenin aylık toplam gelirinde, katılımcıların %46,5'i 3000 TL ve altı, %37,2'si 3001-5000 TL, %10,2'si 5001-7500 TL, %6,1'i 7501 TL ve üzeri aylık gelire sahiptir. Ayrıca katılımcıların %33,3'ü 25 TL ve altı düzeyinde, %47'si 26-50 TL düzeyinde, %19,6'sı 51 TL ve üzeri düzeyinde haftalık harçlık almaktadır. Haftalık harçlığın ortalaması $46,08 \pm 43,79$ 'dur. En az alınan haftalık harçlık 10 TL, en fazla alınan haftalık harçlık 500 TL'dir.

3.3. Veri toplama araçları ve veri toplama süreçleri

Araştırma verilerinin toplanmasında anket formu kullanılmıştır. Kullanılan veri toplama aracı; "Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Algısı Ölçeği" dir. Ölçek Güvenç (2016) tarafından geliştirilmiş olup, üç ayrı bölümden oluşmaktadır. Bunlar; Para Yönetim Özyeterlik Algısı ve Para Davranış Algısı likert tipi ölçekler iken Finansal Bilgi Ölçeği 33 doğru yanlış tipi maddelerden oluşan bir ölçektir. Para Yönetim Özyeterlik Algısı Ölçeği, planlama ve harcama özyeterlik algısı alt boyutlarından oluşurken, Para Davranış Algısı Ölçeği ise biriktirme ve harcama davranış algısı alt boyutlarından oluşmaktadır. Hem Para Yönetim Özyeterlik Algısı Ölçeği hem de Para Davranış Algısı Ölçeği 10 maddeden

oluşmaktadır. Para Yönetim Özyeterlik Algısı ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı .85. Para Yönetim Davranış Algısı ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı .81 olarak ve 33 maddelik Finansal bilgi testinin KR-20 güvenirlik katsayısı ise .83 olarak hesaplanmıştır.

Veriler yukarıda açıklanan veri toplama araçları kullanılarak 01.04.2018–30.06.2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Verilerin toplanması aşamasında İstanbul İli Bağcılar İlçe’sindeki 5 farklı türdeki okullardaki öğrenci dağılımını gösteren listelerden yararlanılarak “Basit Rastgele Örnekleme Yöntemi” ile seçilen 540 öğrenciden veriler toplanmıştır. Öğrencilerin araştırmaya sağlıklı ve içtenlikle cevap vermelerini sağlamak amacıyla önce araştırmayla ilgili açıklamalar yapılmış, daha sonra öğrencilerin dağıtılan veri toplama araçlarını bireysel olarak doldurmaları istenmiş, takıldıkları noktalarda gerekli açıklamalar yapılmıştır. Anket formunun doldurulması ortalama 20- 25 dakika sürmüştür.

3.4. Verilerin analizi

Veri toplama formları içinde ölçekler aracılığıyla elde edilen birincil araştırma verisi ile analizler öncesinde SPSS 23.00 kullanılarak hangi analiz türlerinin kullanılacağına karar vermek üzere normallik testleri yapılmıştır. Bu kapsamda Finansal Okuryazarlık Ölçeği faktörleri ve matematik ders notu için Çarpıklık ve Basıklık testleri gerçekleştirilmiştir.

Tablo 7.’te matematik ders notu, planlama özyeterliliği, biriktirme özyeterliliği, para yönetimi özyeterlilik algısı, harcama davranışı, biriktirme davranışı, para yönetim davranış algısı ve finansal bilgi düzeyine ait çarpıklık ve basıklık verileri bulunmaktadır.

Tablo 7.

Normallik Test Sonuçları

Faktörler	Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)
2017-2018 eğitim öğretim yılı matematik ders notu	-0,331	0,210
Planlama özyeterliliği	-1,07	1,22
Biriktirme özyeterliliği	-1,07	0,93
Para yönetimi özyeterlilik algısı	-1,13	1,35

Harcama davranışı	-0,43	-0,24
Biriktirme davranışı	0,17	-0,54
Para yönetim davranış algısı	-0,11	-0,22
Finansal bilgi düzeyi	0,03	1,64

Çarpıklık ve basıklık değerlerinin +3 ile -3 arasında olması verilerin normal dağıldığını göstermektedir (Sposito ve diğ., 1983). Literatürdeki bu bilgilerden yola çıkarak tüm alt ölçekler için verilerin normal dağıldığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda matematik ders notu ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon analizi ile ortaya koyulmuştur. Finansal okuryazarlık düzeyinin matematik ders notu üzerindeki etkisini belirlemek için basit doğrusal regresyon yapılmıştır. Matematik ders notunun ve finansal okuryazarlık düzeyinin sosyodemografik özelliklere göre farklılaşmasını belirlemek için bağımsız ikili grupların karşılaştırılmasında t-test, üç ve daha fazla bağımsız grupların karşılaştırılmasında ise ANOVA ve Post Hoc testlerinden Bonferroni Test kullanılmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Kullanılan veri toplama aracı; “Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Algısı Ölçeği” dir. Ölçek Güvenç (2016) tarafından geliştirilmiş olup Para Yönetim Özyeterlik Algısı ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı .85. Para Yönetim Davranış Algısı ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı .81 olarak ve 33 maddelik Finansal bilgi testinin KR-20 güvenirlik katsayısı ise .83 olarak hesaplandığı için tekrar geçerlilik güvenirlik hesaplamasına gerek duyulmamıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmacıların katılımıyla elde edilen anket verilerinin analizlerine ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Alt probleme ilişkin bulgular

Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ve matematik ders başarılarına ait bulgular Tablo 8.'de verilmiştir.

Tablo 8.

Lise Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri ve Matematik Ders Başarıları Tablosu

	N	Min.	Maks.	Ort.	Std. Sap.
2017-2018 eğitim öğretim yılı matematik ders notu	540	20,00	100,00	66,54	19,64
Planlama özyeterliliği	540	0	100	73,34	18,81
Biriktirme özyeterliliği	540	0	100	71,12	21,92
Para yönetimi özyeterlilik algısı	540	2	100	72,23	18,91
Harcama davranışı	540	1	4	2,88	0,66
Biriktirme davranışı	540	1	4	2,32	0,68
Para yönetim davranış algısı	540	1	4	2,60	0,57
Finansal bilgi düzeyi	540	0	0,97	0,39	0,13

Tablo 8.'ye göre, 2017-2018 eğitim öğretim yılı matematik ders notu ortalaması $66,54 \pm 19,64$ bulunmuştur. Öğrencilerin matematik başarı düzeyleri orta seviyededir. Planlama özyeterliliğin ortalaması $73,34 \pm 18,81$ bulunmuştur. Öğrencilerin planlama

özyeterliliği düzeyleri iyi seviyededir. Biriktirme özyeterliliğinin ortalaması $71,12 \pm 21,92$ bulunmuştur. Biriktirme özyeterliliği düzeyleri iyi seviyededir. Para yönetimi özyeterlilik algısının ortalaması $72,23 \pm 18,91$ bulunmuştur. Para yönetimi özyeterlilik düzeyleri iyi seviyededir. Harcama davranışının ortalaması $2,88 \pm 0,66$ bulunmuştur. Harcama davranışı düzeyleri iyi seviyededir. Biriktirme davranışının ortalaması $2,32 \pm 0,68$ bulunmuştur. Biriktirme davranışı düzeyleri iyi seviyededir. Para yönetim davranış algısının ortalaması $2,60 \pm 0,57$ bulunmuştur. Para yönetim algısı düzeyleri iyi seviyededir. Finansal bilgi düzeyinin ortalaması $0,39 \pm 0,13$ bulunmuştur. Finansal bilgi düzeyleri düşük seviyededir.

4.2. Birinci alt probleme ilişkin bulgular

Araştırmanın amacı kapsamında, lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ve matematik ders başarıları arasında ilişkinin olup olmadığına ait bulgular verilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın örneklemini oluşturan lise öğrencilerinin matematik karne notları ile finansal okuryazarlık faktörlerinden planlama özyeterliliği, biriktirme özyeterliliği, para yönetimi özyeterlilik algısı, harcama davranışı, biriktirme davranışı, para yönetim davranış algısı ve finansal bilgi düzeyi arasındaki ilişkilere ortaya koyabilmek için korelasyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Bununla birlikte finansal okuryazarlık düzeyinin matematik ders notu üzerindeki etkisi regresyon analizi ile sunulmuştur.

Araştırmanın amacı kapsamında veri toplama aracından elde edilen bulguların pearson korelasyon analizine ait bulgular Tablo 9.'da verilmiştir.

Tablo 9.

Pearson Korelasyon Analizi Tablosu

	1	2	3	4	5	6	7	8
1.2017-2018 eğitim öğretim yılı matematik ders notu	1	0,11**	0,10*	0,12**	0,065	0,13**	0,12**	0,01
2.Planlama özyeterliliği		1	0,72**	0,92**	0,39**	0,40**	0,47**	0,11*

3.Biriktirme özyeterliliği	1	0,94**	0,44**	0,43**	0,51**	0,10*
4.Para yönetimi özyeterlilik algısı		1	0,45**	0,45**	0,53**	0,11*
5.Harcama davranışı			1	0,46**	0,85**	0,07
6.Biriktirme davranışı				1	,86**	0,11*
7.Para yönetim davranış algısı					1	0,11*
8.Finansal bilgi düzeyi						1

** . 0,01 düzeyinde istatistiki anlamlı çift kuyruk.

* . 0,05 düzeyinde istatistiki anlamlı çift kuyruk.

Tablo 9.'a göre aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

2017-2018 eğitim öğretim yılı matematik ders notu ile planlama özyeterliliği arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($p=0.009$; $r=0.11$).

2017-2018 eğitim öğretim yılı matematik ders notu ile biriktirme özyeterliliği arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($p=0.016$; $r=0.10$).

2017-2018 eğitim öğretim yılı matematik ders notu ile para yönetimi özyeterlilik algısı arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($p=0.007$; $r=0.12$).

2017-2018 eğitim öğretim yılı matematik ders notu ile biriktirme davranışı arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($p=0.002$; $r=0.13$).

2017-2018 eğitim öğretim yılı matematik ders notu ile para yönetim davranış algısı arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($p=0.007$; $r=0.12$).

Araştırmanın örnekleminin finansal okuryazarlık düzeyinin matematik ders notu üzerine etkisine ilişkin regresyon analizine ait bulgular Tablo 10.'da verilmiştir.

Tablo 10.

Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Matematik Ders Notu Üzerine Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonucu

Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model(p)	R ²
Sabit		11,54	0,000			
Planlama özyeterliliği	0,06	0,95	0,344			
Biriktirme özyeterliliği	0,02	0,36	0,721			
Harcama davranışı	-0,02	-0,31	0,754	2.38	0.038	0.02
Biriktirme davranışı	0,11	2,08	0,038			
Finansal bilgi düzeyi	-0,01	-0,24	0,809			

Tablo 10.'da görüldüğü üzere, hipotezi test edebilmek amacıyla yapılan regresyon analizinde finansal okuryazarlık düzeyi ile matematik ders notu arasında anlamlı bir etki söz konusudur ($p=0,038<0,050$).

Matematik ders notundaki değişimin %2'si (Düzeltilmiş R2) modele dahil olan finansal okuryazarlık ölçeği tarafından açıklanmaktadır. Tabloda görüldüğü üzere modelde bağımsız değişken olarak bulunan finansal okuryazarlık ölçeğinin biriktirme davranışı faktörünün, matematik ders notu üzerinde anlamlı etkisi bulunmaktadır ($p=0,038<0,050$). Buna göre biriktirme davranışı puanındaki bir birimlik artışın, matematik ders notunda 0,11 (β_4) birimlik artış oluşturacağı söylenebilir.

4.3. İkinci alt problemlere ilişkin bulgular

Araştırmanın örneklemini oluşturan lise öğrencilerinin matematik karne notları ile birlikte finansal okuryazarlık faktörlerinden planlama özyeterliliği, biriktirme özyeterliliği, para yönetimi özyeterlilik algısı, harcama davranışı, biriktirme davranışı, para yönetim davranış algısı ve finansal bilgi düzeyinin cinsiyet, sınıf, yaş, eğitim görülen okul türü, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, ailenin aylık toplam geliri ve haftalık harçlık miktarına göre değişimini ortaya koyan analizlere yer verilmiştir.

4.3.1. Lise öğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeylerinin düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmasına ait bulgular Tablo 11.'de verilmiştir.

Tablo 11.

Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Cinsiyete Göre Farklılaşmasına İlişkin T-test Tablosu

	N	X	SS	t	P
Planlama özyeterliliği				3,33	0,001
Erkek	226	76,49	17,79		
Kadın	314	71,07	19,22		
Biriktirme özyeterliliği				0,48	0,634
Erkek	226	71,65	21,04		
Kadın	314	70,74	22,56		
Para yönetimi özyeterlilik algısı				1,92	0,055
Erkek	226	74,07	17,87		
Kadın	314	70,91	19,55		
Harcama davranışı				1,52	0,129
Erkek	226	2,93	0,70		
Kadın	314	2,84	0,62		
Biriktirme davranışı				2,66	0,008
Erkek	226	2,41	0,69		
Kadın	314	2,25	0,67		

Para yönetim davranış algısı				2,46	0,014
Erkek	226	2,67	0,60		
Kadın	314	2,55	0,55		
Finansal bilgi düzeyi				1,01	0,313
Erkek	226	0,39	0,14		
Kadın	314	0,38	0,12		

Tablo 11.'e göre, finansal okuryazarlık faktörlerinden, planlama özyeterliliği, biriktirme davranışı ve para yönetim davranış algısı cinsiyete göre farklılaşmaktadır ($p<0.05$). Planlama özyeterliliğinde erkek katılımcıların ortalaması, kadın katılımcıların ortalamasından anlamlı şekilde yüksektir. Biriktirme davranışında, erkek katılımcıların ortalaması, kadın katılımcıların ortalamasından anlamlı şekilde yüksektir. Para yönetim davranış algısında, erkek katılımcıların ortalaması, kadın katılımcıların ortalamasından anlamlı şekilde yüksektir.

4.3.2. Lise öğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeylerinin düzeyleri ile sınıf değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Öğrencilerin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeyinin sınıfa göre farklılaşmasına ilişkin bulgular Tablo 12.'de verilmiştir.

Tablo 12.

Matematik Ders Notu ile Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Sınıfa Göre Farklaşmasına İlişkin ANOVA Tablosu

	N	X	SS	F	P	Fark
2017-2018 eğitim öğretim yılı matematik ders notu				5,90	0,001	
9. sınıf	259	63,90	19,45			c>a
10. sınıf	131	65,44	20,40			d>a
11. sınıf	81	71,30	19,01			
12. sınıf	69	72,97	17,44			
Planlama özyeterliliği				2,10	0,100	
9. sınıf	259	71,80	18,95			
10. sınıf	131	73,12	21,08			
11. sınıf	81	74,76	16,10			
12. sınıf	69	77,88	15,98			
Biriktirme özyeterliliği				2,67	0,047	
9. sınıf	259	69,82	21,64			
10. sınıf	131	69,45	25,62			
11. sınıf	81	72,54	19,52			
12. sınıf	69	77,54	16,49			
Para yönetimi özyeterlilik algısı				2,71	0,044	
9. sınıf	259	70,81	18,71			d>a
10. sınıf	131	71,28	22,17			
11. sınıf	81	73,65	15,96			

12. sınıf	69	77,71	14,98		
Harcama davranışı				0,73	0,535
9. sınıf	259	2,90	0,62		
10. sınıf	131	2,82	0,67		
11. sınıf	81	2,83	0,73		
12. sınıf	69	2,94	0,65		
Biriktirme davranışı				0,06	0,983
9. sınıf	259	2,32	0,68		
10. sınıf	131	2,31	0,74		
11. sınıf	81	2,29	0,70		
12. sınıf	69	2,33	0,57		
Para yönetim davranış algısı				0,38	0,770
9. sınıf	259	2,61	0,55		
10. sınıf	131	2,57	0,59		
11. sınıf	81	2,56	0,65		
12. sınıf	69	2,63	0,53		
Finansal bilgi düzeyi				1,67	0,173
9. sınıf	259	0,40	0,13		
10. sınıf	131	0,37	0,12		
11. sınıf	81	0,38	0,12		
12. sınıf	69	0,38	0,15		

a) 9. sınıf b) 10. sınıf c) 11. sınıf d) 12. sınıf

Tablo 12.'ye göre, araştırmanın örnekleminin matematik ders notu ile birlikte finansal okuryazarlık faktörlerinden biriktirme özyeterliliği ve para yönetimi özyeterlilik algısı sınıfa göre istatistiki olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0.05$). 2017-2018 eğitim öğretim yılı matematik ders notunda, 11. ve 12. Sınıf katılımcılarının ortalaması 9. Sınıf katılımcılarının ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksektir. Para yönetimi özyeterlilik algısında 12. Sınıf katılımcılarının ortalaması 9. Sınıf katılımcılarının ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksektir.

4.3.3. Lise öğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeylerinin düzeyleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Öğrencilerin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeyinin yaşa göre farklılaşmasına ilişkin bulgular Tablo 13.'te verilmiştir.

Tablo 13.

Matematik Ders Notu ile Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Yaşa Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Tablosu

	N	X	SS	F	P	Fark
2017-2018 eğitim öğretim yılı matematik ders notu				4,14	0,006	
14-15 yaş	287	65,15	19,58			d>a
16 yaş	117	64,75	20,91			d>b
17 yaş	94	69,22	17,75			
18-19 yaş	42	75,13	18,19			
Planlama özyeterliliği				2,34	0,073	
14-15 yaş	287	71,79	19,16			
16 yaş	117	74,07	19,25			

17 yaş	94	74,41	18,17		
18-19 yaş	42	79,52	15,29		
Biriktirme özyeterliliği				2,64	0,049
14-15 yaş	287	69,55	21,72		d>a
16 yaş	117	71,27	25,22		
17 yaş	94	72,00	19,90		
18-19 yaş	42	79,55	15,38		
Para yönetimi özyeterlilik algısı				2,88	0,036
14-15 yaş	287	70,67	19,00		d>a
16 yaş	117	72,67	20,76		
17 yaş	94	73,20	17,67		
18-19 yaş	42	79,54	13,49		
Harcama davranışı				0,51	0,672
14-15 yaş	287	2,89	0,64		
16 yaş	117	2,84	0,65		
17 yaş	94	2,84	0,72		
18-19 yaş	42	2,96	0,63		
Biriktirme davranışı				0,09	0,965
14-15 yaş	287	2,33	0,69		
16 yaş	117	2,31	0,69		
17 yaş	94	2,29	0,69		

18-19 yaş	42	2,30	0,59		
Para yönetim davranış algısı				0,26	0,851
14-15 yaş	287	2,61	0,56		
16 yaş	117	2,57	0,58		
17 yaş	94	2,57	0,62		
18-19 yaş	42	2,63	0,51		
Finansal bilgi düzeyi				1,43	0,234
14-15 yaş	287	0,40	0,13		
16 yaş	117	0,38	0,13		
17 yaş	94	0,38	0,13		
18-19 yaş	42	0,36	0,11		

a) 14-15 yaş b) 16 yaş c) 17 yaş d) 18-19 yaş

Tablo 13.'e göre, araştırmanın örnekleminin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık faktörlerinden biriktirme özyeterliliği ve para yönetimi özyeterlilik algısı yaşa göre istatistiki olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p < 0.05$). 2017-2018 eğitim öğretim yılı matematik ders notunda, 18-19 yaş grubundaki katılımcıların ortalaması, 14-15 ve 16 yaş grubundaki katılımcıların ortalamasından anlamlı şekilde yüksektir. Biriktirme özyeterliliğinde, 18-19 yaş grubundaki katılımcıların ortalaması, 14-15 yaş grubundaki katılımcıların ortalamasından anlamlı şekilde yüksektir. Para yönetimi özyeterlilik algısında, 18-19 yaş grubundaki katılımcıların ortalaması, 14-15 yaş grubundaki katılımcıların ortalamasından anlamlı şekilde yüksektir.

4.3.4. Lise öğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeylerinin düzeyleri ile okul türü değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Öğrencilerin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeyinin okul türüne göre

farklılaşmasına ilişkin bulgular Tablo 14.'te verilmiştir.

Tablo 14.

Matematik Ders Notu ile Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Okul Türüne Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Tablosu

	N	X	SS	F	P	Fark
2017-2018 eğitim öğretim yılı matematik ders notu				39,29	0,000	
Özel okul	139	79,65	14,34			
Kız imam hatip lisesi	65	66,83	18,90			a>b
Proje okul	120	65,13	18,43			a>c
Anadolu lisesi	100	66,21	16,37			a>d
Meslek lisesi	116	52,43	19,24			a>e
Planlama özyeterliliği				2,25	0,062	
Özel okul	139	74,52	18,10			
Kız imam hatip lisesi	65	69,23	19,85			
Proje okul	120	76,49	16,54			
Anadolu lisesi	100	73,38	19,49			
Meslek lisesi	116	70,94	20,21			
Biriktirme özyeterliliği				1,21	0,303	
Özel okul	139	71,60	20,62			
Kız imam hatip lisesi	65	67,92	22,87			
Proje okul	120	74,44	19,04			

Anadolu lisesi	100	69,71	24,89		
Meslek lisesi	116	70,14	22,85		
Para yönetimi özyeterlilik algısı				1,83	0,122
Özel okul	139	73,06	17,61		
Kız imam hatip lisesi	65	68,57	20,24		
Proje okul	120	75,47	16,56		
Anadolu lisesi	100	71,55	20,65		
Meslek lisesi	116	70,54	20,06		
Harcama davranışı				1,70	0,149
Özel okul	139	2,94	0,65		
Kız imam hatip lisesi	65	2,75	0,56		
Proje okul	120	2,87	0,63		
Anadolu lisesi	100	2,79	0,68		
Meslek lisesi	116	2,94	0,71		
Biriktirme davranışı				4,34	0,002
Özel okul	139	2,35	0,69		
Kız imam hatip lisesi	65	2,11	0,70		
Proje okul	120	2,40	0,70		e>b
Anadolu lisesi	100	2,17	0,60		e>d
Meslek lisesi	116	2,44	0,66		
Para yönetim davranış algısı				3,77	0,005

Özel okul	139	2,64	0,59	
Kız imam hatip lisesi	65	2,43	0,53	
Proje okul	120	2,64	0,59	e>b
Anadolu lisesi	100	2,48	0,51	
Meslek lisesi	116	2,69	0,58	
Finansal bilgi düzeyi				4,08 0,003
Özel okul	139	0,40	0,12	
Kız imam hatip lisesi	65	0,39	0,11	
Proje okul	120	0,38	0,12	a>d
Anadolu lisesi	100	0,35	0,13	e>d
Meslek lisesi	116	0,42	0,15	

a) Özel okul b) Kız imam hatip lisesi c) Proje okul d) Anadolu lisesi e) Meslek lisesi

Tablo 14.'e göre, araştırmanın örnekleminin matematik ders notu ile birlikte finansal okuryazarlık faktörlerinden biriktirme davranışı, para yönetim davranış algısı ve finansal bilgi düzeyi okul türüne göre istatistiki olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0.05$). 2017-2018 eğitim öğretim yılı matematik ders notunda, özel okullarda okuyan katılımcıların ortalaması, kız imam hatip lisesi, proje okul, anadolu lisesi ve meslek lisesi katılımcılarının ortalamasından anlamlı şekilde yüksektir. Biriktirme davranışında, meslek lisesi katılımcılarının ortalaması kız imam hatip ve anadolu lisesi katılımcılarının ortalamasından anlam bir şekilde yüksektir. Para yönetim davranış algısında, meslek lisesi katılımcılarının ortalaması kız imam hatip lisesi katılımcılarının ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksektir. Finansal bilgi düzeyinde, özel okul ve meslek lisesi katılımcılarının ortalaması anadolu lisesi katılımcılarının ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksektir.

4.3.5. Lise öğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeylerinin düzeyleri ile anne eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Öğrencilerin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeyinin anne eğitim düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin bulgular Tablo 15.'te verilmiştir.

Tablo 15.

Matematik Ders Notu ile Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Annenin Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Tablosu

	N	X	SS	F	P
2017-2018 eğitim öğretim yılı matematik ders notu				1,06	0,346
İlköğretim	351	66,20	20,04		
Lise	145	66,11	18,39		
Üniversite	44	70,68	20,36		
Planlama özyeterliliği				0,26	0,769
İlköğretim	351	73,33	19,11		
Lise	145	72,81	18,53		
Üniversite	44	75,16	17,60		
Biriktirme özyeterliliği				0,64	0,528
İlköğretim	351	71,53	21,98		
Lise	145	69,52	22,90		
Üniversite	44	73,15	17,89		
Para yönetimi özyeterlilik algısı				0,48	0,620
İlköğretim	351	72,43	19,13		

Lise	145	71,16	19,08		
Üniversite	44	74,16	16,65		
Harcama davranışı				0,10	0,907
İlköğretim	351	2,88	0,64		
Lise	145	2,86	0,69		
Üniversite	44	2,86	0,64		
Biriktirme davranışı				0,17	0,844
İlköğretim	351	2,31	0,67		
Lise	145	2,33	0,69		
Üniversite	44	2,36	0,73		
Para yönetim davranış algısı				0,02	0,983
İlköğretim	351	2,60	0,55		
Lise	145	2,59	0,61		
Üniversite	44	2,61	0,62		
Finansal bilgi düzeyi				2,08	0,126
İlköğretim	351	0,38	0,13		
Lise	145	0,40	0,14		
Üniversite	44	0,42	0,15		

Tablo 15.'e göre, araştırmanın örnekleminin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık faktörlerinde, anne eğitim düzeyine göre istatistiki olarak anlamlı farklılaşma görülmüştür ($p<0.05$).

4.3.6. Lise öğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeylerinin düzeyleri ile baba eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Öğrencilerin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeyinin baba eğitim düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin bulgular Tablo 16.'da verilmiştir.

Tablo 16.

Matematik Ders Notu ile Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Babanın Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Tablosu

	N	X	SS	F	P
2017-2018 eğitim öğretim yılı				1,97	0,141
matematik ders notu					
İlköğretim	286	65,09	20,48		
Lise	187	67,62	18,29		
Üniversite	67	69,75	19,34		
Planlama özyeterliliği				0,05	0,951
İlköğretim	286	73,50	18,32		
Lise	187	72,99	19,62		
Üniversite	67	73,64	18,85		
Biriktirme özyeterliliği				0,05	0,954
İlköğretim	286	71,37	21,86		
Lise	187	70,74	21,91		
Üniversite	67	71,13	22,52		
Para yönetimi özyeterlilik algısı				0,05	0,948

İlköğretim	286	72,44	18,57		
Lise	187	71,87	19,54		
Üniversite	67	72,38	18,84		
Harcama davranışı				0,15	0,863
İlköğretim	286	2,87	0,68		
Lise	187	2,89	0,60		
Üniversite	67	2,84	0,71		
Biriktirme davranışı				0,62	0,536
İlköğretim	286	2,35	0,70		
Lise	187	2,28	0,64		
Üniversite	67	2,29	0,73		
Para yönetim davranış algısı				0,20	0,822
İlköğretim	286	2,61	0,58		
Lise	187	2,59	0,52		
Üniversite	67	2,57	0,67		
Finansal bilgi düzeyi				1,69	0,186
İlköğretim	286	0,38	0,13		
Lise	187	0,40	0,13		
Üniversite	67	0,40	0,13		

Tablo 15.'ya göre, araştırmanın örnekleminin matematik ders notu ve finansal okuryazarlık faktörlerinde, baba eğitim düzeyine göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılaşma

görülmemektedir ($p>0.05$).

4.3.7. Lise öğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeylerinin düzeyleri ile aylık toplam gelir değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Öğrencilerin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeyinin ailenin toplam aylık gelirine göre farklılaşmasına ilişkin bulgular Tablo 17.'de verilmiştir.

Tablo 17.

Matematik Ders Notu ile Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Ailenin Toplam Aylık Gelirine Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Tablosu

	N	X	SS	F	P	Fark
2017-2018 eğitim öğretim yılı matematik ders notu				2,98	0,031	
3000 TL ve altı	251	65,17	19,75			
3001-5000 TL	201	66,92	19,20			d>a
5001-7500 TL	55	65,85	18,62			
7501 TL ve üzeri	33	75,90	21,30			
Planlama özyeterliliği				2,81	0,039	
3000 TL ve altı	251	71,84	19,44			
3001-5000 TL	201	75,81	17,68			
5001-7500 TL	55	74,60	14,25			
7501 TL ve üzeri	33	67,64	24,88			
Biriktirme özyeterliliği				1,66	0,174	
3000 TL ve altı	251	69,98	22,81			

3001-5000 TL	201	73,30	20,37		
5001-7500 TL	55	71,83	20,64		
7501 TL ve üzeri	33	65,39	25,35		
Para yönetimi özyeterlilik algısı				2,49	0,059
3000 TL ve altı	251	70,91	19,67		
3001-5000 TL	201	74,55	17,57		
5001-7500 TL	55	73,21	15,73		
7501 TL ve üzeri	33	66,52	23,94		
Harcama davranışı				1,47	0,221
3000 TL ve altı	251	2,86	0,65		
3001-5000 TL	201	2,94	0,65		
5001-7500 TL	55	2,74	0,64		
7501 TL ve üzeri	33	2,86	0,76		
Biriktirme davranışı				1,95	0,120
3000 TL ve altı	251	2,30	0,68		
3001-5000 TL	201	2,38	0,67		
5001-7500 TL	55	2,15	0,65		
7501 TL ve üzeri	33	2,38	0,79		
Para yönetim davranış algısı				2,29	0,077
3000 TL ve altı	251	2,58	0,56		
3001-5000 TL	201	2,66	0,57		

5001-7500 TL	55	2,44	0,54		
7501 TL ve üzeri	33	2,62	0,72		
Finansal bilgi düzeyi				0,43	0,734
3000 TL ve altı	251	0,39	0,13		
3001-5000 TL	201	0,38	0,12		
5001-7500 TL	55	0,39	0,14		
7501 TL ve üzeri	33	0,41	0,16		

a) 3000 TL ve altı b) 3001-5000 TL c) 5001-7500 TL d) 7501 TL ve üzeri

Tablo 17.'ye göre, araştırmanın örnekleminin matematik ders notu ile birlikte finansal okuryazarlık faktörlerinden planlama özyeterliliği aylık toplam gelire göre istatistiki olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p < 0.05$). 2017-2018 eğitim öğretim yılı matematik ders notunda, 7501 TL ve üzeri toplam aylık gelire sahip katılımcıların ortalaması, 3000 TL ve altı toplam aylık gelire sahip katılımcıların ortalamasından anlamlı şekilde yüksektir. Planlama özyeterliliğinde anlamlı fark görülen gruplar belirginleşmemiştir.

4.3.8. Lise öğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeylerinin düzeyleri ile haftalık harçlık miktarı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Öğrencilerin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeyinin haftalık harçlığa göre farklılaşmasına ilişkin bulgular Tablo 18.'de verilmiştir.

Tablo 18.

Matematik Ders Notu ile Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Haftalık Harçlığa Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Tablosu

	N	X	SS	F	P	Fark
2017-2018 eğitim öğretim yılı matematik ders notu				0,81	0,444	
25 TL ve altı	180	66,73	19,97			
26-50 TL	254	65,61	19,09			
51 TL ve üzeri	106	68,48	20,41			
Planlama özyeterliliği				3,68	0,026	
25 TL ve altı	180	70,38	21,06			c>a
26-50 TL	254	74,34	16,95			
51 TL ve üzeri	106	75,98	18,52			
Biriktirme özyeterliliği				0,78	0,458	
25 TL ve altı	180	69,84	24,25			
26-50 TL	254	71,17	20,74			
51 TL ve üzeri	106	73,20	20,49			
Para yönetimi özyeterlilik algısı				2,06	0,128	
25 TL ve altı	180	70,11	21,26			
26-50 TL	254	72,76	17,32			
51 TL ve üzeri	106	74,59	18,13			
Harcama davranışı				1,93	0,146	
25 TL ve altı	180	2,81	0,67			

26-50 TL	254	2,89	0,63		
51 TL ve üzeri	106	2,96	0,69		
Biriktirme davranışı				1,88	0,154
25 TL ve altı	180	2,25	0,65		
26-50 TL	254	2,33	0,68		
51 TL ve üzeri	106	2,41	0,72		
Para yönetim davranış algısı				2,62	0,074
25 TL ve altı	180	2,53	0,56		
26-50 TL	254	2,61	0,56		
51 TL ve üzeri	106	2,69	0,60		
Finansal bilgi düzeyi				1,46	0,232
25 TL ve altı	180	0,37	0,13		
26-50 TL	254	0,39	0,12		
51 TL ve üzeri	106	0,40	0,15		

a) 25 TL ve altı b) 26-50 TL c) 51 TL ve üzeri

Tablo 18.'e göre, araştırmanın örnekleminin finansal okuryazarlık faktörlerinden planlama özyeterliliği, haftalık harçlık miktarına göre farklılaşmaktadır ($p < 0.05$). Planlama özyeterliliğinde haftalık 51 TL ve üzeri harçlık alan grubun ortalaması haftalık 25 TL ve altı harçlık alan grubun ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksektir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve tartışma

Araştırmanın amacı kapsamında, İstanbul İli Bağcılar İlçesindeki farklı okul türlerinde 2017-2018 Eğitim Öğretim yılında öğrenim gören 14-19 yaşlarındaki 540 lise öğrencisi üzerinde yürütülen bu araştırmada; öğrencilerin finansal okuryazarlık, para yönetim özyeterlik algıları, para davranış algıları, finansal bilgi düzeyleri ve matematik ders başarıları belirlenmiş ve konu öğrencilerin farklı sosyo-ekonomik, demografik ve tanımlayıcı özellikleri açısından incelenmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar ilgili alanyazında yapılan araştırmalarla tartışılarak aşağıda ayrıntılı olarak verilmiştir:

- Lise öğrencilerin matematik ders notu ile planlama özyeterliliği, biriktirme özyeterliliği, para yönetimi özyeterlilik algısı, biriktirme davranışı ve para yönetim davranış algısı arasında pozitif düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.
- Lise öğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeylerinin düzeyi ile matematik ders notu arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.
- Lise öğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık düzeylerinin faktörlerinden, planlama özyeterliliği, biriktirme davranışı ve para yönetim davranış algısı cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Erkek öğrencilerin planlama özyeterliliği ortalamasının kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu; biriktirme davranışı ortalamasının erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu; para yönetim davranış algısı ortalamasının erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. İlgili alanyazında, Lusardi ve diğerlerinin (2010), Adeleke, (2013), Cameron ve diğerleri (2013), Ergün ve diğerleri (2014), Sarıgül (2014), Şantaş ve Demirgil (2015) tarafından farklı örneklem gruplarındaki finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve finansal okuryazarlık düzeyleri ile öğrencilerin demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yürütülen araştırmalarda öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki

olduğu, erkek öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin kadın öğrencilerden yüksek olduğu bulunduğundan araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

- Lise öğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık faktörlerinden biriktirme özyeterliliği ve para yönetimi özyeterlilik algısı sınıf değişkenine göre anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca 11. ve 12. Sınıf lise öğrencilerinin matematik ders notlarının 9. Sınıf lise öğrencilerine göre yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda, 12. sınıf lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık faktörlerinden para yönetimi özyeterlilik algılarının ortalamalarının, 9. Sınıf lise öğrencilerine göre yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Borden ve diğerleri (2008), Maurer ve Lee (2011), Şantaş ve Demirgil (2015) tarafından farklı örneklem gruplarındaki finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve finansal okuryazarlık düzeyleri ile öğrencilerin demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yürütölen araştırmalarda öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile sınıf arasında anlamlı ilişki olduğu, bulunduğundan araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Ancak Barmaki (2015) tarafından üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmada sınıf düzeyleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmadığından araştırma sonuçlarını desteklememektedir.
- Lise öğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okur yazarlık faktörlerinden biriktirme özyeterliliği ve para yönetimi özyeterlilik algısı yaş değişkenine göre anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca, 18-19 yaş grubundaki lise öğrencilerinin matematik dersi not ortalamalarının 14-15 ve 16 yaş grubundaki lise öğrencilerinin matematik dersi not ortalamalarından yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda, 18-19 yaş grubundaki lise öğrencilerinin finansal okur yazarlık faktörlerinden para yönetimi özyeterlilik algılarının ortalamalarının 14-15 yaş grubundaki lise öğrencilerine göre yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. İlgili alanyazında, Chen ve Volpe (2002), Cude ve diğerleri (2006), Bartley (2011), Gutter ve Copur (2011), Şantaş ve Demirgil (2015) ve Er ve Taylan (2017) tarafından farklı örneklem gruplarındaki finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve finansal okuryazarlık düzeyleri ile demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yürütölen araştırmalarda bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile yaş arasında anlamlı

ilişki olduğu saptandığından araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Ancak Lusardi ve Mitchell (2006), Lusardi ve diğerleri (2009) ve Lusardi ve Mitchell (2011) tarafından finansal okuryazarlığın etkisini belirlemek amacıyla farklı örneklem gruplarıyla yürütülen araştırmalarda; araştırmaya katılan yaş grubu yüksek bireylerin temel finansal bilgilerinin ve finans okuryazarlıklarının düşük olduğu belirlendiğinden araştırmanın sonuçlarını desteklememektedir.

- Lise öğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okur yazarlık faktörlerinden biriktirme özyeterliliği ve para yönetimi özyeterlilik algısı okul türü değişkenine göre anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca, özel okullarda okuyan lise öğrencilerinin matematik dersi not ortalamalarının kız imam hatip lisesi, proje okul, anadolu lisesi ve meslek lisesi öğrencilerinin matematik dersi not ortalamalarından yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda, meslek lisesi öğrencilerinin finansal okur yazarlık faktörlerinden para yönetimi özyeterlilik algılarının ortalamalarının kız imam hatip lisesi öğrencilerine göre yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Özel okul ve meslek lisesi öğrencilerinin finansal okur yazarlık faktörlerinden finansal bilgi düzeyleri ortalamaları ise, anadolu lisesi öğrencilerine göre yüksek düzeyde anlamlı olduğu saptanmıştır. İlgili alanyazında, Er ve Taylan (2017) ve Üğüdücü (2018) tarafından farklı örneklem gruplarındaki finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve finansal okuryazarlık düzeyleri ile öğrencilerin demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yürütülen araştırmalarda öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile okul türü değişkeni arasında anlamlı ilişki olduğu bulunduğundan araştırma sonuçlarını desteklemektedir.
- Lise öğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık faktörleri arasında anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. İlgili alanyazında, Üğüdücü (2018) tarafından lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve finansal okuryazarlık düzeyleri ile öğrencilerin demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yürütülen araştırmalarda öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile anne eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı ilişki saptanmadığından araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Ancak Barmaki (2015) tarafından üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmada anne

eğitim düzeyi ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptandığından araştırma sonuçlarını desteklememektedir.

- Lise ğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık faktörleri arasında baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. İlgili alanyazında, ğdc (2018) tarafından lise ğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve finansal okuryazarlık düzeyleri ile öğrencilerin demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yrtlen araştırmalarda öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile baba eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı ilişki saptanmadığından araştırma sonuçlarını desteklememektedir. Ancak Barmaki (2015) tarafından niversite ğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmada baba eğitim düzeyi ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptandığından araştırma sonuçlarını desteklememektedir.
- Lise ğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okur yazarlık faktörlerinden biriktirme özyeterliliği ve para yönetimi zyeterlilik algısı aylık toplam gelir değişkenine göre anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca, toplam 7501 TL ve üzeri aylık gelire sahip lise ğrencilerinin matematik dersi not ortalamalarının toplam 3000TL ve altı aylık gelire sahip lise ğrencilerinin matematik dersi not ortalamalarından yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. İlgili alanyazında, Temizel ve Bayram (2011), Barmaki (2015) ve ğdc (2018) tarafından lise ğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve finansal okuryazarlık düzeyleri ile öğrencilerin demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yrtlen araştırmalarda öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile ailenin aylık toplam geliri değişkeni arasında anlamlı ilişki saptanmadığından araştırma sonuçlarını desteklememektedir.
- Lise ğrencilerinin matematik ders notu ile finansal okuryazarlık faktörlerinden planlama özyeterliliği algıları haftalık harçlık miktarlarına göre anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu bağlamda, haftalık 51TL ve üzeri harçlık alan lise ğrencilerinin matematik dersi not ortalamalarının haftalık 25 TL ve altı harçlık alan lise ğrencilerinin matematik dersi not ortamlarından yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. İlgili alanyazında, ğdc (2018) tarafından lise ğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve finansal okuryazarlık düzeyleri ile öğrencilerin demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi

belirlemek amacıyla yürütülen araştırmalarda öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile ailenin aylık toplam geliri değişkeni arasında anlamlı ilişki saptandığından araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

5.2. Öneriler

Araştırmanın amacı kapsamında araştırma sonuçlarına dayalı öneriler ve gelecek araştırmalara yönelik öneriler aşağıda verilmiştir:

5.2.1. Araştırma sonuçlarına dayalı öneriler

İlgili alanyazın incelendiğinde finansal okuryazarlık ile ilgili farklı disiplinlerde yapılmış olan sınırlı sayıda çalışma olduğu görölmüştür. Gerek bireylerin yaşam kalitesinin yükseltilmesi gerekse finansal piyasalar ve ekonomik sistemin sağlıklı işleyebilmesi için finansal farkındalığın ve okuryazarlığın artırılabilmesine yönelik bu araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda;

- Farklı demografik özellikteki gruplar için (cinsiyet, yaş, meslek grubu gibi) farklı finansal okuryazarlık eğitim programlarının düzenlenmesi,
- Erken yaşta öğrenimin öneminden yola çıkılarak okulöncesi dönemde de finansal okuryazarlığa ilişkin etkinlikler uygulanması,
- Öğretim programlarına öğrencilerin finansal okuryazarlık, finansal davranış ve finansal tutumlarını geliştirici konulara yönelik hedeflerin konulması,
- Finansal okuryazarlık düzeylerini yükseltmek için okullarda, finansal okuryazarlığa yönelik müfredatla ilgili düzenlemelerin yapılması, alanda uzman kişiler tarafından seminerler verilmesi, broşür, dergi, kitap, CD gibi kaynaklarla eğitimin desteklenmesi ve bireylerin piyasalar hakkında bilgilerini artırıcı simülasyon eğitimler düzenlenmesi,
- Finansal okuryazarlık eğitim programlarının ülke kültürüne göre geliştirilmesi ve ülke geneline yaygınlaştırılması önerilmektedir.

5.2.2. Gelecek araştırmalara yönelik neriler

- Farklı alışma grupları ve örnekleme yöntemleriyle bireylerin finansal okuryazarlığı günlük yaşamlarına aktarma sürecine etkisini araştırmak için nicel ve nitel araştırmalar kullanılarak karma yöntem uygulanabilir. Böylece araştırma sonuçları daha genellenebilir olacağı gibi, araştırma problem durumu derinlemesine de analiz edilmiş olabilir.
- Finansal okuryazarlığın akademik başarıda bilginin önemini belirlemeye yönelik ğretim elemanlarının görüşlerine dayalı olarak nitel araştırmalar yapılabilir. Bu Şekilde finans bilgilerinin aktarılmasında önemli bir unsur olan ğretim elemanların görüşlerine göre, düzenlemeler yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Adeleke, T. (2013). *The effects of gender and gender role on the financial literacy of college student*. Wilmington, North Carolina: Oklahoma State University.
- Akin, G. G., Aysan, A. F., Gollu, G. ve Yıldırım, L. (2009). A nationwide survey on Credit card usage. *Boğaziçi Üniversitesi Department of Economics*, 121. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/figure/Developments-in-the-Turkish-Credit-Card-Market_tbl1_227354369
- Akyol, C. (2010). *Finansal farkındalığın yatırımcı tercihlerine etkileri: Özel bankacılık çalışanlarında finansal farkındalık üzerine bir araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 263168).
- Almenberg, J. ve Widmark, Oç. (2011). Numeracy, financial literacy and participation in asset markets. Erişim adresi: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1756674
- Altıntaş, K. M. (2009). Belirlenmiş katkı esaslı emeklilik planlarında finansal eğitimin önemi: katılımcıların finansal okuryazarlığı çerçevesinde alternatif bir yatırım eğitimi modeli. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9),151-176. Erişim adresi: <http://194.27.40.129/index.php/zkesbe/article/view/194>
- Amato, P. R. ve Previti, D. (2003). People s reasons for divorcing: gender, social class, the life course and adjustment. *Journal Of Family Issues*, 24(5), 602-626. Erişim adresi: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0192513X03254507>
- Anbar, A. ve Eker, M. (2009). Bireysel yatırımcıların finansal risk algılamalarını etkileyen demografik ve sosyoekonomik faktörler. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9),129-150. Erişim adresi: <http://www.ijmeb.org/index.php/zkesbe/article/view/193>
- Ansong, A. ve Gyensare, M. A. (2012). Determinant of university working students' financial literacy at the university of cape coast, ghana. *International Journal Of Business And Management*, 7(9), 126-133. Erişim adresi: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877705814019419>
- Araz, T. ve Yıldırım, L. (2012 Haziran). Financial literacy and credit card arrears. Boğaziçi Üniversitesi Çalışma Makalesi.
- Bacova M., Conkova M. ve Bricova Z. (2013). Financial literacy of students in slovak republic. *The 7th International Days Of Statistics And Economics*, 19(21), 51-60.

Erişim adresi: <https://msed.vse.cz/files/2013/177-Bacova-Monika-paper.pdf>

Bakır, N. (2014a). 2013 'te yabancıların borsa portföyü %13 eridi, 122.2 milyar tl 'ye düştü. <http://www.dunya.com/2013te-yabancinin-borsa-portfoyu-13-eridi-122-2-milyar-tlye-dustu-214550h.htm> adresinden 27 Eylül 2018 tarihinde erişilmiştir.

Bakır, N. (2014b). Kişi başına düşen gerçek milli gelir bu yıl 6 bin 187 dolar olacak. <http://www.dunya.com/kisi-basina-dusen-gercek-milli-gelir-bu-yil-6-bin-187-dolar-olacak-207910h.htm> adresinden 20 Eylül 2018 tarihinde erişilmiştir.

Barak, O. (2008). *Davranışsal finans (1.Basım)*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Barmaki, N. (2015). *Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma: hacettepe üniversitesi örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 414558).

Bartley, J. (2011). What drives financial literacy among the young? *Undergraduate Economic Review*, 7(1), 23. Erişim adresi: <https://digitalcommons.iwu.edu/uer/vol7/iss1/23/>

Bay, C., Catasús, B. ve Johed, G. (2014). Situating financial literacy. *Critical Perspectives on Accounting*, 25(1), 36-45. Erişim adresi: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1045235412001281>

Bayer, P. J., Bernheim, B. D ve Scholz J. K. (1996). *The effects of financial education in the workplace: evidence from a survey of employers nber working paper series*. 5655. Erişim adresi: <https://www.nber.org/papers/w5655>

Bayram, S.S. (2010). *Finansal okuryazarlık ve para yönetimi davranışları: Anadolu üniversitesi öğrencileri üzerine uygulama*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 258096).

Bernheim, D. B., Daniel, M. G. ve Dean M. M. (July, 1997). *Education and saving: The long-term effects of high school financial curriculum mandates*. Nber (National Bureau Of Economic Research), (3)80, 435-465. Erişim adresi: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0047272700001201>

Berber, M. ve Artan, S. (2004). Enflasyon ve ekonomik büyüme ilişkisi: Türkiye örneği. 21, 31-51. Erişim Adresi: http://www.econstor.eu/bitstream/10419/83280/1/dp_200421.pdf

Birleşmiş milletler kalkınma programı (UNDP) HDI trends 1980-2013.

<http://hdr.undp.org/en/content/table-2-human-development-index-trends-1980-2013>

Adresinden 25 Eylül 2018 tarihinde erişilmiştir.

Bloomberght (2014). Türkiye kredi kartı sayısında avrupa'nın zirvesine oynuyor.

<http://www.bloomberght.com/haberler/haber/1554349-turkiye-kredi-karti-sayisinda-avrupanin-zirvesine-oynuyor> Adresinden 17 Ağustos 2018 tarihinde erişilmiştir.

Bodie, Z. (2006). *A note on economic principles and financial literacy*. Networks Financial Institute At Indiana State University Policy Brief: USA.

Borden, L. M., Lee, S. A., Serido, J. Ve Collins, D. (2008). Changing college students financial knowledge, attitudes, and behavior through seminar participation. *Journal of Family and Economic Issues*, 29(1), 23-40. Erişim adresi:

<https://link.springer.com/article/10.1007/s10834-007-9087-2>

Bönte, W. ve Filipiak, U. (2012). Financial literacy, information flows, and caste affiliation: empirical evidence from india. *Journal of Banking & Finance*, 36 (12), 3399-3414.

Erişim adresi: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0378426612002245>

Brown, S. M. (2011). Debt And negative net worth among near retirees. Phd Dissertation, Utah State University. *All Graduate Theses And Dissertations Paper*. 941. Erişim

Adresi: <https://digitalcommons.usu.edu/etd/941/>

Cameron, M. P. Calderwood, R. Cox, A. Lim, S. Yamaoka, M. (2013). *Factors associated with financial literacy among high school, department*. Hamilton, New Zealand: Department of Economics, University of Waikato.

Camgöz, S. M., Karan, M. B. ve Ergeneli, A. (2011). Relationship between the big five personality and the financial performance of fund managers. *Current Topics In Management*. 15, 137-152. Erişim adresi:

<https://www.taylorfrancis.com/books/e/9780203793084/chapters/10.4324/9780203793084-14>

Capuano, A. ve Ramsay, I. (2011). *What causes suboptimal financial behaviour? An exploration of financial literacy, social influences and behavioural economics*. An Exploration of Financial Literacy, Social Influences and Behavioural Economics Australia: U of Melbourne Legal Studies Research Paper.

Chen, H., Volpe, R. P. (2002). Gender differences in personal financial literacy among college students. *Financial Services Review*, 11(3), 289-307. Erişim adresi:

https://www.researchgate.net/publication/285358406_Gender_Differences_in_Personal_Financial_Literacy_Among_College_Students

- Chlouba, T., Simkova, M. ve Nemcova, Z. (2011). Application for education of financial literacy. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 28, 370-373. Erişim adresi: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042811025092>
- Clark, R., L., D'Ambrosio, M., B., McDermed, A. A. ve Sawant, K. (2006). Retirement plans and saving decisions: The role of information and education. *Cambridge University Press of Journal of Pension Economics and Finance*, 1(1), 45-67. Erişim adresi: <https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-pension-economics-and-finance/article/retirement-plans-and-saving-decisions-the-role-of-information-and-education/137F462618EE989E06195364C02AA5FE>
- Courchane, M. J., ve Zorn, P. M., (2005). *Consumer Literacy and Credit Worthiness*. Paper Presented at the Allied Social Sciences Association.
- Crain, S. (2013). Are universities improving student financial literacy? A study of general education curriculum. *Journal Of Financial Education*, Spring/Summer.1-18. Erişim adresi: https://www.jstor.org/stable/41948694?seq=1#page_scan_tab_contents
- Cude, B.J., Lawrence, F.C., Lyons, A.C., Metzger, K., LeJeune, E., Marks, L., Machtmes, K. (2006). College students and financial illiteracy: What they know and what we need to learn. *Proceedings of the Eastern Family Economics and Resource Management Association*, 102-109. Erişim adresi: https://gradsense.org/ckfinder/userfiles/files/College_Students_and_Financial_Literacy.pdf
- Çelik, Z. (2009). *Adana il'inde hane halkı gelir ve tasarruf eğilimlerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 258096).
- Dayal-Ghulati, A. ve Thimann, C. (1997). Saving in southeast asia and latin america compared: Searching for policy lessons. *IMF Working Paper* WP/97/110.
- Delavande, A., Rohwedder, S. ve Willis, R. J. (2008). *Preparation for retirement, financial literacy and cognitive resources*. Michigan Retirement Research Center Working. 2008-190.
- Deuflhard, F., Georgarakos, D. ve Inderst, R. (2014). Financial literacy and savings account returns.

- Disney, R. ve Gathergood, J. (2013). Financial literacy and consumer credit portfolios. *Journal Of Banking And Finance*.37, 2246-2254. Erişim adresi: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0378426613000381>
- Dvorak, T. ve Hanley, H. (2010). Financial literacy and the design of retirement plans. *The Journal Of Socio-Economics*. 39, 645-652. Erişim adresi: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1053535710000867>
- European Banking Federation (EBF) (2009). *Financial literacy empowering consumers to make the right choices*. EBF Report On Financial Literac.
- EGM (2014). *Bireysel emeklilik sistemi 2013 yılı gelişim raporu*. Ankara: Emeklilik Gözetim Merkezi Yayını.
- Eğitimsen (2014). *2013-2014 eğitim-öğretim yılı eğitimin durumu raporu*. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası.
- Er, B., Taylan, A. E. (2017). Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 297-317. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/sbed/issue/33888/310194>
- Ergenekon, S. (1996). *Tasarruf eğilimini etkileyen sosyolojik faktörler*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 214188).
- Ergün, B., Şahin, A., Ergin, E. (2014). Finansal okuryazarlık: İşletme bölümü öğrencileri üzerinde bir çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(34), 847- 864. Erişim adresi: http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt7/sayi34_pdf/8isletme_iktisat_iletisim_kamu/ergun_bahadir_vd.pdf
- Erkiletlioğlu, H., Gül, E., Şat, A. G., ve Çevik, B. (2011). Türkiye’de tasarruf eğilimi. Türkiye İş Bankası A. Ş. İktisadi Araştırmalar Bölümü.
- Evans, O. (1983). Social security and household saving in the united states: A reexamination. *Staff Papers, International Monetary Fund*, 30, 601-18. Erişim adresi: <https://link.springer.com/article/10.2307/3866727>
- Fettahoğlu, S. (2015). Hane halkının finans eğitimi ve finansal okuryazarlık düzeyleri üzerine kocaali’nde bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 7, 14-22. Erişim Adresi: <http://journal.mufad.org.tr/attachments/article/809/7.pdf>

- Furman, J. ve Stiglitz, E. J. (2014). Economic consequences of income inequality. <http://www.kc.frb.org/publicat/sympos/1998/S98stiglitz.pdf> Adresinden 20 Eylül 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Gaberli, Ü. (2013). *Tasarrufun belirleyicileri: Mist-meksika, endonezya, güney kore ve Ttürkiye analizi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 337444).
- Gaudecker, H. ve Martin V. (2013). How does household portfolio diversification vary with financial literacy and financial advice? *Journal Of Financ*, 70(2), 489-507. Erişim adresi: https://www.jstor.org/stable/43611039?seq=1#page_scan_tab_contents
- Gerek, S. ve Kurt, A.A. (2008). Economic literacy of university students: A sample from anadolu university. https://papers.ssrn.com/soL3/papers.cfm?abstract_id=1137610 Adresinden 20 Eylül 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Ghali, K. H. (1999). Financial development and economic growth: The tunisian experience. *Review of Development Economics*, 3(3), 310-322. Erişim adresi: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1467-9361.00070>
- Gökmen, H. (2012). *Finansal okuryazarlık*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Grable, J. E. ve Ruth H. L. (1998). Investor risk tolerance: Testing the efficacy of demographics as differentiating and classifying factors. *Financial Counseling and Planning*, 9(1), 61-73. Erişim adresi: <https://vtechworks.lib.vt.edu/handle/10919/30762>
- Guiso, L. ve Japelli, T. (2008). Financial literacy and portfolio diversification. European University Institute Working Papers, 31.
- Gutter, M., Copur, Z. (2011). Financial behaviors and financial well-being of college students: Evidence from a national survey. *Journal of Family and Economic Issues*, 32(4), 699-714. Erişim Adresi: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10834-011-9255-2>
- Güvenç, H. (2016). Lise öğrencileri için finansal okuryazarlık ölçeği geliştirme çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3), 847-863. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/229537>
- Habschick, M., Seidi, B. ve Evers, J. (2007). Survey of financial literacy schemes in the EU27. http://ec.europa.eu/internal_market/finservices-

[retail/docs/capability/report_survey_en.pdf](#) adresinden 10 Temmuz 2018 tarihinde erişilmiştir.

Hallahan, Terrence A., Robert W. Faff ve Michael D. McKenzie (2004). An empirical investigation of personal financial risk tolerance. *Financial Services Review*, 13, 57-78. Erişim adresi: <https://pdfs.semanticscholar.org/8e52/321f247b815fcc018b5e93f15e1691146312.pdf>

Han, E. ve Kaya, A. A. (2008). *Kalkınma ekonomisi teori ve politika*. Ankara: Ekin Kitabevi.

Hathaway, I. ve Khatiwada, S. (2008). Do financial education programs work?, <http://www.clevelandfed.org/research/workpaper/2008/wp0803.pdf> Adresinden 22 Temmuz 2018 tarihinde erişilmiştir.

Hayta, A.B. (2011). *Aile finans sistemi ilişkileri*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Hilgert, M. ve Hogarth, J. (2002). Financial knowledge, experience and learning preferences: Preliminary results from a new survey on financial literacy. *Consumer Interests Annual*, 48, 1-7. Erişim adresi: https://www.consumerinterests.org/assets/docs/CIA/CIA2002/hogarth-hilgert_financial%20knowledge.pdf

Hogarth, J.M. (2006). Financial education and economic development. Improving Financial Literacy, International Conference hosted by the Russian G8 Presidency in Cooperation with the OECD <http://www.oecd.org/finance/financial-education/37742200.pdf> Adresinden 17 Aralık 2018 tarihinde erişilmiştir.

Johnson, C.A. ve Lewis, A.R. (2009). Consumer economics and family resources: importance of financial literacy. *Journal of Family Consumer Sciences Education*, 27(National Teacher Standards 4), 1-12. Erişim adresi: http://natefacs.orgwww.natefacs.org/JFCSE/Standards_eBook/Standards_eBook.pdf#page=76

Jorgensen, B. L.-Savla, J. (2010). Financial literacy of young adults: The importance of parental socialization. *Family Relations*, 59, 465-478. Erişim adresi: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1741-3729.2010.00616.x>

Kaderli, Y., Gümüş, U.T. ve Eskici, Y. (2016). Seçilmiş ülke örnekleriyle finansal okuryazarlığın önemi ve tasarruflar üzerindeki etkileri. *Leges Hukuk Dergisi*, 7(73-75), 85-122. Erişim adresi: <http://adudspace.adu.edu.tr:8080/jspui/handle/11607/1756>

- Karakaş, E. (1990). *Neo-klasik teoride vergileme-tasarruf ilişkisi ve türkiye örneği (1963-1984)*. (Doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar-ilkeler-teknikler*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılıç, Y., Ata, H.A. ve Seyrek, İ.H. (2015). Finansal okuryazarlık: Üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 4, 129-144. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/427617>
- Kieschnick, D.A. (2006). *Financial knowledge levels and saving behaviours of bermudian high school seniors at vedarbridge academy* (Master Thesis Iowa State University). Erişim Adresi: <https://lib.dr.iastate.edu/rtd/864/>
- Klapper, L., Lusardi, A. ve Panos, G. A. (2013). Financial literacy and its consequences: evidence from russia during the financial crisis. *Journal of Banking & Finance*, 3(10-37), 3904-3923. Erişim adresi: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0378426613002847>
- Koç, İ., Eryurt, M.A., Adalı, T. ve Seçkiner, P. (2010). *Türkiye'nin demografik dönüşümü doğurganlık, aile planlaması, anne-çocuk sağlığı ve beş yaş altı ölümlerdeki değişimler: 1968-2008*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü.
- Loayza, N., Schmidt-Hebbel, K. ve Serven, L., (2000). Saving in developing countries: an overview. *The World Bank Economic Review*, 14(1), 393-414. Erişim adresi: <https://academic.oup.com/wber/article-abstract/14/3/393/1674805>
- Loibl, C. ve Hira T. (2005). Self-directed financial learning and financial satisfaction. *Journal Of Financial Counseling And Planning*, 16(1), 11-21. Erişim adresi: <https://pdfs.semanticscholar.org/9369/97083a021bebfcdac7aa0f9ffc75b96c2429.pdf>
- Louw, J., Fouche, J. ve Oberholzer, M. (2013). Financial literacy needs of south african third-year university students. *International Business & Economics Research Journal*, 12(4), 439-450. Erişim adresi: <https://clutejournals.com/index.php/IBER/article/view/7742>
- Lusardi, A. (2005). *Financial education and the saving behavior of african american and hispanic households*. Report for the US Department of Labor, http://www.dartmouth.edu/~alusardi/Papers/Lusardi_pdf Adresinden 17 Temmuz 2018 tarihinde erişilmiştir.

- Lusardi, A. (2006). Financial literacy and financial education: Review and policy implications, networks financial institute at indiana state university policy brief. Indiana, USA.
- Lusardi, A. Mitchell, O. S. (2006). Financial literacy and planning: Implications for retirement. Wellbeing. <http://www.dartmouth.edu/~alusardi/Papers/FinancialLiteracy.pdf> Adresinden 10 Eylül 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Lusardi, A. ve Mitchell, O. S. (2007). Financial literacy and retirement preparedness: evidence and implications for financial education. *Business Economics*, 41(01), 35-44. Erişim adresi: <https://link.springer.com/article/10.2145/20070104>
- Lusardi, A. Mitchell, O. S. (2009). How ordinary consumers make complex economic decisions: Financial literacy and retirement readiness. NBER Working Paper No. 15350. National Bureau of Economic Research, <http://www.nber.org/papers/w15350> Adresinden 8 Aralık 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Lusardi, A. Mitchel, O. S. (2011). Financial literacy and planning: Implications for retirement wellbeing. NBER Working Paper No. 17078, National Bureau of Economic Research, <http://www.nber.org/papers/w17078> Adresinden 17 Ağustos 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Lusardi, A. (2008). Household saving behavior: The role of financial literacy. Information, and Financial Education Programs, <http://www.nber.org/papers/w13824>
- Lusardi, A., Olivia, S. M., & Curto, V. (2010). Financial literacy among the young: evidence and implications for consumer policy. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 358-380. Erişim adresi: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1459141
- Madura, J. (2004). *Personal finance* (second edition). Pearson-Addison Wesley. Boston: USA.
- Mavrinac, S. C. ve Ping, C. (2004). Financial education for women in asia pacific. An Insead Working Paper.
- Mason, C. L. J. ve Wilson, R. M. S. (2000). *Conceptualising financial literacy*. Loughborough University Business School: UK.

- Maurer, T. W., Lee, S. A. (2011). Financial education with college students: comparing peerled and traditional classroom instruction. *Journal of Family and Economic Issues*, 32(4),680-689. Erişim adresi: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10834-011-9266-z>
- Meier, S. ve Sprenger, C. D. (2013). Discounting financial literacy: Time preferences and participation in financial education programs. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 95, 159- 174. Erişim adresi: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0167268112000625>
- Mercan, N., Oyur, E., Altınay, A. Ve Aksanyar Y. (2012). Ekonomi okuryazarlığına yönelik ampirik bir araştırma. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 4(2), 109-112. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/ebd/issue/4860/66860>
- Miller, M., Godfrey, N., Levesque, B. & Stark, E. (2009). The case for financial literacy in developing countries: Promoting access to finance by empowering consumers. World Bank, DFID, OECD, and CGAP joint note, Washington, DC: World Bank <http://brigaders.wdfiles.com/local--files/professional%3Abusiness-project-resources/Financial%20Literacy.pdf> Adresinden 30 Haziran 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Modigliani, F. (1970). The life cycle hypothesis of saving and inter country differences in the saving ratio, induction, growth and trade, der. W. Eltis, M Scott and J. Wolfe, London: Oxford University Press.
- Monticone, C. (2011). *Financial literacy and financial advice: Theory and emprical evidence* (Doktora tezi, Torino Üniversitesi). Erişim adresi: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5445906/>
- Moore, D. (2003). Survey of financial literacy in washington state: Knowledge, behavior, attitudes and experiences. Technical Report Social And Economic Sciences Research Center, *Washington State University*. 03-39.
- Noctor, M., Stoney, S., & Stradling, R. (1992). Financial literacy: A discussion of concepts and competences of financial literacy and opportunities for its introduction into young people's learning. London: National Foundation for Educational Research.
- Notoku.com (2018). Finansal araların özellikleri, <http://notoku.com/finansal-araclar/#ixzz3HOZQzTHn> Adresinden 30 Eylül 2018 tarihinde erişilmiştir.

- OECD (2005). Improving financial literacy: analysis of issues and policies. OECD Publishing.
- OECD (2009a). *Financial literacy and consumer protection: Overlooked aspects of the crisis*. OECD Publishing.
- OECD (2009b). PIAAC literacy: A conceptual framework. OECD Education Working Paper No. 34, OECD Publishing.
- OECD ve INFE (2012). High-level principles on national strategies for financial education. OECD Publishing.
http://www.oecd.org/finance/financialeducation/OECD_INFE_High_Level_Principles_National_Strategies_Financial_Education_APEC.pdf Adresinden 30 Ocak 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Öztürk, N. (2002). IMF'nin değişen rolü ve gelişmekte olan ülke ekonomilerine etkileri. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 57(4), 95-125. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/36203>
- Özcan, K. M. ve Günay, A. (2012). Türkiye'de özel tasarrufları belirleyen unsurlar, tartışma metni 2012/109, <http://www.tek.org.tr> Adresinden 30 Haziran 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Özçam, M. (2006). Yatırımcı eğitimi: Dünya uygulamaları ve türkiye için öneriler. Ankara: SPK Araştırma Raporu.
- Özgüler, İ. (2013). *Bireysel finansal kaynakların yönetiminde bir araç olarak finansal eğitimde dünya uygulamaları ve türkiye karşılaştırması*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 357365).
- PACFL (President's Advisory Council on Financial Literacy) (2008). *Annual report to the president, USA*.
- Parasız, İ. (2005). *Kalkınma ekonomisi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Peggs, K. (2000). Which pension?: Women, risk and pension choice. *The Sociological Review*. 349- 364.
- Rana, H.M., Khan, J. ve Baig, A. A. (2014). Information searches as a mediator between income and risky decision-making behavior and influence of education on risky decision-making behavior: A study from pakistan. *The Business & Management Review*. 4 (3), 81-93. Erişim adresi: http://abrmr.com/myfile/best_track/best_track_88107.pdf

- Remund, D. L. (2010). Financial literacy explicated: The case for a clearer definition in an increasingly complex economy. *The Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 279. Erişim adresi: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1745-6606.2010.01169.x>
- Reyes, R. (2006). The psychological meanings of money (unpublished phd thesis). Alliant International University, USA.
- Rijkeghem, Caroline V. ve Üçer M. (2008). *Türkiye'de özel tasarruf oranının gelişimi ve belirleyicileri: Ekonomi politikaları açısından bir değerlendirme*. Ekonomik Araştırma Forumu, Araştırma Notu 08-02.
- Rist, C., (2010). *Tasarruf teorisi* (çev. bedri gürsoy). http://www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/2/1/14_Charles_Rist.pdf adresinden 25 Nisan 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Rooij, M. C. J., Lusardi, A. ve Alessie, R. J. M. (2011). Financial literacy and retirement planning in the netherlands. *Journal Of Economic Psychology*, 32, 593-608. Erişim adresi: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0167487011000195>
- Rooij, M. C. J., Lusardi, A. ve Alessie, R. J. M. (2012). Financial literacy, retirement planning and household wealth. *The Economic Journal*, 122, 449-478. Erişim adresi: <https://academic.oup.com/ej/article-abstract/122/560/449/5079981>
- Rosacker, K. M., Ragothaman, S. ve Gillispie, M. (2009). Financial literacy of freshmen business school students. *College Student Journal*, 43(2), 391-399. Erişim Adresi: <https://go.galegroup.com/ps/anonymou?id=GALE%7CA201608601&sid=googleScholar&v=2.1&it=r&linkaccess=abs&issn=01463934&p=AONE&sw=w>
- Russia's G20 ve OECD (2013). Advancing national strategies for financial education: Summary of the joint russia's G20 presidency and OECD publication. <http://en.g20russia.ru/load/782248073> Adresinden 3 Temmuz 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Sabri, M.F.-Macdonald, M. (2010). Savings behavior and financial problems among college students: The role of financial literacy in malaysia. *Cross-Cultural Communication*, 6(3), 103-110. Erişim adresi: <http://www.cscanada.net/index.php/cc/article/view/j.ccc.1923670020100603.009>
- Sancak, E. ve Demirci, N. (2012). Ulusal tasarruflar ve türkiye'de sürdürülebilir büyüme

için tasarrufların önemi. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(2), 159-198.

Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/69242>

Sarıgül, H. (2014), A Survey of financial literacy among university students. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 17(64), 207-224. Erişim adresi:

<https://dergipark.org.tr/download/article-file/427561>

Schmidt-Hebbel, K. ve Serven, L. (1996). *Income inequality and aggregate saving: cross-country evidence*. The World Bank Policy Research Working Paper, No. 1561.

Shambare, R. ve Rugimbana, R. (2012). Financial literacy among the educated: An exploratory study of selected university students in south africa. *Feature Article*. 54(4), 581-590. Erişim adresi: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/tie.21485>

Sevim N., Temizel F. ve Sayılır Ö. (2012). The effects of financial literacy on the borrowing behaviour of turkish financial consumers. *International Journal Of Consumer Studies*, 17(2), 573-579. Erişim adresi:

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1470-6431.2012.01123.x>

Sohn, S. H., Joo, S. H., Grable, J. E., Lee, S. ve Kim, M. (2012). Adolescents financial literacy: The role of financial socialization agents, financial experiences and money attitudes in shaping financial literacy among south korean youth. *Journal of Adolescence*, 35(4), 969-980. Erişim adresi:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0140197112000073>

Sporakowski, M. (1979). Financial problems as stress and crisis. *Developing A Personal Approach To Financial Counselling*.75-81.

Sposito, V. A., Hand, M. L., Skarpness, B. (1983). On the efficiency of using the sample kurtosis in selecting optimal estimators. *Communications in Statistics-Simulation and Computation*, 12(3), 265-272. Erişim adresi:

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03610918308812318>

Şantaş, F., Demirgil, B. (2015), Ekonomik okuryazarlığı düzeyinin tespitine ilişkin bir araştırma. *Akademik Bakış Dergisi*, (48), 46-60. Erişim adresi:

<https://dergipark.org.tr/abuhsbd/issue/32941/365966>

Şahin, C.(2014). Bir meslek yüksekokulu öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesine ilişkin bir araştırma: Bozüyük meslek yüksekokulu örneği. *Uluslararası Hakemli Ekonomi Yönetimi Araştırmaları Dergisi*, 2, 19-29. Doi:

10.17373/UHEYAT.2014028716

- Şahin, Ş., Rittersberger T. ve Elveren, A. Y. (2010). The individual pension system in turkey: A gendered perspective. *Ekonomik Yaklaşım*, 21(77), 115-142. Doi: 10.5455/ey.20039
- T.C. Kalkınma Bakanlığı (2013). Uluslararası göstergeler. <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/UluslararasıEkonomikGostergeler.aspx>. Adresinden 30 Mart 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Tansel, A. (2012). *2050'ye Doğru nüfusbilim ve yönetim: İşgücü piyasasına bakış*. İstanbul: TÜSİAD.
- Tapşın, G. (2011). *İç tasarruflar, büyüme ve istihdam ilişkisi*. (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 303745).
- Taylor S. ve Wagland S. (2013). The solution to the financial literacy problem: What is the answer? *Aabfj*, 7(3), 69-89. Doi:10.14453/aabfj.v7i3.5
- Temizel, F. (2010). *Mavi yakalılarda finansal okuryazarlık*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Temizel, F. ve Bayram, F. (2011). Finansal okuryazarlık: Anadolu üniversitesi iktisadi idari bilimler fakültesi (İİBF) öğrencilerine yönelik bir araştırma. *C.Ü.İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 73-86. Erişim adresi: <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423875070.pdf>
- The Economist (2008). Financial literacy: Getting it right on the money. <http://www.economist.com/node/10958702> Adresinden 18 Mart 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Tomaskova, H., Mohelska, H. ve Nemcova, Z. (2011). Issues of financial literacy education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 28, 365-369.
- Turgut, H. (2006). *Parasal zeka*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- TÜİK (2014) Hanehalkı işgücü istatistikleri 2013, türkiye istatistik kurumu raporu. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16015> Adresinden 18 Eylül 2018 tarihinde erişilmiştir.
- TÜİK (2014) İstatistiklerle gençlik 2013, türkiye istatistik kurumu raporu. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16055> Adresinden 18 Eylül 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu (2013). 05.09.2013 Tarih ve 622.03-3323 Sayılı Resmi Yazı.

- Türkoğlu, H. (2013). *Türkiye'de yurtiçi tasarruf oranları neden düşük? Nasıl arttırılabilir?*. İzmir: İzmir Siyasal ve Ekonomik Araştırmalar Merkezi.
- Uygur, E. (2012). Türkiye'de tasarrufların seyri ve etkileyen bazı unsurlar. Türkiye Ekonomi Kurumu Tartışma Metni. 2012(108).
- Uzay, N. (1997). *Tasarruf davranışını belirleyen faktörler: Teori ve türkiye uygulaması*. (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 64053).
- Üğüdücü, G. (2018). *Investigation of high school students' financial literacy in terms of several variables*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 528722).
- Vitt, L. A., Anderson, C., Kent, J., Lyter, D. M., Siegenthaler, J. K. ve Ward, J. (2000). Personal finance and the rush to competence: Financial literacy education in the U. S., [http://www.isfs.org/documents-pdfs/rep- finliteracy.pdf](http://www.isfs.org/documents-pdfs/rep-_finliteracy.pdf) Adresinden 18 Eylül 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Williams, T. (2007). Empowerment of whom and for what? Financial literacy education and the new regulation of consumer financial services. *Law & Policy*, 29(2), 226-256. Erişim Adresi: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-9930.2007.00254.x>
- World Bank (1999). Saving in the world the stylized facts, world bank policy bulletin. <http://siteresources.worldbank.org/INTMACRO/Resources/styletxt.pdf> Adresinden 18 Eylül 2018 tarihinde erişilmiştir.
- World Bank (2009). The case for financial literacy in developing countries: Promoting access to finance by empowering consumers. www.worldbank.org Adresinden 17 Ağustos 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Yavuzarslan, N. (2011). *Finansal istikrar ve zorunlu karşılıklar* (Uzmanlık Tezi). Ankara: TCMB.
- Yay, T. (t.y.). Ricardocu denklik teoremi, <http://turanyay.org/files/other/ricardo.pdf> Adresinden 7 Ağustos 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Yay, T. (t.y.). Zorunlu tasarruf, <http://72.29.74.39/~turanyay/files/other/ztasarruf.pdf> Adresinden 7 Temmuz 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Yıldırım, A. (2014). 2013 sonunda 2.8 milyon kişi borç batağına saplanmış,

<http://www.haberturk.com/yazarlar/abdurrahman-yildirim-1018/920776-2013-sonunda-28-milyon-kisi-borc-batagina-saplanmis> Adresinden 7 Ağustos 2018 tarihinde erişilmiştir.

Yıldırım, K., Karaman, D., Taşdemir, M. (2008). *Makroekonomi*. Ankara: Seçkin Kitabevi.

Yılmaz, H. (2012). Gizemli bir kavram: Finans okuryazarlığı. www.dunya.com. Adresinden 7 Ağustos 2018 tarihinde erişilmiştir.

Yilmazer T. ve Lyons A. C. (2010). Marriage and the allocation of assets in women's defined contribution plans. *Journal Of Family And Economic Issue*, 31, 121–137.

Yoong, J.(2010). Financial literacy and stock market participation: Evidence from the rand american life panel, Pension Research Council Working Paper. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1707523 Adresinden 18.03.2015 tarihinde erişim sağlanmıştır.

EKLER

Ek 1. Anket Araştırma İzni



T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.6504037
Konu: Anket Araştırma İzni

29.03.2018

SAKARYA ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

İlgi: a) 14.03.2018 tarih ve 3889 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 27.03.2018 tarih ve 6276975sayılı oluru.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Ali ERKİLİÇ'in "Lise Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri ve matematik Ders Başarıları Arasındaki İlişki" konulu araştırma çalışması hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

M. Nurettin ARAS
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgh34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden b136-9038-31c1-86ee-55ee kodu ile teyit edilebilir.



T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.6276975
Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

27/03/2018

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Sakarya Üniversitesinin 14.03.2018 tarih ve 3889 sayılı yazısı.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tk. Gn. Md. 22.08.2017 tarih ve 12607291/2017/25 No'lu Gen.
c) Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 26.03.2018 tarihli tutanağı.

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Ali ERKİLİÇ'in "Lise Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri ve matematik Ders Başarıları Arasındaki İlişki" konulu tezi kapsamında, ilimiz Bağcılar ilçesinde bulunan özel/resmi liselerde öğrenim gören öğrencilere; finansal okuryazarlık ve para yönetimi algısı ölçeğini uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ömer Faruk YELKENCİ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
27/03/2018

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

- Ek:1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adıyve Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meh.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212) 455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 2d17-3b63-3b10-a2b4-33df kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2. Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Algısı Ölçeği

FİNANSAL OKURYAZARLIK VE PARA YÖNETİMİ ALGISI ÖLÇEĞİ

Değerli katılımcı elinizdeki anket çalışması Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı kapsamında, İstanbul ili Bağcılar ilçesindeki lise öğrencilerinin finansal okur yazarlık düzeylerinin matematik ders başarısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan bir yüksek lisans tez çalışmasına veri sağlamak üzere hazırlanmıştır. Anket objektifliğinin sağlanması amacıyla anket üzerine kimlik bilgilerinizi yazmayınız. Tüm sorulara içtenlikle cevap verdiğiniz için ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Mustafa Bayrakçı
DANIŞMAN

DOÇ.DR.MUSTAFA BAYRAKÇI

Ali Erkiliç
YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ
ALİ ERKİLİÇ

I. KATILIMCILARA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz:

Erkek Kadın

2. Okuduğunuz okul türünüz:

Devlet Özel

3. Sınıfınız

1. sınıf 2. sınıf 3. sınıf 4. sınıf

4. Yaşınız:

.....

5. Annenizin öğrenim düzeyi:

- İlköğretim
 Lise
 Önlisans
 Lisans
 Lisansüstü

6. Babanızın öğrenim düzeyi:

- İlköğretim
 Lise
 Önlisans
 Lisans
 Lisansüstü

7. Ailenizin toplam aylık gelir miktarı:

- 1501 - 3000 TL
 3001 - 5000 TL
 5001 - 7500 TL
 7501 ve üzeri

8. Haftalık harçlığınızın miktarı:

.....

9. 2017 - 2018 Eğitim Öğretim Yılı 1. Dönem Matematik Karne Notunuz:

.....



Para Yönetim Özyeterlik Algısı Ölçeği

Aşağıda yeterliliklerinize ilgili bir dizi cümle yer almaktadır. Her bir cümleyi okuyup yeterliliklerinizi tanımlama oranını bırakılan boşluğa yazınız. Oranları aşağıda verilen ölçekten yararlanarak saptayınız.

Aşağıdaki durumlarla ilgili olarak kendi durumunuzu oran (%) olarak yazınız.

Asla yapamam				Belki yaparım				Kesinlikle yaparım			
%0	%10	%20	%30	%40	%50	%60	%70	%80	%90	%100	

YÜZDE(%)

1. Paramı yönetebilirim.
2. Bütçeyapabilirim.
3. Para hakkında bilmem gereken her şeyibilirim.
4. Paramı en iyi şekilde değerlendiribilirim.
5. Gelirlerimi nasıl artırabileceğimi planlayabilirim.
6. Gerekğinde giderlerimi azaltabilirim.
7. Hiçbir amacım olmasa da parabiriktirebilirim.
8. İstedğim parayı istediğim sürede biriktirebilirim.
9. Biriktirdiğim parayı, uygun şekilde saklayabilirim.
10. Acil durumlar için parabiriktirebilirim.

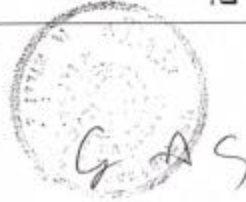
Aşağıdaki ifadeler sizi ne denli doğru tanımlıyor?	Para Yönetim Davranışları Ölçeği			
	Kesinlikle Doğru Değil	Çoğunlukla Doğru Değil	Çoğunlukla Doğru	Kesinlikle Doğru
1. Her bir güne belirli bir miktar para ayırarak harcarım.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>	4 <input type="checkbox"/>
2. Paramı nereye harcayacağımı planlarım.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>	4 <input type="checkbox"/>
3. Paramı günlük dilimlere ayırarak harcarım.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>	4 <input type="checkbox"/>
4. Paramı gereksinimlerime göre gruplayarak (yemek, kırtasiye vb.) harcarım.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>	4 <input type="checkbox"/>
5. Paramı her bir güne uygun şekilde paylaşarak harcarım.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>	4 <input type="checkbox"/>
6. Nereye, ne kadar para harcadığımı not alırım.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>	4 <input type="checkbox"/>
7. Kötü günleri düşünerek para biriktiririm.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>	4 <input type="checkbox"/>
8. Aylar sonrası için kendime para biriktirme hedefleri koyarım.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>	4 <input type="checkbox"/>
9. Ne kadar param olduğunu not alırım.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>	4 <input type="checkbox"/>
10. Paramla ilgili yaptığım plana uyup uymadığımı kontrol ederim.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>	4 <input type="checkbox"/>

3

Finansal Bilgi Testi

Aşağıdaki maddeleri okuyunuz ve doğru ya da yanlış olduğuna karar veriniz. Karar veremiyorsanız ya da hiç bilginiz yoksa "Bilmiyorum" seçeneğini işaretleyiniz.

	Doğru	Yanlış	Bilmiyorum
1. Paramızı bankaya yatırdığımızda mutlaka faiz alırız.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
2. Kredi kartı ile alışveriş yapıldığında mutlaka faiz ödenir.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
3. Asgari sözcüğü en az anlamında kullanılır.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
4. Döviz kuru paramızın dövize oranını gösterir.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
5. Kredi kartı borcunu ödeyemezseniz bir sonraki ay toplam borcunuzu ödemeniz durumunda faiz ödenmez.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
6. Taksitle alışveriş yapıldığında hiçbir zaman faiz ödenmez.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
7. Denk bütçe gelir giderlerimizin eşit olması demektir.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
8. Banka kartı ile alışveriş yapılmaz.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
9. Senet ne kadar borcumuz/alacağımız olduğu gösteren belgedir.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
10. İnternette sadece kredi kartıyla alışveriş yapılır.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
11. Vade paramızı ne kadar süre bankada tutacağımızı belirtir.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
12. Öğrenim burslarını geri öderken faiz ödenmez.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
13. Dolandırıcılardan korunmak için kartla alışverişten kaçınmak gerekir.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
14. Banka dışındaki kişilerden ya da kuruluşlardan borç alınca faiz ödenmez.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
15. Bir insan borcunu ödeyemezse bunun cezası sadece daha fazla faiz ödemektir.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
16. İsteyen herkes bankadan kredi alabilir.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
17. Burslar karşılıksızdır.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
18. Yatırım paramızın değerinin azalmasını önlemek için yapılır.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
19. Yatırım araçlarında kazanç olasılığı artıkça kaybetme olasılığı da artar.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
20. Deprem sigortası yaptırmak insanın kendi isteğine bağlıdır.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
21. Belli bir yaşa gelen herkes emekli olabilir.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
22. Özel sağlık sigortanız varsa asla hastane ve ilaç parası ödemezsiniz.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
23. İnsan bir kere sigorta yaptırdı mı ömür boyu koruma altında olur.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
24. Paramızı dövize çevirirsek değerini koruruz.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>



Aşağıdaki maddeleri okuyunuz ve doğru ya da yanlış olduğuna karar veriniz. Karar veremiyorsanız ya da hiç bilginiz yoksa "Bilmiyorum" seçeneğini işaretleyiniz.

	Doğru	Yanlış	Bilmiyorum
25. Ev kirası, yiyecek ve benzeri için harcadığımız paraya gider denir.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
26. Hisse senedi bir insanın bir şirketteki payını gösteren belgedir.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
27. Ailesiyle yaşayanların doktor ve ilaç parası ödemesine gerek yoktur.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
28. Her alışverişimizde vergi öderiz.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
29. Onsekiz yaşın altındaki kişi aldığı borcu ödemezse bir şey olmaz.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
30. Bankalar dışındaki kişilerden borç almak her zaman daha güvenlidir.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
31. Banka kartı ile kredi kartı arasında fark yoktur.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
32. Bankaya yıllık %20 faizle 1000 lira yatıran Hasanın parası iki yıl sonra tam 1400 lira olur.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>
33. Enflasyon paramızın değerinin azalmasıdır.	1 <input type="checkbox"/>	2 <input type="checkbox"/>	3 <input type="checkbox"/>

TEŞEKKÜR EDERİM..



Ek 3. Veri Toplama Aracı Uygulama İzin Maili

Gönderen: ali er <alierkili07@hotmail.com>

Gönderildi: 23 Şubat 2018 Cuma 09:25

Kime: Hülya Güvenç

Konu: Re: LİSE ÖĞRENCİLERİ FINANSAL OKURYAZARLIK ÖLÇEĞİ İÇİN İZİN İSTEME

Çok teşekkür ederim hocam...

[Android için Outlook](#) uygulamasını edinin

From: Hülya Güvenç <guvenchulya@gmail.com>

Sent: Friday, February 23, 2018 12:06:25 PM

To: ali er

Subject: Re: LİSE ÖĞRENCİLERİ FINANSAL OKURYAZARLIK ÖLÇEĞİ İÇİN İZİN İSTEME

Merhaba,

Ölçeği çalışmalarınızda kullanabilirsiniz. Ölçek makalesindeki numaralar ile ölçek maddeleri tutarlıdır. Ölçeği aşağıdaki linkten alabilirsiniz.

<http://www.hulyaguven.com/home/publications/>

İyi çalışmalar

23 Şubat 2018 12:01 tarihinde ali er <alierkili07@hotmail.com> yazdı:

Merhaba Hülya Hocam, ben sınıf öğretmeni aynı zamanda yüksek lisans öğrencisi Ali Erkiç. Lise öğrencileri için finansal okuryazarlık ölçeği geliştirme makalenizi okudum, bilim dünyasına katkılarınızdan dolayı ve bize yol gösterdiğiniz için çok teşekkür ederim. Lise öğrencileri üzerine çalışma yapacağım. Hazırlamış olduğunuz ölçeği çalışmamda kullanmak istiyorum. İzin verebilir misiniz ? Ayrıca ölçek maddelerine ulaşamadım gönderebilir misiniz ?

[Android için Outlook](#) uygulamasını edinin

--

Doç. Dr. Hülya Güvenç
Yeditepe Üniversitesi
Eğitim Fakültesi

Ek 4. Veli İzin Formu

Veli İzin Formu

Sayın Veliler, Sevgili Anne-Babalar,

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü olarak yüksek lisans tezi kapsamında Lise Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri ve Matematik Başarıları Arasındaki İlişkiyi araştırma çalışması yürütmekteyiz. Araştırmamızın amacı Lise Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri ve Matematik Başarıları Arasındaki İlişkinin hangi düzeyde olduğunu belirlemektir. Bu amaçla çocuğunuzun anketi doldurmasına ihtiyaç duymaktayız.

Katılmasına izin verdiğiniz takdirde çocuğunuz anketi okulda ders saatinde dolduracaktır. Çocuğunuzun cevaplayacağı soruların onun psikolojik gelişimine olumsuz etkisi olmayacağından emin olabilirsiniz. Çocuğunuzun dolduracağı anketlerde cevapları kesinlikle gizli tutulacak ve bu cevaplar sadece bilimsel araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bu formu imzaladıktan sonra çocuğunuz katılımından ayırma hakkına sahipsiniz.

Anketi doldurarak bize sağlayacağınız bilgiler çocukların Finansal Okuryazarlık Düzeyleri ve Matematik Başarıları Arasındaki İlişkinin seviyesinin saptanmasına önemli bir katkıda bulunacaktır. Araştırmayla ilgili sorularınızı aşağıdaki e-posta adresini veya telefon numarasını kullanarak bana yöneltebilirsiniz.

Saygılarımla,

Yüksek Lisans Öğrencisi : Ali ERKİLİÇ
Tel: : 05078331938
e-posta: : alierkili07@hotmail.com

Lütfen bu araştırmaya katılmak konusundaki tercihinizi aşağıdaki seçeneklerden size en uygun gelenin altına imzanızı atarak belirtiniz ve bu formu çocuğunuzla okula geri gönderiniz.

- A) Bu araştırmaya tamamen gönüllü olarak çocuğumun katılımcı olmasına izin veriyorum izin vermiyorum
- B) Çalışmayı istediğim zaman yarıda kesip bırakabileceğimi biliyorum ve verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı olarak kullanılmasını kabul ediyorum Kabul etmiyorum

Baba Adı-Soyadı..... Anne Adı-Soyadı.....

İmza İmza



ÖZGEÇMİŞ VE ESERLER LİSTESİ

Adı ve Soyadı: Ali Erkılıç

E-postası: alierkilic07@hotmail.com

İletişim:

ÖĞRENİM DURUMU

Yüksek Lisans: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetim ve Denetimi Bilim Dalı

Lisans: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü

GÖREVLER:

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl
Sınıf Öğretmeni	Şınak	2013-2015
Sınıf Öğretmeni	İstranbul	2015- Halen

ESERLER:

A. Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

B. Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan bildiriler:

Titrek, O., Erkılıç, A., Süre, E., Güvenç, M. ve Temür Pek, N. (2016). The socio-cultural, financial and education problems of international postgraduate students in Turkey. *Universal Journal of Educational Research*, 4(12A), 160-166. DOI: 10.13189/ujer.2016.041320

C. Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

D. Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında basılan bildiriler: